

372.0115
2114 4
5.2

ผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเจริญสามัคคี อำเภอนาแกเจริญ
จังหวัดอุบลราชธานี

ปริญญาโท

ของ

มงคล สุภาพร

13 ต.ค. 2538

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา
มีนาคม 2538
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเจริญสามัคคี อำเภอนาแกเจริญ
จังหวัดอุบลราชธานี

บทคัดย่อ
ของ
มงคล สุภาธร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา
มีนาคม 2538

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเจริญสามัคคี อำเภอพานางเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเจริญสามัคคี ปีการศึกษา 2535 ที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยต่ำ จำนวน 14 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 7 คน กลุ่มทดลองได้รับการใช้สถานการณ์จำลอง และกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงขึ้นหลังจากได้รับการใช้สถานการณ์จำลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงขึ้นหลังจากได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE EFFECT OF SIMULATIONS ON DEMOCRATIC BEHAVIOR OF PRATHOM SUKSA V
STUDENTS OF BANCHAROENSAMUKKE SCHOOL IN AMPHOE AMNAT CHAROEN,
CHANGWAT UBON RATCHATHANI

AN ABSTRACT
BY
MONGKON SUPASORN

Presented in partial fulfillment of requirements for the
Master of Education degree in Educational Psychology
at Srinakharinwirot University
March 1995

The purpose of this experimental research was to study the effect of simulations on democratic behavior of Prathom Suksa V students of Bancharoensamukke School in Amphoe Amnat Charoen, Changwat Ubon Ratchathani. The subjects were 14 prathom suksa v students of Bancharoensamukke School in the academic year 1992 whose democratic behavior were low. Then they were randomly divided into the experimental group and the control group, each group was consisted of 7 students. The experimental group was exposed to simulations while the control group was taught by the conventional instruction.

The results were as follows:

1. The democratic behavior of the students who were exposed to simulations were significantly higher than before the experiment at .01 level.
2. The democratic behavior of the students who were taught by the conventional instruction were significantly higher than before the experiment at .01 level.
3. The democratic behavior of the students who were exposed to simulations were significantly higher than those who were taught by conventional instruction at .01 level.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปฏิญานีพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
จิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน

(รศ.กมลรัตน์ กรีทอง)

..... กรรมการ

(ผศ.ดร.ศุภณีย์ โยเหลา)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(รศ.กมลรัตน์ กรีทอง)

..... กรรมการ

(ผศ.ดร.ศุภณีย์ โยเหลา)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผศ.ยุวดี เขียวระประสิทธิ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานีพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่... เดือน มีนาคม พ.ศ.2538

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้เพราะได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กรีทอง ประธานคณะกรรมการควบคุม ปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คุณฉวี โยเหลา กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุวดี เทียมประสิทธิ์ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบ ปากเปล่าปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับอย่างยิ่ง จึงกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา หาสิตะพันธุ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร และอาจารย์พรหมพิศ วาณิชการ ที่กรุณา ให้คำแนะนำและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณอาจารย์ประไพพร ทองทั่ว ครูประจำชั้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ คณะครูนักเรียนโรงเรียนบ้านเจริญสามัคคี ที่ให้ความร่วมมือในการท้าววิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณคุณสุจิต วงศ์ศรีแก้ว ที่ได้ช่วยสังเกตพฤติกรรม และขอขอบคุณ คุณยอศวิทย์ เครือวรรณ ที่ได้กรุณาช่วยวิเคราะห์ข้อมูล

ขอขอบคุณ คุณสุชาติ สูงเรือง คุณเจน ทองให้ และเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา รุ่นที่ 4 ที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ผลของความคิดดีจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้คุณยายเฟือก ลือนาม คุณพ่อบุญมี คุณแม่ยนต์ สุภาพร และคุณพ่อธานี - คุณแม่ดนตรี หอมหวล ทำให้การสนับสนุน ให้ความรัก ความห่วงใย และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

มงคล สุภาพร

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก
หลวงสวัสดิสารศาสตร์พุทธิ
เป็นจำนวนเงิน 5,000 บาท ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
คำนำ	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สถานการณ์จำลอง	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประชาธิปไตย	16
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต	30
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	38
ประชากร	38
กลุ่มตัวอย่าง	38
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	39
การดำเนินการทดลอง	44
สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล	46

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
สัญลักษณ์และอักษรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	47
ผลการศึกษาค้นคว้า	47
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	53
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	53
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	53
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	53
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	54
การดำเนินการทดลอง	54
การวิเคราะห์ข้อมูล	55
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	56
อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า	56
ข้อเสนอแนะ	59
บรรณานุกรม	60
ภาคผนวก	67
ภาคผนวก ก	68
ภาคผนวก ข	134
ภาคผนวก ค	140
ประวัติย่อของผู้วิจัย	155

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนก่อน และหลังการใช้สถานการณ์จำลอง	48
2 เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนและหลังการสอน แบบปกติ	49
3 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง	50
4 แสดงความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนเป็นรายบุคคลในกลุ่ม ทดลองตลอด 3 ระยะ	135
5 แสดงความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนเป็นรายบุคคลในกลุ่ม ควบคุมตลอด 3 ระยะ	136
6 แสดงผลของการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองก่อน และหลังการใช้สถานการณ์จำลอง	137
7 แสดงผลของการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยของกลุ่มควบคุมก่อน และหลังการสอนแบบปกติ	138
8 แสดงผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุม	139

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนภาพแสดงระยะต่าง ๆ ของการทดลอง	45
2 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตลอด 3 ระยะ	51
3 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 1 ในกลุ่มทดลองตลอด 3 ระยะ	141
4 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 2 ในกลุ่มทดลองตลอด 3 ระยะ	142
5 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 3 ในกลุ่มทดลองตลอด 3 ระยะ	143
6 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 4 ในกลุ่มทดลองตลอด 3 ระยะ	144
7 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 5 ในกลุ่มทดลองตลอด 3 ระยะ	145
8 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 6 ในกลุ่มทดลองตลอด 3 ระยะ	146
9 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 7 ในกลุ่มทดลองตลอด 3 ระยะ	147
10 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 1 ในกลุ่มควบคุมตลอด 3 ระยะ	148
11 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 2 ในกลุ่มควบคุมตลอด 3 ระยะ	149
12 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 3 ในกลุ่มควบคุมตลอด 3 ระยะ	150

13	ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 4 ในกลุ่มควบคุมตลอด	
	3 ระยะ	151
14	ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 5 ในกลุ่มควบคุมตลอด	
	3 ระยะ	152
15	ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 6 ในกลุ่มควบคุมตลอด	
	3 ระยะ	153
16	ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 7 ในกลุ่มควบคุมตลอด	
	3 ระยะ	154

บทนำ

คำนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เนื่องจากเรามีความเชื่อว่าประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ดี เป็นการปกครองที่ดีประโยชน์ของคนส่วนใหญ่เป็นสำคัญ ประชาธิปไตยจึงเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับคนไทยทุกคน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2531 : 181) และเป็นที่ยอมรับว่าการที่ระบอบการปกครองแบบหนึ่งแบบใดจะมั่นคงได้นั้น ขึ้นอยู่กับการที่สมาชิกของสังคมมีจิตสำนึกที่ส่งเสริมต่อการปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการปกครองแบบนั้น ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นประการหนึ่งของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะถ้าหากคนในสังคมไม่มีจิตสำนึกที่ยึดมั่นและมีการประพฤติปฏิบัติเป็นไปตามอุดมการณ์แล้ว ย่อมเป็นการยากที่จะทำให้การปกครองแบบประชาธิปไตยดำเนินไปอย่างมีเสถียรภาพ (ทินพันธุ์ นาคะตะ. 2517 : 15 - 16) การพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตยจึงจำเป็นต้องดำเนินการทุกวิถีทางให้ประชาชนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยในวิถีชีวิต กล่าวคือ การดำเนินชีวิตในครอบครัว ชุมชน องค์การ ตลอดจนพฤติกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนจำเป็นต้องกระทำไปพร้อม ๆ กัน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2535 : คำนำ) ซึ่งอัลมอลด์ และเวอร์บา (Almond and Verba. 1965 : 3) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการปกครองประชาธิปไตย ซึ่งมีเพียงสถาบันประชาธิปไตยที่เป็นทางการ เช่น การใช้สิทธิการเลือกตั้ง การมีพรรคการเมือง มีฝ่ายนิติบัญญัติที่มาจากการเลือกตั้ง ฯลฯ เท่านั้น ยังไม่เพียงพอ การปกครองระบอบประชาธิปไตย จะต้องมีการพัฒนาการเมืองที่สอดคล้องกับระบบการเมืองนั้นด้วย

เมื่อพิจารณาเวลาที่ผ่านมา 60 ปี ของการสถาปนาระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย ซึ่งพบว่าได้ล้มลุกคลุกคลานมาตลอด ทั้งนี้เกิดจากความล้มเหลวในการปลูกฝังแนวความคิดประชาธิปไตย (เตลิโนวส์. 2535 : 3) โดยที่ทุกฝ่ายมองไปที่การศึกษา ซึ่ง

เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรคน ขาดการปลูกฝังจิตสำนึกและวิถีการดำเนินชีวิตแบบ
ประชาธิปไตยที่แท้จริงแก่เยาวชนและประชาชนในสังคมหน่วยต่าง ๆ (ดาเนิน เสมาสัตย์.
2535 : 13) โดยเฉพาะระบบการสอนประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานในโรงเรียน ซึ่งโดย
ภาพรวมยังมองว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยคือการเลือกตั้งหรือรัฐธรรมนูญในระดับ
โรงเรียน ประชาธิปไตยคือ การเลือกสถานักเรียนเท่านั้น และมองวิถีทางประชาธิปไตย
เป็นเพียงรูปแบบกิจกรรมมากกว่าวิถีชีวิต การปฏิบัติตน การฝึกฝนในเชิงวัฒนธรรม
ประชาธิปไตย การสอนประชาธิปไตยจึงไม่ปรากฏเด่นชัด (สมพงษ์ จิตระดับ. 2535 : 4)

ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่นำมาใช้พัฒนาประชาธิปไตย เพราะเชื่อว่าการศึกษาคือ
กระบวนการเรียนรู้ เปลี่ยนทัศนคติ และเปลี่ยนพฤติกรรม (กล้า ทองขาว.
2535 : 6) การปูพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตย จึงควรเริ่มต้นให้การศึกษาให้สอดคล้อง
กับระบบการปกครองแก่นักเรียนตั้งแต่เริ่มเข้าเรียน (สาราช บัวศรี. 2517 : 56)
เพราะนักเรียนวัยนี้เป็นวัยที่มีความคิดบริสุทธิ์ สามารถซึมซับสิ่งที่ได้รับการสั่งสอนและอบรม
ได้โดยง่าย ดังนั้นนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนประถมศึกษาจึงเป็นกลุ่ม
บุคคล และสถาบันที่เหมาะสมที่สุดในการปลูกฝังวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย (สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ. 2527 : คำนำ) ซึ่งสอดคล้องกับสุนทร จันทรตรี
(2530 : ง) ที่กล่าวว่า การพัฒนาประชาธิปไตยของไทยมีโอกาสประสบความสำเร็จ
กว่าครึ่งหนึ่งถ้าสามารถสร้าง และพัฒนาประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นกับนักเรียนประถมศึกษา

ด้วยเหตุนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 3) จึง
ได้หาแนวทางในการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา โดยเน้นให้ครูผู้สอนจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสอดคล้องเข้าไปในการจัดกิจกรรมการ
เรียนการสอนตามหลักสูตร เมื่อนักเรียนได้ฝึกฝนเรื่องวิถีชีวิตประชาธิปไตยในห้องเรียนและมี
พฤติกรรมประชาธิปไตยพอสมควรแล้วจึงสอนระบบประชาธิปไตยในโรงเรียน ซึ่งพฤติกรรม
ที่เป็นวิถีชีวิตประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาที่จะต้องได้รับการฝึกอบรม ได้แก่ การ
มีคารวะธรรม ปัญญาธรรม และสามัคคีธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ. 2531 : 181) ซึ่งในแต่ละด้านสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

(2531 : 66 - 67) ได้กำหนดพฤติกรรมที่พึงวิถีชีวิตประชาธิปไตย ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้กำหนดไว้ดังนี้คือ "ด้านคารวะธรรม" ได้แก่ เข้าแถวรับสิ่งของหรือรับบริการตามลำดับก่อนหลัง เคารพผู้ฟังและผู้พูด พูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุผล ปฏิบัติตามข้อตกลง ไม่ละเมิดสถานที่ส่วนตัวของบุคคลอื่น ไม่ละเมิดทรัพย์สินของผู้อื่นและของส่วนรวม "ด้านสามัคคีธรรม" ร่วมกันทำงานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จ ร่วมรับผิดชอบผลงานของกลุ่ม และร่วมปรับปรุงแก้ไขงานของกลุ่ม "ด้านปัญญาธรรม" อธิบายเหตุผลได้ เมื่อมีการตัดสินใจหรือซักถามโต้ตอบ ยอมรับฟังข้อบกพร่องของตนเอง ของกลุ่ม และพยายามปรับปรุงแก้ไข และแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล

จากการที่ผู้วิจัยเป็นครูใหญ่โรงเรียนบ้านเจริญสามัคคี อำเภอนาแกเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี ได้สำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จะเห็นว่านักเรียนเข้าใจประชาธิปไตยเพียงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และจากการที่ได้สังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยในช่วงการเรียนการสอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตย พบว่านักเรียนทั้งหมดมีพฤติกรรมประชาธิปไตยต่ำ โดยมีพฤติกรรมต่อไปนี้บ่อยหรือบางครั้งทำบางครั้งไม่ทำ ได้แก่ การยกมือขออนุญาตก่อนพูด การตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด การพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ การทำงานร่วมกับเพื่อน และการพูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุผล ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องหาแนวทางพัฒนาต่อไป

อย่างไรก็ตามการที่จะพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนให้ได้ผลนั้น สมชัย วุฒิปรีชา (ข่าวสด. 2535 : 6) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารและครูจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี มีความตั้งใจจริงในการพัฒนาประชาธิปไตย และทำอย่างต่อเนื่องโดยการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับชีวิตจริง และจากโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร (สุนทร จันทรตรี. 2530 : 284) กลุ่มวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยมากที่สุดคือ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เพราะเป็นกลุ่มที่ว่าด้วยปัญหาและการแก้ปัญหาของชีวิตและสังคม ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้ผู้เรียนจึงเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาชีวิตตนเองและสังคมให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการใช้สถานการณ์จำลอง (กรมวิชาการ.

2521 : 128) เพราะเป็นการนำสถานการณ์ในชีวิตประจำวันมาเป็นสถานการณ์ในห้องเรียนให้นักเรียนได้ทดลองแสดง ทำให้นักเรียนเข้าใจปัญหาด้วยตนเอง สนใจเรียน ศรัทธาที่จะนำความรู้ไปใช้ และยังทำให้ประสบการณ์ใกล้เคียงกับความจริง สามารถถ่ายทอดการเรียนรู้จากการฝึกไปสู่เนื้อหาที่ต้องการได้ ดังผลการศึกษาของธารรงค์ น่วมศิริ (2527 : 53) จันทวิส พันธุ์สุข (2533 : 40) และวัชรวิพร จับเกตุ (2534 : 36) ต่างให้ผลสอดคล้องกันว่า กลุ่มที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองนั้นสามารถพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ความสนใจอาชีพอิสระ และความเสี่ยงได้สูงกว่าการสอนปกติ และการให้ข้อสังเกตตามลำดับ ซึ่งผลของการศึกษาต่าง ๆ ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการใช้สถานการณ์จำลองเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพ สามารถให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

จากเหตุผลและความสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า พฤติกรรมประชาธิปไตย เป็นพฤติกรรมที่มีความสำคัญ มีความจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดกับเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเจริญสามัคคี อำเภอพานาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการใช้สถานการณ์จำลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการสอนแบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงขึ้นภายหลังได้รับการใช้สถานการณ์จำลอง
2. นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงขึ้นภายหลังได้รับการสอนแบบปกติ
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงกว่า

นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นแนวทางให้ครูและผู้เกี่ยวข้องในการศึกษา พัฒนา พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 5 โดยการใช้สถานการณ์จำลองและการใช้การสอนแบบปกติ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายและหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเจริญสามัคคี อำเภอนาแกเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2535 ที่มีคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยต่ำ จำนวน 14 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชายและหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเจริญสามัคคี อำเภอนาแกเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2535 ที่มีคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยต่ำ จำนวน 14 คน ซึ่งผู้วิจัยสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 7 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตย ซึ่งแบ่งเป็น 2 วิธีคือ

3.1.1 การใช้สถานการณ์จำลอง

3.1.2 การสอนแบบปกติ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมประชาธิปไตย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมประชาธิปไตย หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนที่มีต่อผู้อื่น สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะพฤติกรรมที่สังเกตได้ชัดเจน ซึ่งมี 3 ด้าน คือ คารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 คารวะธรรม หมายถึง การเคารพซึ่งกันและกัน ได้แก่ ยกมือขออนุญาตก่อนพูด ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด และพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ

1.2 สามัคคีธรรม หมายถึง การร่วมมือและประสานงานกัน ได้แก่ ทำงานร่วมกับเพื่อน

1.3 ปัญญาธรรม หมายถึง การใช้เหตุผลในการทำงานและแก้ปัญหา ร่วมกัน ได้แก่ พูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุผล

พฤติกรรมประชาธิปไตยวัดได้ด้วยการสังเกต โดยผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของ นักเรียนในห้องเรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในขณะที่ครูบรรยาย และในขณะที่ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงาน โดยขณะที่ครูบรรยายสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตย ด้าน คารวะธรรม และปัญญาธรรม ในขณะที่ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานสังเกตพฤติกรรม ประชาธิปไตย ด้านคารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม

2. การใช้สถานการณ์จำลอง หมายถึง การที่ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตยให้มีความคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม แล้วให้นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์นั้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการแก้ปัญหาและตัดสินใจในสถานการณ์ที่กำลังเป็นอยู่ ซึ่งมีขั้นตอนการใช้สถานการณ์จำลอง ตามลำดับขั้นดังนี้

2.1 ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องสถานการณ์ที่นำมาใช้ จากนั้นช่วยกันกำหนดบทบาทของผู้ร่วมกิจกรรมแต่ละคนตามสถานการณ์นั้น ๆ

2.2 ขั้นดำเนินการ นักเรียนจัดสถานการณ์และแสดงบทบาทไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้

2.3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล เมื่อกิจกรรมสิ้นสุดลง ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์จำลองโดยเน้นที่เนื้อหา กระบวนการและบรรยากาศของการแสดง

2.4 ขั้นสรุป นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์และช่วยกันสรุป ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

วิธีนี้ใช้ในกลุ่มทดลอง

3. การสอนแบบปกติ หมายถึง การจัดสภาพการเรียนการสอนแก่นักเรียน โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตยเช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ขั้นนำ ครูสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องที่จะสอนตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ในหัวข้อเรื่อง

3.2 ขั้นสอน ครูสอนโดยการบรรยาย พร้อมทั้งสื่อการสอนตามเนื้อเรื่องในโปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้าง แล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนอภิปราย ซักถาม และแสดงความคิดเห็น

3.3 ขั้นสรุป ครูให้นักเรียนสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตย และครูสรุปเพิ่มเติม

วิธีนี้ใช้ในกลุ่มควบคุม

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ ดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สถานการณ์จำลอง
  - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้สถานการณ์จำลอง
  - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สถานการณ์จำลอง
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประชาธิปไตย
  - 1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประชาธิปไตย
  - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประชาธิปไตย
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สถานการณ์จำลอง

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้สถานการณ์จำลอง

1.1.1 ความหมาย

สถานการณ์จำลองเป็นเทคนิคที่นำมาใช้ในการสอนวิธีหนึ่ง ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

เบค และมอนโร (Beck and Monroe. 1965 : 45) กล่าวว่า ความหมายดั้งเดิมของสถานการณ์จำลองคือ ความหลอกลวงหรือการแสดงผิด แต่ปัจจุบันสถานการณ์จำลอง หมายถึง กระบวนการซึ่งอยู่ในรูปแบบหรือความคล้ายคลึงกับสภาพที่เป็นจริง ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อตรวจสอบภาวะหรือเพื่อการสอน

ชูลท์ (Schultz. 1972 : 4) กล่าวถึงการใช้สถานการณ์จำลองว่าเป็นการปฏิบัติการที่ใช้แบบจำลองหรือกระบวนการต่าง ๆ ให้คล้ายคลึงกับสภาพที่เป็นจริง โดยให้ผู้อยู่ในสถานการณ์ได้ฝึกปฏิบัติและแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง

ครูบแซงค์ (Cruichshank. 1972) กล่าวว่า สถานการณ์จำลอง คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นเมื่อมีสถานการณ์หรือผลของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นแล้ว สถานการณ์จำลองนี้จะรวมไปถึงเรื่องจำลอง ภาพจากทีวีทัศน์ และการเล่นละครด้วย

สำหรับนักการศึกษาไทย ได้ให้ความหมายของสถานการณ์จำลองไว้ดังต่อไปนี้

ทิสนา แชนมณี (2522 : 202) กล่าวว่า สถานการณ์จำลอง หมายถึง การจำลองสถานการณ์หรือการสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนลงไปอยู่ในสถานการณ์นั้น และให้มีปฏิริยารัดตอบกัน วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสดทดลองแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจไม่กล้าแสดง เพราะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับมากเกินไป

อัญชลี แจ่มเจริญ (2522 : 104) กล่าวว่า สถานการณ์จำลอง คือ การจัดสภาพแวดล้อมเลียนแบบของจริงให้ใกล้เคียงสภาพความเป็นจริงมากที่สุด และให้ผู้เรียนฝึกฝนการแก้ปัญหา และตัดสินใจในสภาพที่เขากล้าลงเป็นอยู่นั้น

สำเริง เวชสุนทร (2523 : 18 - 19) กล่าวว่า สถานการณ์จำลอง คือ การจำลองสถานการณ์หรือสภาพการณ์นั้นจำลองมาจากสภาพที่เป็นจริง หรือคล้ายคลึงกับสิ่งที่เป็นจริงในสังคมมากที่สุด แล้วให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ แสดง ออกความเห็น หรือหาทางแก้ปัญหานั้นในสถานการณ์นั้น ๆ เสมือนว่าเขาอยู่ในสถานการณ์นั้นจริง ๆ ซึ่งสถานการณ์จำลองนี้ จะไม่ทำให้ผู้เรียนหรือผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดอยู่ในสภาพที่อันตรายหรือได้รับความเสียหายใด ๆ อีกทั้งยังทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในสภาพที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด มีโอกาสตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหา และเลือกหลักการหรือทฤษฎีมาใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาของเขา

จากการศึกษาความหมายของการใช้สถานการณ์จำลองดังกล่าว สรุปได้ว่า การใช้สถานการณ์จำลอง หมายถึง การจำลองเหตุการณ์ หรือเลียนแบบสภาพเหตุการณ์หรือ

การสมมติสถานการณ์ที่มีความคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมมากที่สุด แล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติหรือแก้ปัญหาที่ ๑ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ใกล้เคียงกับความเป็นจริงและสามารถถ่ายทอดรายการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติเนื้อหาที่ต้องการได้

1.1.2 ความมุ่งหมายในการสร้างสถานการณ์จำลอง

อัญชลี แจ่มเจริญ (2522 : 5) กล่าวถึงความมุ่งหมายในการสร้างสถานการณ์จำลองไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้พบและรู้จักกับปัญหา ซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิด และนำเหตุผลมาอธิบายเพื่อประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหา
3. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้รู้จักวิพากษ์วิจารณ์และอดทนต่อการวิพากษ์วิจารณ์ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีวินัยในตนเอง คำนึงถึงสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น
4. เพื่อเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนการสอนจากการที่ครูสอนแต่ผู้เดียวมาเป็นการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

1.1.3 ขั้นตอนในการสร้างสถานการณ์จำลอง

สุทิน บุญทวงศ์ (2530 : 84 - 87) กล่าวถึงกระบวนการสร้างสถานการณ์จำลองไว้เป็นขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นสำรวจและวิเคราะห์ ก่อนสร้างสถานการณ์จำลอง ต้องศึกษาและสำรวจจุดประสงค์ว่าต้องการให้ผู้เรียนรู้เรื่องใดบ้าง ศึกษาสถานการณ์ต่าง ๆ เมื่อได้พิจารณาและศึกษาเป็นอย่างดีแล้วนำมาวิเคราะห์ว่าสถานการณ์นั้นจะมีผลดีต่อการเรียนรู้อะไรและจะให้ผลเสียอะไร สถานการณ์ที่นำมาวิเคราะห์นั้นใกล้เคียงกับความเป็นจริงแค่ไหน เพื่อให้สถานการณ์นั้นมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้มากที่สุด

2. ขั้นการกำหนดจุดประสงค์ ในการกำหนดจุดประสงค์นี้มุ่งให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอะไรบ้าง เมื่อนักเรียนเรียนรู้จากสถานการณ์แล้ว นักเรียนจะเป็นอย่างไร การสร้างสถานการณ์จำลองก็จะต้องสร้างให้ตรงจุดประสงค์

3. ขั้นการเลือกสถานการณ์ สถานการณ์ที่เป็นจริงและสามารถจำลองมาไว้ในชั้นเรียน ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ข้างต้น พิจารณาเลือกและสามารถนำสถานการณ์ที่เป็นจริงมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับการำใช้ในชั้นเรียน โดยสถานการณ์จำลองนั้นได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์ ตัดสินใจ ก่อให้เกิดการเรียนรู้และทักษะที่ต้องการที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

4. ขั้นการกำหนดโครงสร้างของสถานการณ์จำลอง

การกำหนดโครงสร้างของสถานการณ์จำลอง ประกอบด้วยสิ่งสำคัญดังนี้

- 4.1 การกำหนดจุดประสงค์ของสถานการณ์จำลอง
- 4.2 กำหนดบทบาทของผู้ร่วมกิจกรรมแต่ละคน
- 4.3 เตรียมข้อมูล ข่าวสารที่จำเป็น เนื้อหา
- 4.4 กำหนดสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เห็นเหมือนจริงในสังคม
- 4.5 ลำดับขั้นของเหตุการณ์ เวลา และปัญหาจากสถานการณ์
- 4.6 สรุปอภิปราย

5. ขั้นการสร้างและออกแบบสื่อการเรียนและสร้างกฎเกณฑ์ การสร้างและออกแบบสื่อการเรียน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบกิจกรรม เช่น บัตรคำ รูปภาพ บัตรคำสั่ง เป็นต้น สื่อการเรียนจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดในกิจกรรม ควรวางแผนขั้นตอนของการแสดงว่าต้องกำหนดการเล่นตามลำดับเหตุการณ์นั้น ๆ อย่างไร

6. ขั้นการทดลองใช้ เมื่อสร้างสถานการณ์เสร็จแล้ว ควรนำสถานการณ์จำลองนั้นไปใช้กับนักเรียนกลุ่มอื่นเพื่อตรวจข้อบกพร่อง ด้านวิธีการ ภาษา ตลอดจนการใช้สื่อและเงื่อนไขต่าง ๆ ว่าควรแก้ไขและปรับปรุงในแง่ใดบ้าง เพื่อให้ได้สถานการณ์จำลองที่สมบูรณ์และเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับนักเรียนแต่ละวัยได้อย่างเหมาะสม

1.1.4 วิธีเสนอสถานการณ์จำลอง

สุภา กิจจาทร (2521 : 83 - 87) ได้เสนอแนะวิธีการเสนอสถานการณ์จำลองไว้ดังนี้ คือ

1. เล่าให้ฟังถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
2. ให้อุปกรณ์แล้วเล่าประกอบ
3. ให้อุปกรณ์ซึ่งลำดับตามเหตุการณ์
4. ให้อุปกรณ์แสดงสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
5. ให้อุปกรณ์จากสถานที่ที่แตกต่างให้เหมือนสถานที่จริงและมีผู้แสดงบทบาทด้วย
6. ให้อุปกรณ์จากการแสดงบทบาท

1.1.5 ประโยชน์ของการใช้สถานการณ์จำลอง

สมบูรณ์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา (2525 : 17 - 18) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อการเรียนการสอนไว้ดังต่อไปนี้

1. สร้างทัศนคติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้
2. ครอบคลุมถึงพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความสามารถของผู้เรียนและความจำไว้ด้วยกัน คือ ผู้เรียนจะพัฒนาทั้งความจำและจิตความสามารถ
3. จูงใจให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมได้นาน
4. ผู้เรียนจะสามารถเลือกสนองต่อสภาวการณ์ทางสังคม จากสถานการณ์จำลองได้
5. ช่วยปรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนให้เข้ากันได้เป็นอย่างดี และเป็นไปตามความต้องการ
6. สามารถถึงความสนใจของผู้เรียนว่าได้ทั้งงานการทบทวนฝึกหัด และแม้แต่การเรียนรู้เนื้อหาหลายอย่าง
7. สามารถที่จะชักจูงผู้เรียนให้เข้าสู่พฤติกรรมที่ต้องการได้

สมพงษ์ จิตระดับ (2522 : 15 - 21) กล่าวว่าไว้ว่า สถานการณ์จำลองเป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าและประโยชน์หลายประการ โดยเฉพาะในการเสริมทักษะและประสบการณ์ให้กับผู้เรียนในเรื่องต่อไปนี้

1. สถานการณ์จำลองเป็นรูปแบบและกระบวนการที่ฝึกฝนให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้น ปัญหาต่าง ๆ การรู้จักหาแหล่งข้อมูล การติดต่อสื่อสาร การแก้ปัญหา การค้นพบ การวินิจฉัย และการตัดสินใจ

2. สถานการณ์จำลองช่วยสร้างความเข้าใจในการบูรณาการระบบต่าง ๆ ในสังคมที่ก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมได้ รู้จักการสัมพันธ์ความคิด ข้อมูลที่ได้รับและเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติต่อไป

3. สถานการณ์จำลองสามารถพัฒนาความเจริญส่วนบุคคลได้ในเรื่องของลักษณะนิสัยที่มีอยู่ เช่น ความรู้สึก ความพึงพอใจ การช่วยเหลือ การทำงานกลุ่ม การอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น การปรับตัวกิจกรรม ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความเข้าใจ เจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิตในสังคมและผู้อื่นอยู่เสมอ

4. สถานการณ์จำลองเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในการแสวงหาข้อเท็จจริง การทดลองกับระบบข้อมูล การแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตเปรียบเทียบระมัดระวัง ละเอียตรอบคอบในเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นจริง

นอกจากนั้น ครุยชังก์ (Cruichshank. 1972 : 17 - 19) กล่าวถึงส่วนดีที่ได้รับจากการใช้สถานการณ์จำลองไว้ ดังนี้

1. ใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งแสดงออกมาภายใต้สถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

2. จากการปฏิบัติของผู้เรียนในสถานการณ์จำลอง จะสามารถบอกได้ว่า เขาได้หลักการหรือทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้วไปใช้แค่ไหน อย่างไร

3. เป็นวิธีการให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียน โดยที่ประสบการณ์นั้น ๆ ไม่อาจมีโดยตรงในขณะที่ศึกษาในสถานศึกษา เช่น การแก้ปัญหาที่ปรากฏในชีวิตจริงในสังคม การ

สร้างสถานการณ์จำลองขึ้นมา จึงเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการคิดหาวิธีแก้ปัญหาเหล่านั้น

4. เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประสบเฉพาะความจริงที่เลือกสรรแล้วและมีระดับความยากง่าย ความสลับซับซ้อนที่เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สถานการณ์จำลอง

งานวิจัยในต่างประเทศ

คอร์บิน (Corbin. 1971 : 1257) ได้ทำการวิจัยกับนักเรียนเกรด 9 โดยการ จัดสถานการณ์จำลองเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในด้านเจตคติเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์จำลองสามารถใช้เป็นเครื่องมือที่เป็น ประโยชน์อย่างยิ่งในการเรียนการสอนสังคมศึกษา ทำให้มีทัศนคติเปลี่ยนแปลงไปแต่ไม่ สมบูรณ์ที่สุด ต่อมาแอนเดอร์สัน (Anderson. 1977 : 181) ได้ศึกษาการใช้สถานการณ์ จำลองในการสอนเรื่อง "การปกครองบ้าน" กับนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า การสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง ซึ่งใช้วิธีเสนอสถานการณ์จำลองด้วยการแสดง บทบาทสมมติเพื่อปลูกฝังความเชื่อฟังของนักเรียน ซึ่งทดลองกับนักเรียน จำนวน 91 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้สถานการณ์จำลองด้วยการแสดงบทบาทสมมติ มีความเชื่อฟังเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยในประเทศไทย

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทยนั้น ธารงศ์ นวศิริ (2527 : 53) ได้ทดลองใช้ ข้าราชการหนังสือพิมพ์รายวันสร้างเป็นสถานการณ์จำลองในการสอนจริยศึกษา เพื่อพัฒนาเหตุผล เชิงจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน จริยอนุสรณ์ 1 สังกัดกลุ่มโรงเรียนน้ำพูน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าบลา

จังหวัดอุดรดิตถ์ ปีการศึกษา 2526 จำนวน 33 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 17 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนจริยศึกษาจากการใช้ข่าวหนังสือพิมพ์สร้างเป็นสถานการณ์จำลอง กลุ่มควบคุมได้รับการสอนจริยศึกษาตามแผนการสอนของกรมวิชาการ ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 36 คาบ คาบละ 20 นาที ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียนโดยการใช้ข่าวหนังสือพิมพ์ใช้เป็นสถานการณ์จำลองมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจันทวิส พันธุ์สุข (2533 : 40) ได้ศึกษาผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความสนใจอาชีพอิสระของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโป่งแดง อำเภอโนนศิลา จังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2532 จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน กลุ่มทดลองใช้สถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาความสนใจอาชีพอิสระ ส่วนกลุ่มควบคุมสอนแบบปกติ ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 40 นาที ผลการศึกษาพบว่า การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองทำให้นักเรียนมีความสนใจอาชีพอิสระสูงกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ วชิรพร จัปเกตุ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความเสียสละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอินทร์มรรยอนุสรณ์ที่มีความเสียสละต่ำ จำนวน 30 คน สุ่มเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน กลุ่มทดลองใช้สถานการณ์จำลอง กลุ่มควบคุมใช้ข้อเสนอสเตป พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความเสียสละสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความเสียสละสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศและในประเทศไทยเกี่ยวกับการใช้สถานการณ์จำลองแล้วพบว่า การใช้สถานการณ์จำลองช่วยให้ผู้เรียนโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา มีความสนใจในอาชีพอิสระ สามารถพัฒนาความเสียสละ ตลอดจนเหตุผลและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำเอาการใช้สถานการณ์จำลองมาใช้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อศึกษาว่าวิธีการนี้จะส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยมากน้อยเพียงใด

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประชาธิปไตย

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประชาธิปไตย

2.1.1 ความหมายของประชาธิปไตย

คำว่า "ประชาธิปไตย" เป็นคำที่กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงบัญญัติขึ้น ภาษาอังกฤษใช้คำว่า "Democracy" ซึ่งมาจากภาษากรีกว่า "Demos" หมายถึง ประชาชน และ "Kratos" หมายถึง อำนาจ รวมกันแล้วหมายความว่า อำนาจของประชาชน ส่วนในภาษาไทยนั้น คำว่า "ประชาธิปไตย" มาจากคำว่า "ประชา" หมายถึง ประชาชน พลเมือง และ "ธิปไตย" หมายถึง อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ เมื่อรวมกันแล้ว หมายถึง อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของประชาชน (เชาวรัตน์ คันสยะวิชัย. 2526 : 28)

ลาสกี (Laski. 1967 : 84) ได้สรุปความหมายของประชาธิปไตยไว้ด้วยกัน

3 ระบบคือ

1. ประชาธิปไตยในระบบการเมืองการปกครอง (Political Democracy) เป็นประชาธิปไตยที่เน้นถึงรูปแบบของรัฐบาล ระบบการปกครอง การกำหนดให้มีรัฐธรรมนูญ รัฐสภา ตลอดจนการจัดตั้งองค์การต่าง ๆ ตามปรัชญาของประชาธิปไตย

2. ประชาธิปไตยในระบบเศรษฐกิจ (Economic Democracy) เป็นเรื่องของ การจัดระบบเศรษฐกิจในสังคมแบบเสรีนิยม คุ้มครองสิทธิและแรงงาน เคารพสิทธิของบุคคล ประกันประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ การสร้างพลังต่อรอง (Bargaining Power) ในทางเศรษฐกิจและแรงงาน การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมในสังคม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ

3. ประชาธิปไตยในระบบบุคลิกภาพหรือวิถีชีวิตของบุคคล (Democracy Personality) เน้นถึงการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในเชิงพฤติกรรมศาสตร์ เพราะถือว่า ประชาธิปไตยเป็นวิถีทางการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคม เช่น การเคารพสิทธิของผู้อื่น

การมีวินัยต่อตนเอง ต่อสังคม การรับผิดชอบในหน้าที่ ตลอดจนการใช้สิทธิของตนอย่าง
สมบูรณ์ภายในขอบเขตของกฎหมาย และกติกาของสังคม การรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมี
เหตุผล

เคสเซล (Kessel. 1970 : 3 - 4) ได้แบ่งประชาธิปไตยออกเป็น 2 ระดับ
ตามลักษณะโครงสร้างและเนื้อหาของประชาธิปไตย คือ

1. ประชาธิปไตยระดับมหภาค (Macro - Democracy) เป็นประชาธิปไตย
ในระบบการเมืองการปกครองรูปแบบของรัฐบาล และรัฐสภา การจัดตั้งองค์การ และ
กฎหมายสำหรับใช้เป็นกติกาในการปกครองประเทศ

2. ประชาธิปไตยระดับจุลภาค (Micro - Democracy) เป็นประชาธิปไตย
ในระบบพฤติกรรม หรือการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในสังคม การสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ใน
กลุ่มชนต่าง ๆ

ส่วนसारธ บัศวี (2520 : 66) ได้ให้ความหมายของประชาธิปไตย เป็น
3 สถานะ เรียกว่า องค์สามของประชาธิปไตย คือ

1. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมคติ ซึ่งหมายถึง การมีศรัทธา และความ
เชื่อมั่นในสติปัญญา เหตุผล และความสามารถของมนุษย์ เทิดทูนอิสระภาพ และเสรีภาพ
ของมนุษย์

2. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมืองและวิธีการจัดระเบียบการ
ปกครอง หมายถึง ระบบการเมืองที่ถือว่าอำนาจเป็นของประชาชน หรือมาจากประชาชน
รัฐบาลเป็นเพียงผู้ได้รับมอบอำนาจให้ทำหน้าที่ปกครองแทนประชาชนเท่านั้น และประชาชน
มีโอกาสเปลี่ยนแปลงผู้ใช้อำนาจแทนตนได้ โดยการเลือกตั้งที่มีก้าหนดวาระ ถือว่าเป็นการ
ปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน

3. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน หมายถึง
การอยู่ร่วมกัน ปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพ ทั้งทางกายและวาจา ไม่ก้าวล่วงสิทธิของ
ผู้อื่น เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม ร่วมกันรับผิดชอบและทบทวนประโยชน์เพื่อความสุขของส่วน
รวม ตลอดจนการใช้สติปัญญา และความเฉลียวฉลาดในการแก้ปัญหาทั้งมวล

นอกจากนี้ เขาวรัตน์ คันสยะวิชัย (2526 : 29 - 30) ได้ให้ความหมายของประชาธิปไตยไว้ว่า ประชาธิปไตยมีความหมาย 3 แบบ คือ

1. ประชาธิปไตยในรูปของการปกครองหรือระบบการเมือง หมายถึง องค์การต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการปกครอง
2. ประชาธิปไตยในรูปของอุดมการณ์ หมายถึง ประชาชนต้องมีความรู้สึกและยอมรับในคุณค่าของประชาธิปไตยที่อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย ของเสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ แล้วยึดปฏิบัติอย่างมั่นคง
3. ประชาธิปไตยในรูปของวิถีชีวิต หมายถึง การปฏิบัติตนตามหลักประชาธิปไตยในชีวิตประจำวัน จะต้องเข้าใจในหน้าที่ของตนเอง รู้จักใช้สิทธิที่มีอยู่อย่างถูกต้อง เคารพกฎหมาย และไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น

จากความหมายของประชาธิปไตยตามทัศนะของบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าว สรุปได้ว่า ประชาธิปไตย มีความหมายเป็นลักษณะใหญ่ ๆ 3 ประการ คือ ลักษณะที่เป็นระบบการเมืองหรือการปกครอง ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ในรูปแบบของรัฐบาล รัฐสภา ลักษณะที่เป็นอุดมคติหรืออุดมการณ์ ประชาชนมีความรู้สึกศรัทธา และยอมรับในคุณค่าแห่งอิสรภาพ และเสรีภาพของมนุษย์ และลักษณะที่เป็นบุคลิกภาพ หรือวิถีชีวิตของบุคคลในการปฏิบัติตนตามหลักประชาธิปไตยในชีวิตประจำวัน

2.1.2 ประชาธิปไตยในลักษณะที่เป็นวิถีชีวิต

ประชาธิปไตยส่วนที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนมากที่สุดคือวิถีชีวิตประชาธิปไตย ซึ่งนักเรียนสามารถรับรู้ได้จากชีวิตประจำวันจากครอบครัว กลุ่มเพื่อน และในโรงเรียน สิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เรื่องวิถีชีวิตประชาธิปไตยมากที่สุด คือ การเรียนในห้องเรียน ซึ่งได้แก่การสอดแทรกการสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยในการสอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2527 : 32 - 33)

คิวดี้ (Dewey. 1967 : 81 - 99) กล่าวว่า ประชาธิปไตยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ แบบการปกครองและแบบวิถีชีวิต ซึ่งแบบการปกครองจะเน้นรูปแบบของรัฐบาล รัฐสภา ส่วนแบบวิถีชีวิตจะสำคัญกว่าแบบแรก เพราะแบบวิถีการดำเนินชีวิตนั้นจะส่งผลให้การปกครองสมบูรณ์ขึ้น และประสบผลสำเร็จ คิวดี้ ยังได้ให้ความหมายของประชาธิปไตยในลักษณะที่เป็นวิถีชีวิตว่า หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ 3 ประการด้วยกัน คือ ประการแรก การเคารพซึ่งกันและกัน ได้แก่ การเคารพในสิทธิและเสรีภาพซึ่งกันและกัน การเคารพในความคิดและการกระทำของผู้อื่น การแสดงความคิดเห็น และการกระทำออกมาโดยไม่ล่วงเกินผู้อื่น ประการที่สอง การแบ่งปันกัน การร่วมมือและการประสานงานกัน ได้แก่ การอาสารับทำงานตามความสามารถ การมีความร่วมมือทำตามอัธยาศัย การประสานงานกัน การทำตามมติของส่วนรวมที่ได้วางแผนกัน ประการที่สาม การมีความเชื่อมั่นในวิถีการแห่งปัญญา ได้แก่ การทำงานหรือกิจกรรมใด ๆ ด้วยความรอบคอบ และ การใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์

เพนเนค (Pennock. 1979 : 236 - 255) ได้สรุปลักษณะของผู้มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยในลักษณะวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย ดังนี้

1. ความมีเหตุผล
2. การเคารพซึ่งกันและกัน
  - 2.1 การเคารพในความเป็นมนุษย์
  - 2.2 การเคารพในความสามารถ
3. การตกลงกันอย่างสันติวิธีเมื่อมีการถกเถียง ประนีประนอม และอดกลั้นเมื่อมีความคิดเห็นแตกต่างกัน
4. การดำเนินชีวิตอย่างเสรีภายใต้กฎหมาย และไม่ถูกแทรกแซงจากรัฐ

สาราช บัวศรี (2520 : 67 - 68) ได้กล่าวถึงประชาธิปไตยในลักษณะที่เป็นวิถีชีวิตไว้เช่นเดียวกับคิวดี้ว่า การที่บุคคลใดอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยนั้น จะต้องมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ประการ คือ

1. มีความเคารพซึ่งกันและกันอย่างยิ่ง คือ "คารวะธรรม" หมายถึง ทุกคนต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันทั้งกาย วาจา และความคิด ทุกคนยอมเคารพในความคิดของคนทุกคน ถ้าถือหลักการอย่างเคร่งครัดจริง ๆ แล้ว การล่วงเกินผู้อื่น การทำร้ายผู้อื่น การโกรธผู้อื่น ย่อมเป็นการไม่เคารพซึ่งกันและกัน และผิดหลักประชาธิปไตยทั้งสิ้น

2. มีการแบ่งปัน ร่วมมือประสานงานกัน คือ "สามัคคีธรรม" หมายถึง การที่บุคคลใดมีความสามารถในด้านใดก็ตามก็รับอาสางานไปทำไม่บ่ายเบี่ยง ไม่หลีกเลี่ยง ทุกคนจะร่วมมือและประสานงานกันตามอัธยาศัย ตามแผนงานที่ได้ตกลงร่วมกัน ไม่มีการกลั่นแกล้ง หรือต้อตึง

3. มีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา คือ "ปัญญาธรรม" หมายถึง การร่วมมือกัน มีความสามัคคี ซึ่งรวมไปถึงการได้รับการศึกษา เพื่อพัฒนาปัญญาธรรม เพื่อนำมาใช้ในการร่วมมือกัน

สำหรับ ทิศนา ขนมนน (2522 : 29 - 30) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลผู้มีความเป็นประชาธิปไตยแบบวิถีชีวิตไว้ดังนี้คือ

1. เคารพความเป็นเอกัตบุคลลของผู้อื่น เคารพในความสามารถ สติปัญญา และการใช้เหตุผลของผู้อื่น
2. ให้สิทธิเสรีภาพแก่ผู้อื่นในการที่จะใช้ความคิดของเขาในการตัดสินใจ
3. มีใจกว้าง ยอมรับฟังและพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างเป็นธรรมก่อนตัดสินใจ
4. ยึดหลักเหตุผลในการตัดสินใจ ไม่เอาแต่อารมณ์หรือเอาแต่ใจของตนเป็นใหญ่
5. รู้จักประนีประนอม และตัดสินใจปัญหาอย่างสันติวิธี

สุชุม นวลสกุล (2523 : 23 - 25) กล่าวว่า วิถีชีวิตประชาธิปไตยควรมีลักษณะดังนี้คือ

1. เคารพเหตุผลมากกว่าบุคคล ไม่ศรัทธาบุคคลใดถึงขั้นบุชนิยบุคคล ยอมรับว่าคนทุกคนมีสติปัญญาและเหตุผลในวงจำกัด อาจจะเป็นทักษะที่ถูกต้องในเรื่องหนึ่งและไม่ได้ถูกต้องในเรื่องหนึ่งก็ได้ ไม่เคร่งครัดในระบบอาวุโส รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายเพื่อค้นหาเหตุผลและความถูกต้องที่แท้จริง

2. รู้จักการประนีประนอม (Compromise) ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่
ตั้งต้นแต่ของตน รู้จักประนีประนอม คือ ยอมรับการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี

3. มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง ท้าทายกฎหมายศักดิ์สิทธิ์ มี
เสรีภาพอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

4. มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม (Public Spirit) ประพฤติตนเป็นพลเมือง
ดี รักษาสาธารณสมบัติ

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2523 : 22 - 23) กล่าวว่า วิธีชีวิตประชาธิปไตย
ได้แก่

1. การมีใจกว้าง พิจารณาปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิจาร์ณญาณ
  2. อาศัยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นก่อนตัดสินใจ
  3. รู้จักประนีประนอม ไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา
  4. มีขันติธรรม อดทนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างไปจากตน
  5. เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ตลอดจนยอมรับความเสมอภาคของบุคคล
- นอกจากนี้ พจน์ สะเพียรชัย (2524 : 80 - 90) ได้กล่าวถึงลักษณะของ

บุคคลที่มีความเป็นประชาธิปไตยแบบวิถีชีวิตไว้ดังต่อไปนี้

1. เชื่อในหลักเหตุผล
2. บุคคลเกิดมามีสิทธิเท่าเทียมกันตามแนแห่งกฎหมาย
3. แหล่งของอำนาจทั้งปวง คือ ประชาชนทั้งหมด
4. โครงสร้างของสังคมลดหลั่นตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและมีการเปลี่ยนแปลง

ตัวบุคคลได้ตามความเหมาะสม

5. นิยมความเคารพในสิทธิและเอกสิทธิ์ของบุคคล นิยมในหลักของความเสมอภาค
เสรีภาพ และภราดรภาพ

6. มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างอิสระ ทำให้
เพิ่มพูนความรู้และความสามารถในการแก้ปัญหา

7. มีการประสานงานที่ดี ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

8. ผู้นำกลุ่ม และกลุ่มผู้ตามประชุมวางแผนร่วมกันและแบ่งงานกันไป ตามความสามารถและความรับผิดชอบ
9. เน้นในการฝึกให้พึ่งตนเอง อิสระภาพ การใช้เหตุผล เคารพในสิทธิของผู้อื่น รักษาสิทธิของตน และความยุติธรรม
10. มีวินัยในตนเอง มีความยุติธรรม รับผิดชอบ มีประสิทธิภาพในการทำงาน มีจิตกว้างขวาง ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากตนเองได้ มีอิสระ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เชื่อในหลักเหตุผล และแก้ปัญหาด้วยวิธีวิทยาศาสตร์

จากการศึกษาเกี่ยวกับประชาธิปไตยในลักษณะที่เป็นวิถีชีวิตดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า ประชาธิปไตยในลักษณะที่เป็นวิถีชีวิตนั้น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม ประชาธิปไตยที่จะต้องยึดหลักเหตุผล มีความเคารพในสิทธิเสรีภาพ เคารพในความเสมอภาค เคารพในความคิดและการกระทำของตนเองและผู้อื่น รู้จักให้ความร่วมมือช่วยเหลือ ประสานงานซึ่งกันและกัน ตลอดจนการมีเหตุผลในการตัดสินใจหา และการทำงานอย่างละเอียดรอบคอบ ซึ่งประชาธิปไตยในลักษณะนี้มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนมากที่สุด

2.1.3 พฤติกรรมประชาธิปไตย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527 : 83 - 86, 165) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมประชาธิปไตยสำหรับนักเรียนประถมศึกษา พร้อมทั้งเสนอตัวอย่างคุณลักษณะย่อย ๆ เพื่อเป็นเกณฑ์การวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยทั้ง 3 ประการ คือ ด้านการระดมธรรม สำนึกศีลธรรม และบัญญัติธรรม ตลอดจนแนวการฝึกฝนเพื่อสร้างเสริมพฤติกรรมดังกล่าวไว้ดังนี้คือ

1. การระดมธรรม คือ การเคารพซึ่งกันและกัน ได้แก่

1.1 เคารพในร่างกาย มีคุณลักษณะย่อยคือ แสดงความเคารพระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน เคารพครูทุกครั้งที่มา เคารพบิดามารดาก่อนไปโรงเรียน และหลังจากกลับจากโรงเรียนแล้ว เคารพญาติผู้ใหญ่ทุกครั้งที่มาเห็น เชื้อฟังประธานเมื่อประธานว่ากล่าวตักเตือน มีความเคารพนอบน้อมต่อคนทุกคน ไม่แสดงกิริยาท่าทางหยาบคาย

1.2 เคารพในทางวาจา มีคุณลักษณะย่อยคือ พูดกับเพื่อน ๆ ด้วยถ้อยคำสุภาพมีหางเสียงในการพูดทุกครั้ง ไม่พูดถึงผู้อื่นในเรื่องไม่ดีและไม่เป็นความจริง พูดกับพ่อแม่ญาติพี่น้องด้วยถ้อยคำไพเราะ ไม่พูดในสิ่งที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง พูดกับครูด้วยถ้อยคำไพเราะใช้คำแทนชื่อตนเองที่เหมาะสมและมีหางเสียงในการพูดทุกครั้ง ไม่กล่าวถึงบุคคลอื่นในแง่ร้าย สรรเสริญผู้อื่นด้วยความจริงใจไม่กล่าวเกินความจริง การพูดแสดงความคิดเห็นจะพูดในสิ่งที่เป็นความจริง ไม่กล่าวอ้างโดยไม่ตรงความเป็นจริง

1.3 เคารพในความคิดเห็น มีคุณลักษณะย่อยคือ ฟังครุ่นด้วยความตั้งใจทุกครั้ง เวลาเพื่อน ๆ พูดไม่ว่าจะรายงานข่าวหรือแสดงความคิดเห็นตอนอภิปราย จะต้องฟังและคิดตามไปด้วยว่าถูกต้องหรือไม่ เชื่อได้หรือไม่ ในขณะที่ฟังเพื่อน ๆ หรือคนอื่นที่พูดจะไม่พูดแซงขึ้นมาระหว่างที่ผู้อื่นกำลังแสดงความคิดเห็น จะไม่แสดงกิริยามารยาทอันไม่สมควรในระหว่างที่ผู้อื่นกำลังแสดงความคิดเห็น เช่น พูดขึ้นมอลอย ๆ ทำเสียงดัง ฟังผู้อื่นพร้อมกับคิดตามไปด้วยจนจบจึงพิจารณาว่าควรคัดค้านหรือสนับสนุน ถ้าผู้อื่นพูดหรืออภิปรายไม่ตรงกับความคิดเห็นของตนเอง จะต้องทนฟังจนจบและไตร่ตรองให้รอบคอบจึงลงความเห็นโต้แย้ง

1.4 เคารพในกฎเกณฑ์ มีคุณลักษณะย่อย คือ ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มอย่างเคร่งครัด เช่น จะไม่ทำเสียงดังในขณะที่เพื่อน ๆ กำลังทำงาน ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือกฎของห้องเรียน เช่น เมื่อเวลาไปสืบสาวจะต้องตรงไปตรงมาไม่แฉะโกล่เล่น ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน เช่น ไม่มาโรงเรียนสายโดยไม่จำเป็น ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคมที่ตนอยู่ ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะสิ่งที่นักเรียนควรปฏิบัติ เช่น ไม่ลักทรัพย์ เป็นต้น ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของประเทศชาติ เช่น เชิดธงชาติในวันสำคัญ ละเว้นการประทุษร้ายต่อชีวิตในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน ถวายความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมวงศานุวงศ์ ปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองอย่างเคร่งครัดทุกประการ เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร เป็นต้น

1.5 การพินិតของผู้อื่น มีคุณลักษณะย่อย คือ ไม่ทำความรำคาญให้แก่ผู้อื่น เช่น ส่งเสียงดังหรือวิ่งเล่นขณะผู้อื่นกำลังทำงาน ไม่หยิบของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ทำห้สมบัติของผู้อื่นเสียหาย เช่น เมื่อไปศึกษานอกสถานที่ ไม่เหยียบย่ำไปในสถานที่ของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ยกมือขออนุญาตเมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงพูด ในการรับบริการใด ๆ ในที่สาธารณะต้องเข้าแถวก่อนทุกครั้ง เช่น เข้าแถวตักน้ำจากประปาสาธารณะ ไม่ทำห้ผู้อื่นต้องเจ็บกาย หรือต้องอับอายไม่ว่าด้วยวิธีการใด ๆ ไม่ล่วงล้ำเข้าไปในสถานของบุคคลอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ทำลายสาธารณสมบัติให้เสียหาย เช่น จิตเขียน หรือทำลายโบราณสถาน สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ จุดไฟเผาป่า ตัดไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น ไม่ถือเอาประโยชน์จากสาธารณสมบัติแต่ฝ่ายเดียว เช่น การจับปลาในแม่น้ำลำคลองด้วยวิธีการที่ต้องห้ามโดยใช้ไฟฟ้าช็อต หรือใช้ระเบิด

การสอนให้นักเรียนมีคารวะธรรมนั้น ถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ซึ่งครูสามารถที่จะฝึกนักเรียนได้ โดยการทำให้รู้จักเข้าคิวเมื่อต้องการคิมน้ำ หรือรอรับสมุด การยกมือขออนุญาตจากประธานกลุ่มทุกครั้งก่อนที่จะพูด การเคารพความคิดเห็นของนักเรียน และควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สร้างข้อตกลงในห้องเรียนร่วมกัน และควบคุมกันเอง

2. สามัคคีธรรม เป็นการร่วมมือกันในการเรียนหรือทำงานในกรณีที่มีผู้ร่วมงานตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งได้แก่ การวางแผนในการทำงานร่วมกัน คิดร่วมกันและทำร่วมกัน มีคุณลักษณะย่อยคือ ทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ทุกครั้ง การทำงานทุกครั้งจะทำงานด้วยความตั้งใจ ไม่ถล ในการปฏิบัติงานใด ๆ ก็ตามจะตั้งใจทำงานให้เสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย แสดงให้เห็นชัดเจนว่าเวลาทำงานไม่ว่าจะเป็นการอภิปรายในกลุ่มหรือการปฏิบัติงานตามแผนงานให้ทำด้วยความตั้งใจและได้พยายามทำอย่างดีที่สุดทุกครั้ง ทำงานที่กลุ่มมอบหมายให้ทำด้วยความตั้งใจยันจนจึ้นทุกครั้งที่ทำงานส่วนรวมด้วยความตั้งใจและเร่รืบ โดยหวังที่จะให้ได้งานมากจึ้นในช่วงระยะเท่ากับเวลาที่เคยทำมาแล้ว

การที่จะฝึกฝนให้นักเรียนมีสามัคคีธรรมนั้น ครูจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะที่ทำให้นักเรียนได้มีโอกาใช้กระบวนการกลุ่มมากที่สุด เมื่อมอบหมายงานให้นักเรียนทำแล้ว ควรให้ประธานกลุ่มเป็นผู้รับผิดชอบในการประสานงานภายในกลุ่ม และ

ช่วยกันทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งคอยดูแลให้สมาชิกในกลุ่มได้ร่วมกันวางแผนการทำงานร่วมกันและประเมินผลการทำงานร่วมกัน

3. ปัญญาธรรม คือ การรู้จักใช้เหตุผลในการทำงานร่วมกัน และการตัดสินใจที่เกิดขึ้นจากการเรียนและการทำงานเป็นกลุ่ม มีคุณลักษณะย่อยคือ รู้จักใช้เหตุผลในการเลือกประธานกลุ่ม รู้จักตั้งคำถามอย่างฉลาด รู้จักคิด และใช้เหตุผลประกอบการอธิบายหรือการตอบปัญหา การอธิบายโต้แย้งหรือแสดงความคิดเห็นจะไม่ใช้อารมณ์ ไม่ใช้ความพอใจของตนเองในการอธิบาย แต่จะใช้เหตุผลและหลักการที่ถูกต้องเสมอ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจะพิจารณาโดยรอบคอบ และหาทางแก้ปัญหาโดยหลักการหรือแนวทางที่เหมาะสม จะไม่ใช้ความพอใจของตนเองโดยขาดการไตร่ตรองให้รอบคอบเป็นแนวทางแก้ปัญหา และมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยสติปัญญาและความรู้ ปัญหาใดที่ไม่อาจคิดแก้ไขได้ด้วยสติปัญญาและเหตุผลที่มีอยู่ จะต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา

การสอนให้นักเรียนเกิดปัญญาธรรมนั้น ครูควรสอนโดยฝึกให้นักเรียนได้ใช้ความคิดเห็นให้มากที่สุด เช่น การตั้งคำถามที่ต้องใช้เหตุผลในการตอบให้นักเรียนฝึกตอบ การส่งเสริมให้นักเรียนพูดแสดงความคิดเห็นในห้องเรียน และในการประชุมต่าง ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 66 - 67) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมซึ่งพึงมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านคุณธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรมในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ดังนี้

1. พฤติกรรมซึ่งพึงมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านคุณธรรม
  - 1.1 เข้าแถวรับสิ่งของหรือรับบริการตามลำดับก่อนหลัง
  - 1.2 เคารพผู้ฟังและผู้พูด
  - 1.3 พูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุผล
  - 1.4 ปฏิบัติตามข้อตกลง
  - 1.5 ไม่ละเมิดสถานที่ส่วนตัวของบุคคลอื่น
  - 1.6 ไม่ละเมิดทรัพย์สินของผู้อื่นและของส่วนรวม

2. พฤติกรรมที่ขี้นงวิธีชีวิตประชาธิปไตยด้านสำมคคีธรรม
  - 2.1 ร่วมกันทํางานตามที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จ
  - 2.2 ร่วมรับคิชอบในผลงานของกลุ่มและร่วมปรับปรุงแก้ไขงานของกลุ่ม
3. พฤติกรรมที่ขี้นงวิธีชีวิตประชาธิปไตยด้านบัญญัติธรรม
  - 3.1 อธิบายเหตุผลได้เมื่อต้องมีการตัดสินใจหรือชกถามได้ตอบ
  - 3.2 ยอมรับฟังข้อบกพร่องตนเองของกลุ่มและพยายามปรับปรุงแก้ไข
  - 3.3 แก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า พฤติกรรมประชาธิปไตยสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ ประการที่ 1 ด้านการระธรรม เป็นการแสดงออกถึงการเคารพซึ่งกันและกันทั้งทางด้านร่างกาย วาจา ความคิดเห็น กฎเกณฑ์ และสิทธิของผู้อื่น ประการที่ 2 ด้านสำมคคีธรรม เป็นการรู้จักวางแผนการทำงานร่วมกัน คิดร่วมกัน และทำงานร่วมกัน ประการที่ 3 ด้านบัญญัติธรรม คือ การรู้จักชี้เหตุผลในการทำงาน แก้ปัญหาต่าง ๆ โดยใช้เหตุผล ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวสามารถฝึกฝนและสร้างเสริมได้ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ พฤติกรรมประชาธิปไตย หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนในการอยู่ร่วมกันตามวิธีชีวิตประชาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ การระธรรม สำมคคีธรรม และบัญญัติธรรม โดยพิจารณาจากการยกมือขออนุญาตก่อนพูด ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด พูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุผล ประชุมวางแผน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงาน มีส่วนร่วมในการทำงานของกลุ่ม ร่วมรับคิชอบและแก้ไขงานของกลุ่ม อธิบายเหตุผลได้เมื่อมีการตัดสินใจหรือชกถามได้ตอบ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง และของกลุ่ม และแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล พฤติกรรมดังกล่าวนี้จะใช้วิธีการสังเกตในขณะที่ครูบรรยาย และครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานในการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประชาธิปไตย

งานวิจัยต่างประเทศ

ไฟรด์แมน (Friedman. 1973 : 2717 - A) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านประชาธิปไตย ศึกษาเฉพาะทัศนคติการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับอบประชาธิปไตย กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนที่อยู่ในสวีเดน โดยการทดลองใช้ทัศนคติการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่โตกว่าจะมีโอกาสรับรู้และเรียนรู้การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับอบประชาธิปไตยมากกว่าและคิดว่าเด็กเล็กและพบว่า บ้านและโรงเรียนจะมีส่วนในการสนับสนุนเด็กให้ร่วมมือทางการเมืองระดับประชาธิปไตยได้มาก

แพลตเนอร์ (Platner. 1977 : 4751 - A) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนอายุ 9-11 ปี ที่ได้รับการสอนและการปกครองชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 3 และเกรด 4 โรงเรียนมิคเคิลฮอร์แลนด์ จำนวน 138 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมซึ่งสอนด้วยวิธีอัตตาธิปไตย กลุ่มทดลองสอนด้วยวิธีประชาธิปไตย เครื่องมือที่ใช้คือ แบบทดสอบพีบีอาร์เอส (PBRs) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในประเทศไทย

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทย สมพงษ์ พวงคำ (2528 : 194) ได้ทดลองเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีสอนแบบปกติ และวิธีสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ จากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านศรีสะอาด อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ปีการศึกษา 2528 จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน ใช้วิธีสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กลุ่มควบคุม 30 คน ใช้วิธีสอนแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์

ชีวิตของนักเรียนจากวิธีสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับวิธีสอนแบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยทางที่ดีมากกว่านักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สาส์ จบศรี (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองสิบสาม "พิศริราษฎร์รัง" จังหวัดปทุมธานี จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 8 คน กลุ่มควบคุม 8 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยการใช้กิจกรรมกลุ่ม ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปิรัตน์ ศรีสมบัติ (2533 : 64 - 69) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งไกร สรพงษ์สงเคราะห์ จังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา 2532 จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนว กลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า การสอนโดยใช้ชุดการแนะแนว ทำให้นักเรียนพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุจิตรา จันทภาส (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้เชี่ยวชาญทางการเมืองการปกครองที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อประสบการณ์การเรียนด้านประชาธิปไตยในการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2542 โดยใช้เทคนิคเคลฟาย ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด และแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ช่วงคะแนน ตัวอย่างประชากร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ทางการเมืองและผู้ที่มีประสบการณ์การสอนไม่ต่ำกว่า 3 ปี ในสถาบันอุดมศึกษาไทย คณะรัฐศาสตร์ ภาควิชาการปกครอง ผลการวิจัยปรากฏว่า สภาพการเมืองการปกครองในพุทธศักราช 2542 กลุ่มธุรกิจมีบทบาททางการเมืองเพิ่มขึ้นและมี

สภาพสังคมพหุวัฒนธรรมมากขึ้น มีการรวมกลุ่มแสวงหาผลประโยชน์มากขึ้น โดยมีรัฐบาลทาทาที่
 ประโยชน์ระหว่างกลุ่ม รัฐสภาพทางอย่างมีระบบและแผนงานยิ่งขึ้น และสมาชิกสภาผู้แทน
 ราษฎร มีคุณภาพและมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ประชาชนมีจิตสำนึกทางการเมือง
 สูงขึ้น คำนึงถึงสิทธิและการรวมกลุ่มเพื่อการต่อรองมากขึ้น จะมีการคอร์รัปชันโดยอาศัยความ
 ชอบธรรมและกฎหมายเป็นเครื่องมือ การเมืองไทยจะมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการเมือง
 ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในเขตเอเชียแปซิฟิก การจัดประสบการณ์การเรียน การศึกษา
 ภาคบังคับควรคำนึงถึงความรู้ในเรื่องสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองใน
 ระบบประชาธิปไตยโดยเน้นเรื่องสิทธิและเสรีภาพ กระบวนการประชาธิปไตย บทบาทและ
 หน้าที่ของฝ่ายต่าง ๆ ในระบบประชาธิปไตย การเมืองเปรียบเทียบ ความรู้เกี่ยวกับการ
 พัฒนาตนเอง โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม ฝึก
 ความคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล เพื่อให้มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยที่ตระหนักในสิทธิทางการเมือง
 และใช้สิทธินั้นตามหลักการประชาธิปไตย วิทยากรวิจารณ์ผู้อื่นอย่างมีเหตุผลและสามารถ
 ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ การจัดการศึกษาภาคบังคับควรจัดให้สอดคล้อง
 และต่อเนื่องทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา โดยเฉพาะ
 ระดับประถมศึกษาควรปูพื้นฐานประชาธิปไตยให้มั่นคง

จากงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่าโรงเรียนนั้นเป็นสถาบันที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะ
 พัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตย บุคลิกภาพประชาธิปไตย และการเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย
 ด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษานั้นควรมีบทบาทสำคัญในการปูพื้นฐาน
 ประชาธิปไตยทั้งปัจจุบันและอนาคต เพื่อจะได้เรียนรู้สิทธิและหน้าที่ ตลอดจนการแสดงออก
 ที่สอดคล้องกับการปกครองในระบบประชาธิปไตย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้า
 ว่าการใช้สถานการณ์จำลองจะพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยได้มากน้อยเพียงใด

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต

3.1 ความหมายของการสังเกต

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 30) ได้ให้ความหมายของการสังเกตว่าเป็นการพิจารณาสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลาย ๆ สิ่งอย่างมี "จุดมุ่งหมาย" โดยการใช้อวัยวะสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งห้าส่วน โดยเฉพาะตาและหูในการพิจารณาสິงนั้น ๆ และการสังเกตจะต้องมีจุดมุ่งหมายอย่างแน่นอนล่วงหน้าก่อนการสังเกต

ส่วนพองพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 34) กล่าวว่า การสังเกตเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาพฤติกรรมตามหลักพฤติกรรม ลักษณะของพฤติกรรมที่จะสังเกตจะต้องเป็นพฤติกรรมที่คนแสดงออก กระทำ หรือตอบโต้ต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง และจะต้องเป็นพฤติกรรมที่จะต้องสังเกตเห็นได้ นับได้ วัดได้ และวัดได้

จากการให้ความหมายของการสังเกตดังกล่าว จึงพอจะสรุปได้ว่า การสังเกตหมายถึง การพิจารณาพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออก กระทำ หรือโต้ตอบต่อสิ่งเร้าอย่างมีจุดมุ่งหมาย

3.2 จุดมุ่งหมายของการสังเกต

สมรภรณ์ เอี่ยมสุภาภิต (2524 : 6) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสังเกตว่าการสังเกตพฤติกรรมนั้นจะทำให้เราได้ข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) ของพฤติกรรมที่ต้องการจะพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง ซึ่งพองพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 34) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสังเกตไว้เช่นเดียวกันว่า เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ต้องการจะศึกษา แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้นั้นไปวิเคราะห์ต่อไป เพื่อจะได้ทราบว่าพฤติกรรมที่ประสงค์จะปรับแก้ เปลี่ยนแปลงหรือไม่ หรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด

นอกจากนี้กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 32) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสังเกตที่ใช้ในการแนะแนวไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงด้วยตนเอง ข้อเท็จจริงนี้อาจได้เป็นครั้งแรกหรืออาจได้เพื่อเพิ่มเติมข้อมูลรายละเอียดซึ่งเคยได้รับคำบอกเล่าจากผู้อื่น
2. เพื่อเข้าใจพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้ถูกสังเกตว่ามีลักษณะปกติหรือไม่ เพื่อใช้ประกอบการแนะแนวบุคคลให้เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพในสังคมต่อไป
3. เพื่อค้นหาสาเหตุบางประการซึ่งอาจเป็นปัญหาแต่ไม่มีผู้ใดทราบ เพื่อนำมาใช้ในการหาคำปรึกษาและแนะแนวต่อไป
4. เพื่อให้ผู้สังเกตเป็นผู้มีความรอบคอบและไวต่อการมีปฏิกริยาโต้ตอบจากสิ่งแวดล้อมจนเป็นผู้ที่ปรับตัวได้ดีและรวดเร็วในแต่ละสถานการณ์

3.3 หลักการสังเกตพฤติกรรม

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2524 : 7 - 9) กล่าวว่า ผู้สังเกตพฤติกรรมพึงยึดหลักดังต่อไปนี้

1. เลือกและกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตให้เด่นชัด พฤติกรรมที่ครูควร จะเลือกเพื่อทำการสังเกตนั้น ควรจะเป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเกณฑ์มาตรฐานของห้องเรียน และคิดว่าพฤติกรรมนั้นมีผลกระทบกระเทือนต่อการเรียนการสอนมากที่สุด นอกจากนี้พฤติกรรมที่สังเกตควร เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ

เมื่อครูเลือกพฤติกรรมที่จะสังเกตได้แล้ว ครูต้องกำหนดพฤติกรรมนั้นให้เห็นเด่นชัด เพื่อที่ว่าไม่ว่าใครก็ตามได้เข้าใจถึงพฤติกรรมที่กำหนดไว้แล้ว จะสามารถบอกได้ทันทีว่า นักเรียนแสดงพฤติกรรมนั้นหรือไม่ เช่น พฤติกรรมการพูดคุยในห้องเรียน อาจกำหนดได้ดังนี้ พฤติกรรมพูดคุยคือ พฤติกรรมใดก็ตามที่นักเรียนส่งเสียงออกจากปากโดยไม่ได้รับอนุญาตจากครู นอกจากนี้กระบวนการสังเกตพฤติกรรมนั้น ครูหรือผู้สังเกตไม่ควรที่จะสังเกตหลาย ๆ พฤติกรรมในเวลาเดียวกัน นอกจากว่ามีประสบการณ์ในการสังเกตเป็นอย่างดีแล้ว เพราะจะทำให้เกิดความสับสนได้

2. เลือกผู้สังเกตพฤติกรรม ผู้สังเกตสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆด้วยกันคือ

2.1 นักเรียนสังเกตตนเอง คือ การให้ผู้ที่จะพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของตนเอง

2.2 บุคคลอื่นเป็นผู้สังเกต ซึ่งอาจเป็นครู เพื่อนครู หรือเพื่อนนักเรียนด้วยกันเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่จะพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม วิธีนี้ค่อนข้างที่จะให้ข้อมูลใกล้เคียงความเป็นจริงมากกว่าวิธีแรก เพราะผู้สังเกตนั้นมีแนวโน้มที่จะลำเอียงน้อยกว่าผู้ที่จะพัฒนาพฤติกรรมเอง อีกทั้งวิธีนี้สามารถที่จะตรวจสอบความเที่ยงระหว่างผู้สังเกตได้โดยการให้ผู้สังเกตมากกว่า 1 คนขึ้นไป สังเกตพฤติกรรมเดียวกันของคน ๆ เดียวกัน ซึ่งถ้าผู้สังเกตพฤติกรรมทั้ง 2 คน สังเกตได้ใกล้เคียงกันหรืออย่างน้อยที่สุดเห็นพ้องกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ก็นับได้ว่าข้อมูลที่ได้มีความเที่ยงตรง

3. เลือกสถานที่ทำการสังเกตพฤติกรรม ในการเลือกสถานที่นั้นขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของครูว่าต้องการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนในสถานที่ใด อาจจะเป็นห้องเรียน ในห้องสมุด หรือบ้านของนักเรียนก็ได้

4. เลือกเวลาที่จะทำการสังเกตพฤติกรรม การเลือกเวลานี้ควรที่จะเลือกที่พฤติกรรมที่ต้องการจะสังเกตเกิดขึ้นบ่อยที่สุด และการเลือกเวลานั้นควรจะใช้วิธีสุ่มเวลา ซึ่งหมายความว่าผู้สังเกตจะไม่ทำการสังเกตพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งในเวลาเดียวกันของวันเดียว แต่จะสุ่มสังเกตหลาย ๆ เวลาของวันเดียวได้ เช่น ตอนเช้า ตอนบ่าย และตอนก่อนเลิกเรียน เป็นต้น ช่วงการสังเกตโดยการสุ่มเวลานั้นจะทำให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด เนื่องจากว่าไม่มีพฤติกรรมใดที่เกิดขึ้นบ่อยในช่วงเวลาเดียวกันตลอดเวลา

5. เลือกแบบบันทึกพฤติกรรมให้เหมาะสม แบบบันทึกกิจกรรมนั้น ผู้ทำการสังเกตควรจะเป็นผู้สร้างขึ้นเอง และจะต้องไม่สับสน โดยมุ่งให้สอดคล้องกับลักษณะของพฤติกรรมที่จะศึกษา ซึ่งผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 39 - 44) กล่าวถึงการเลือกแบบสังเกตและแบบบันทึกกิจกรรมไว้ดังนี้คือ

5.1 การสังเกตพฤติกรรมแบบสุ่มเหตุการณ์ (Event Sampling) เป็นการเลือกสังเกตเฉพาะพฤติกรรมที่ต้องการศึกษาในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ เท่านั้น โดยเน้น

ความถี่หรือจำนวนครั้งของพฤติกรรมที่ประสงค์จะศึกษา ที่เกิดขึ้นในเวลาที่เกิดนั้น ส่วนพฤติกรรมอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวก็ไม่นับมาบันทึก

5.2 การสังเกตพฤติกรรมแบบสุ่มเวลา (Time Sampling) เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตแบ่งเวลาออกเป็นช่วง ๆ แล้วนับเฉพาะจำนวนช่วงเวลาที่เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์จะศึกษา ส่วนเกณฑ์ในการนับช่วงเวลานั้นจะต้องกำหนดให้แน่นอน โดยจะต้องให้สอดคล้องกับลักษณะของพฤติกรรมที่ต้องการจะศึกษาและจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เช่น สังเกตพฤติกรรมช่วง 5 นาที ทุก ๆ 6 นาที เป็นเวลา 1 ชั่วโมง เพราะฉะนั้นในเวลา 1 ชั่วโมง จะสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนคนนั้น ๆ ในช่วงเวลานั้น ๆ นอกจากนี้การสังเกตแบบสุ่มเวลาสามารถสังเกตได้ครั้งละหลาย ๆ คน โดยการสลับช่วงเวลาครั้งละ 1 คน เช่น สังเกตพฤติกรรมตั้งจากแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 คน และใช้เวลาในการสังเกตช่วงละ 10 นาที เพราะฉะนั้นในช่วงเวลาที่ 1 จะสังเกตนักเรียนคนที่ 1 ช่วงเวลาที่ 2 สังเกตนักเรียนคนที่ 2 จนครบ 20 คน จะใช้เวลา 200 วินาที แล้วก็กลับมาเริ่มต้นสังเกตนักเรียนคนที่ 1 อีก จนครบ 20 คน ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตสามารถแยกเป็นพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคน หรือรวมเป็นพฤติกรรมของนักเรียนทั้ง 20 คนได้

นอกจากนี้การสังเกตแบบสุ่มเวลาสามารถสังเกตพฤติกรรมได้หลายประเภทพร้อม ๆ กัน โดยจําแนกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาว่าเป็นพฤติกรรมใดบ้าง และเพื่อความสะดวกในการบันทึก ควรจะกำหนดรหัสของพฤติกรรมแต่ละประเภทด้วย หากประเภทของพฤติกรรมที่จะสังเกตและบันทึกนั้นมีหลายประเภท

3.4 หลักการบันทึกพฤติกรรม

สมรภรณ์ เอี่ยมสุภานิต (2524 : 15 - 19) ได้กล่าวถึงหลักการบันทึกพฤติกรรมไว้ดังนี้ คือ

1. บันทึกความถี่ของพฤติกรรม หมายถึง การบันทึกจำนวนครั้งของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ เช่น การบันทึกจำนวนครั้งที่เด็กชายสมหมาย ยกมือขึ้น

เพื่อถามคำถามและตอบคำถามในชั่วโมงวิทยาศาสตร์ พฤติกรรมที่สามารถบันทึกด้วยความถี่ใดนั้นจะต้องเป็นพฤติกรรมที่ต่อเนื่อง เวลาของการแสดงพฤติกรรมแต่ละครั้งใกล้เคียงกัน และจะต้องใช้เวลาในการบันทึกวันแต่ละวัน การบันทึกกิจกรรมแบบความถี่นั้นเพียงแต่ทำรายคะแนนจำนวนครั้งของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเท่านั้น

2. บันทึกช่วงเวลาของพฤติกรรม หมายถึง การบันทึกพฤติกรรมตามช่วงเวลาที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถใช้บันทึกพฤติกรรมได้ทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมต่อเนื่องหรือไม่ต่อเนื่องก็ตาม โดยที่ผู้ทำการบันทึกจะต้องกำหนดเวลาที่จะบันทึกไว้แน่นอนก่อน เช่น ต้องการจะบันทึกพฤติกรรมการคุยในช่วงเวลา 30 นาที ในวิชาคณิตศาสตร์ ก็ต้องแบ่งเวลา 20 นาทีนั้นออกเป็นช่วงเวลานั้น ๆ เท่า ๆ กัน อาจจะเป็นช่วงเวลา 20 วินาที 30 วินาที หรือ 1 นาที ก็ได้ตามแต่ต้องการ ส่วนการบันทึกพฤติกรรมก็จะพิจารณาว่าพฤติกรรมที่ต้องการบันทึกนั้นเกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นหรือไม่ ถ้าไม่เกิดขึ้นให้ใส่ 0 ลงในช่วงเวลานั้น ๆ แต่ถ้าพฤติกรรมที่ต้องการบันทึกนั้นเกิดขึ้น แม้จะเกิดขึ้นมากกว่า 1 ครั้งในช่วงเวลานั้นก็ตาม ให้นับเวลาเพียง 1 ครั้งเท่านั้น โดยเขียนเลข 1 ลงในช่วงเวลาที่เกิดขึ้นนั้น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

แบบบันทึกช่วงเวลาพฤติกรรม

วิชา คณิตศาสตร์

วันที่ 2 มกราคม 2524

ชื่อผู้สังเกต รณศรี

เวลา 10.00 - 10.20 น.

พฤติกรรมที่ต้องการสังเกต : พฤติกรรมการคุยในชั่วโมงคณิตศาสตร์ (การคุย หมายถึง

การที่มีเสียงออกจากปากโดยไม่ได้รับอนุญาตจากครู) ๒. นุ่มนวล ดนัยวธ?

ชื่อนักเรียน

ค.ช.แดง 0 1 1 1 0 0 0 0 0 1 1 0 1 1 1 1 1

0 0 0 0 0 0 0 0 0 1 1 1 0 0 0 1

0 0 0 0 1 รวม 15 ครั้ง

ค.ช.ดำ 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0

1 1 0 0 1 0 0 0 0 1 1 0 0 0 0 0

0 0 0 0 0 0 รวม 5 ครั้ง

ค.ช.เขียว 0 0 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 0 0 0

0 1 1 1 1 0 0 0 1 1 1 0 1 0 0 0

0 1 1 1 1 0 0 0 รวม 23 ครั้ง

หมายเหตุ : การบันทึกพฤติกรรมแบบช่วงเวลานี้ บันทึกทุก ๆ ช่วงเวลา 20 วินาที

พัก 10 วินาที

3. บันทึกระยะเวลาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หมายถึง การบันทึกเหตุการณ์ตามระยะเวลาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่จะใช้บันทึกเหตุการณ์ที่มีความต่อเนื่องเป็นหลัก วิธีการบันทึกแบบนี้เพียงแต่ใช้หน้าฬิกาจับเวลา แล้วดูว่าเหตุการณ์นั้นใช้เวลานานเท่าใด ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนกระทั่งหมดเวลาที่สังเกตเหตุการณ์

การหาค่าดัชนีความเที่ยงของการสังเกตแบบสุ่มเวลานั้น ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 48 - 50) กล่าวว่า การหาค่าดัชนีความเที่ยงของการสังเกตแบบสุ่มเวลาหาได้จากสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกต 2 คน

จำนวนช่วงเวลาที่ยืนที่ตรงกัน

สัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง = $\frac{\text{จำนวนช่วงเวลาที่ยืนที่ตรงกัน}}{\text{จำนวนช่วงเวลาที่ยืนที่ตรงกัน} + \text{จำนวนช่วงเวลาที่ยืนที่ต่างกัน}}$

จำนวนช่วงเวลาที่ยืนที่ตรงกัน + จำนวนช่วงเวลาที่ยืนที่ต่างกัน

ดัชนีความเที่ยงของการสังเกตควรมีค่าตั้งแต่ .80 การสังเกตนั้นจึงจะเชื่อถือได้

3.5 วิธีการเสนอข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเหตุการณ์

วิธีการเสนอข้อมูลนั้นนิยมเสนอในรูปของกราฟ และนิยมเสนอในรูปของกราฟเส้น ซึ่งในกราฟรูปเดียวกันนั้นอาจจะเสนอเพียงพฤติกรรมเดียวหรือหลาย ๆ พฤติกรรมของบุคคลคนเดียวหรือหลายบุคคลก็ได้ เพื่อจะได้เปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมเดียวของหลาย ๆ บุคคลหรือหลาย ๆ พฤติกรรมของบุคคลเดียว ในการสร้างโปรแกรม เพื่อที่จะพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน เส้นกราฟนี้จะแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมได้อย่างชัดเจนอีกด้วย การเสนอข้อมูลด้วยกราฟนั้น จะต้องบอกถึงพฤติกรรมที่สังเกต วันเวลาที่สังเกต อีกทั้งบุคคลที่สังเกตด้วย (สมโรจน์ เอี่ยมสุภาจิต. 2524 : 20)

3.6 ประโยชน์ของการสังเกตและการบันทึกเหตุการณ์

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 50) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสังเกตและการบันทึกเหตุการณ์ไว้ดังนี้

1. จะช่วยให้ผู้สังเกตสามารถเลือกสังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่ประสงค์จะศึกษาได้ถูกต้อง
2. จะช่วยให้ผู้สังเกตสามารถเลือกวิธีรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ประสงค์จะรับ และเป้าหมายของเวลารับพฤติกรรมชนิดนั้น ๆ
3. จะช่วยให้ทราบทิศทางของพฤติกรรมที่ประสงค์จะรับนั้นว่าเปลี่ยนแปลงหรือไม่ หรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด
4. จะช่วยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมพื้นฐานที่ได้เปลี่ยนแปลงไปภายหลังการปรับแล้ว และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการสังเกตทางตรง (Direct Observation) ซึ่งกมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 : 33) ได้กล่าวว่า การสังเกตทางตรง คือ วิธีการที่ผู้สังเกตไปเป็นผู้สังเกตด้วยตนเองตลอดเวลา และผู้วิจัยเลือกสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยในห้องเรียน ขณะที่เรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ใช้ผู้สังเกต 2 คน เพื่อหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงของการสังเกต และสังเกตสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละประมาณ 50 นาที นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เลือกหน่วยสังเกตเป็นการสังเกตแบบสุ่มเวลา ซึ่งผู้วิจัยแบ่งหน่วยเวลาออกเป็นช่วง ๆ ช่วงละ 7 นาที นาทีละ 1 คน และพัก 1 นาทีครึ่ง ในแต่ละช่วงเวลา และผู้วิจัยบันทึกพฤติกรรมตามช่วงเวลาที่เกิด ถ้าพฤติกรรมประชาธิปไตยเกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ก็ใส่ "1" แต่ถ้าไม่เกิดพฤติกรรมประชาธิปไตย ก็ใส่ "0" ลงในช่วงเวลานั้น และข้อมูลที่ได้จากการบันทึกพฤติกรรมจะเสนอในรูปแบบของกราฟเส้น

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายและหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเจริญสามัคคี อำเภอนาจอเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2535 ที่มีคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยต่ำ จำนวน 14 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายและหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเจริญสามัคคี อำเภอนาจอเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2535 ที่มีคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยต่ำ จำนวน 14 คน ซึ่งมีวิธีการคัดเลือกดังนี้

1. สํารวจพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเจริญสามัคคี อำเภอนาจอเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 14 คน โดยครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ให้นำบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนลงในแบบประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตย

2. ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนอีกครั้งหนึ่ง ได้นักเรียนที่มีคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยต่ำ จำนวน 14 คน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการประเมินของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของครูผู้สอนในข้อ 1 จึงใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

3. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากนักเรียนในข้อ 2 เพื่อให้เข้าร่วมการทดลอง
4. สุ่มนักเรียนอย่างง่ายเพื่อแยกเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตย เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. แบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตย
3. โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง
4. โปรแกรมการสอนแบบปกติ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. แบบประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตย เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประชาธิปไตย
  - 1.2 สัมภาษณ์ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเจริญสามัคคี เกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตย และผู้วิจัยไปสังเกตอีกครั้งหนึ่ง
  - 1.3 นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1.1 และ 1.2 มาสร้างแบบประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตย เพื่อคัดเลือกนักเรียนเข้ากลุ่มตัวอย่าง แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา หาสิตะพันธุ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร และอาจารย์พรณิศา วาณิชการ ตรวจสอบแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
  - 1.4 นำแบบประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตย เพื่อคัดเลือกนักเรียนเข้ากลุ่มตัวอย่างที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปให้ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตย (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

2. แบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตย ผู้วิจัยได้ปรับปรุงมาจากแบบบันทึกงานวิจัยของปิยะรัตน์ ศรีสมบัติ (2533 : 40 - 43) และคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป. : 14) การสร้างมีลำดับขั้นดังนี้

2.1 ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตและหลักการบันทึกพฤติกรรม

2.2 สังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนในชั้นเรียน และสัมภาษณ์ครูประจำชั้น และครูผู้สอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน

2.3 สร้างนิยามพฤติกรรมประชาธิปไตยและแบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตย แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมจำนวน 3 คน ตรวจสอบ ผู้วิจัยนำแบบปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วนำไปทดสอบใช้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านแสนสวัสดิ์ อ.อานาจเจริญ จ.อุบลราชธานี จำนวน 7 คน และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

2.4 นำแบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยที่ปรับปรุงแก้ไข มาใช้บันทึกพฤติกรรมกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของแบบบันทึกพฤติกรรม เป็นแบบบันทึกพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตตามช่วงเวลาที่เกิดขึ้นในการเรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในขณะที่ครูสอนและแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงาน โดยบันทึกพฤติกรรม 12 ช่วง ช่วงละ 3.30 นาที คนละ 30 วินาที และพัก 50 วินาที ในแต่ละช่วง

การให้คะแนน ถ้าพฤติกรรมที่ต้องการบันทึกเกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ให้นับเพียง 1 ครั้ง โดยเขียนเลข 1 ลงในช่วงเวลาที่เกิดขึ้น ถ้าพฤติกรรมที่ต้องการบันทึกไม่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ให้เขียน 0 ลงในช่วงเวลานั้น

การเตรียมการก่อนทดลอง

1. เลือกผู้ช่วยวิจัย จำนวน 1 คน คือ นายสุจิต วงศ์ศรีแก้ว และครูผู้ร่วมการทดลอง 1 คน คือ นางประไพพร ทองทั่ว โดยมีหลักการเลือกผู้ช่วยวิจัยและครูผู้ร่วมการ

ทดลองดังนี้ ผู้ช่วยวิจัยเป็นคนที่มีความรู้และเข้าใจหลักและวิธีการสังเกตเป็นอย่างดี และครูผู้ร่วมทดลองเป็นครูสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเจริญสามัคคี

2. ผู้วิจัยอธิบายให้ผู้ช่วยวิจัยและครูผู้ร่วมทดลองเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตย ตลอดจนรายละเอียดและข้อตกลงอื่น ๆ ในการทดลองเพื่อให้เข้าใจตรงกัน

การสังเกตและบันทึกพฤติกรรม มีขั้นตอนดังนี้

1. มีผู้สังเกต 2 คน ได้แก่ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยอีก 1 คน
2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ศึกษาและทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการวิจัยในครั้งนี้
3. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ศึกษานิยามของพฤติกรรมประชาธิปไตยโดยให้เข้าใจตรงกัน พร้อมทั้งศึกษาแบบบันทึกการสังเกตให้เข้าใจ เพื่อให้สามารถใช้นักการสังเกตได้อย่างถูกต้อง
4. การวิจัยครั้งนี้ ใช้การสังเกตแบบช่วงเวลาโดยสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนในชั่วโมงกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งมีการเรียนการสอนสัปดาห์ละ 5 ครั้ง จะสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม สัปดาห์ละ 2 ครั้ง รวม 12 สัปดาห์ ในการสังเกตแต่ละครั้งจะสังเกตพฤติกรรมเป็นเวลา 50 นาที ติดต่อกัน โดยแบ่งการสังเกตออกเป็นช่วง ๆ รวม 12 ช่วง ช่วงละ 3.30 นาที สังเกตคนละ 30 วินาที และพัก 50 วินาที ในแต่ละช่วง
5. เขียนแผนผังที่นั่งเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อความสะดวกในการสังเกต
6. วิธีการสังเกต ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะเข้าไปนั่งหลังชั้น เมื่อครูผู้สอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเริ่มดำเนินการสอน และอยู่ตามตำแหน่งที่สามารถมองเห็นพฤติกรรม และได้ยินเสียงของนักเรียนชัดเจน ทั้งในระยะก่อนการทดลอง ระยะทดลอง และระยะหลังทดลอง

ดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกต

สำหรับดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกต หาได้จากสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องระหว่างผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกตซึ่งใช้เวลาในการสังเกต 2 สัปดาห์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องตั้งแต่ .80 ขึ้นไป การสังเกตนั้นจึงจะเชื่อถือได้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2530 : 48 - 50 ; อ้างอิงมาจาก Wright. 1966 ; Sulzer and Mayer. 1972 ; ชัยพร วิชชาวุธ. 2523)

จำนวนช่วงเวลาที่บันทึกตรงกัน

$$\text{ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง} = \frac{\text{จำนวนช่วงเวลาที่บันทึกตรงกัน}}{\text{จำนวนช่วงเวลาที่บันทึกตรงกัน} + \text{จำนวนช่วงเวลาที่บันทึกต่างกัน}}$$

3. โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง มีลำดับขั้นการสร้างดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม

ประชาธิปไตยและการใช้สถานการณ์จำลอง

3.2 สร้างโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

3.3 นำโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมาย กิจกรรม เนื้อหา วิธีดำเนินการ และการประเมินผล

3.4 นำโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองมาแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วทดลองใช้กับนักเรียนที่นำกลุ่มตัวอย่างชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านแสนสวัสดิ์ อำเภอบ้านจระเข้ม จ.พิจิตร จำนวน 7 คน

3.5 นำโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปใช้ในการทดลอง

การایشสถานการณ์จำลอง มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนเรื่องสถานการณ์ที่นำมาช้ จากนั้นช่วยกันกำหนดบทบาทของผู้ร่วมกิจกรรมแต่ละคนตามสถานการณ์นั้น ๆ

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ

นักเรียนแสดงบทบาทไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ าช้เวลา 10-15 นาที

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

เมื่อกิจกรรมสิ้นสุดลง ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์จำลองโดยเน้นที่เนื้อหา และผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป

นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์และช่วยกันสรุป ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

ผู้วิจัยนำโปรแกรมการایشสถานการณ์จำลองไปช้กับกลุ่มทดลองเป็นเวลา 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที จากวันที่ 18 มกราคม 2536 ถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2536 รวม 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน คือ วันจันทร์ และพุธ ระหว่างเวลา 16.00 น. ถึง 16.50 น. (ตั้งรายละเอียดในภาคผนวก)

4. โปรแกรมการสอนแบบปกติ มีลำดับขั้นการสร้างดังต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยสร้างโปรแกรมการสอนแบบปกติเรื่องพฤติกรรมประชาธิปไตย โดยมีวัตถุประสงค์และเนื้อหาเช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง

4.2 นำโปรแกรมการสอนแบบปกติไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิม จำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมาย กิจกรรม เนื้อหา วิธีดำเนินการ และการประเมินผล ซึ่งการสอนแบบปกติจะช้วิธีสอนโดยครูเป็นผู้บรรยาย มีการอภิปราย ช้คำถาม และสรุป

4.3 นำโปรแกรมการสอนแบบปกติมาแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วทดลองช้กับนักเรียนที่ไม่ช้กลุ่มตัวอย่างชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านแสนสวัสดิ์

อำเภออานาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 7 คน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำโปรแกรมการสอนปกติไปใช้กับกลุ่มควบคุมเป็นเวลา 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวม 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน คือ วันอังคาร และพฤหัสบดี ระหว่างเวลา 16.00 น. ถึง 16.50 น. (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

การดำเนินการทดลอง

1. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองแบบสลับกัน (ABA reversal design)

(ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 217 – 218) แบ่งการทดลองออกเป็น 3 ระยะ

ผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกต ทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 (A_1) ระยะเส้นฐานพฤติกรรม หาเส้นฐานพฤติกรรมเป็นเวลา 2 สัปดาห์ (สัปดาห์ที่ 1-2) เพื่อศึกษาพื้นฐานพฤติกรรมประชาธิปไตยก่อนการทดลอง

ระยะที่ 2 (B) ระยะทดลอง โดยใช้โปรแกรมการให้สถานการณ์จำลองกับกลุ่มทดลอง และใช้โปรแกรมการสอนแบบปกติกับกลุ่มควบคุม เป็นเวลา 6 สัปดาห์ (สัปดาห์ที่ 3-8) เพื่อดูความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมประชาธิปไตยในระยะทดลอง

ระยะที่ 3 (A_2) ระยะหลังการทดลอง เป็นเวลา 2 สัปดาห์ (สัปดาห์ที่ 9-10) เพื่อศึกษาพฤติกรรมประชาธิปไตยหลังการทดลอง และดูความคงทนอีก 2 สัปดาห์ (สัปดาห์ที่ 11-12)

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตย

ระยะ เสิน	ระยะทดลอง	ระยะหลังของ	ระยะศึกษา
ฐาน		การทดลอง	ความคงทน
(A ₁)	(B)	(A ₂)	2 สัปดาห์
2 สัปดาห์	6 สัปดาห์	2 สัปดาห์	
สัปดาห์ที่สังเกต			
0	1	2	3
4	5	6	7
8	9	10	11
12			

ภาพประกอบ 1 แผนภาพแสดงระยะต่าง ๆ ของการทดลอง

2. ขั้นตอนในการทดลอง

2.1 ผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกต สังเกตและบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยของ

นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในชั่วโมงกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองในวันจันทร์และวันพุธ และกลุ่มควบคุมในวันอังคารและวันพฤหัสบดีระหว่างเวลา 9.00-10.00 น. สัปดาห์ละ 2 ครั้ง โดยสังเกตเป็น 3 ระยะ ตลอดการทดลอง คือ

ระยะที่ 1 (A₁) เริ่มสัปดาห์ที่ 1-2 สังเกตและบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนการทดลองรวม 4 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที จากวันที่ 4 มกราคม 2536 ถึงวันที่ 14 มกราคม 2536 เพื่อใช้เป็นเส้นฐานของพฤติกรรมในสภาพปกติ

ระยะที่ 2 (B) เริ่มสัปดาห์ที่ 3-8 สังเกตและบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนในระยะทดลองรวม 12 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที จากวันที่ 18 มกราคม 2536 ถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2536 โดยผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

กลุ่มทดลอง ใช้โปรแกรมการใช้อาณาการจำลองเรื่อง พฤติกรรมประชาธิปไตย สัปดาห์ละ 2 ครั้ง คือ วันจันทร์และพุธ ระหว่างเวลา 16.00 น. ถึงเวลา 16.50 น.

กลุ่มควบคุม ใช้โปรแกรมการสอนแบบปกติเรื่องพฤติกรรมประชาธิปไตย สัปดาห์ละ 2 ครั้ง คือ วันอังคารและพฤหัสบดี ระหว่างเวลา 16.00 น. ถึงเวลา 16.50 น.

ระยะที่ 3 (A₂) เริ่มสัปดาห์ที่ 9-10 สังเกตและบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตย ของนักเรียนหลังการทดลอง รวม 4 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที จากวันที่ 1 มีนาคม 2536 ถึง วันที่ 11 มีนาคม 2536 และดูความคงทนในสัปดาห์ที่ 11-12 โดยบันทึกพฤติกรรมในลักษณะ เดิมอีก 4 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที จากวันที่ 15 มีนาคม 2536 ถึงวันที่ 25 มีนาคม 2536

2.2 นำผลการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

2.3 เสนอข้อมูลด้วยกราฟเส้น

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 คำมัธยฐาน

1.2 ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์

2. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน

2.1 เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้การทดสอบของ วิลคอกซัน (The Wilcoxon Matched Pairs Signed - Ranks test) (Sanders. 1980 : 418)

2.2 เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยระหว่างกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม โดยใช้การทดสอบแบบ แมน-วิทนี (The Mann - Whitney U test) (Sanders. 1980 : 419)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง และแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
U	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการทดสอบของ แมน - วิทนี (The Mann - Whitney U test)
T	แทน	ผลรวมของค่า R ที่มีจำนวนน้อยกว่าซึ่งใช้พิจารณาในการทดสอบของวิลคอกซัน (The Wilcoxon Matched Pairs Signed - Ranks Test)
Mdn	แทน	มัธยฐานของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน
Mdn _{diff}	แทน	มัธยฐานความแตกต่างของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน
Q.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน
Q.D.-diff	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ความแตกต่างของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน

ผลการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนและหลังการไว้

สถานการณ์จำลอง

2. เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนและหลังการสอนแบบปกติ
3. เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนภายหลังการใช้อาคารจำลองจำลองกับการสอนแบบปกติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏในตาราง 1 ถึงตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนและหลังการใช้อาคารจำลอง

กลุ่มทดลอง	N	Mdn	Q.D.	T
ก่อนทดลอง	7	21	2	0**
หลังทดลอง	7	60	2.5	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง Critical Values ของ T (The Wilcoxon Matched Pairs Signed - Rank Test) (Sanders. 1980 : 418) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่า T ที่คำนวณได้จะต้องน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0 (N = 7)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 1 ปรากฏว่า ค่า T ที่คำนวณได้เท่ากับ 0 แสดงว่า คะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองภายหลังการใช้อาคารจำลองสูงกว่าก่อนการใช้อาคารจำลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การใช้อาคารจำลองสามารถทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงขึ้น (ดังรายละเอียดในตาราง 6 ในภาคผนวก ข)

ตาราง 2 เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนและหลังการสอนแบบปกติ

กลุ่มควบคุม	N	Mdn	Q.D.	T
ก่อนทดลอง	7	20	3	0**
หลังทดลอง	7	47	2	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง Critical Values ของ T (The Wilcoxon Matched Pairs Signed - Rank Test) (Sanders. 1980 : 418) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่า T ที่คำนวณได้จะต้องน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0 (N = 7)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 2 ปรากฏว่า ค่า T ที่คำนวณได้เท่ากับ 0 แสดงว่า คะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยของกลุ่มควบคุมหลังจากการได้รับการสอนแบบปกติสูงกว่า ก่อนได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การสอนแบบปกติสามารถทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงขึ้น (ดังรายละเอียดในตาราง 7 ใน ภาคผนวก ข)

ตาราง 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุมหลังการทดลอง

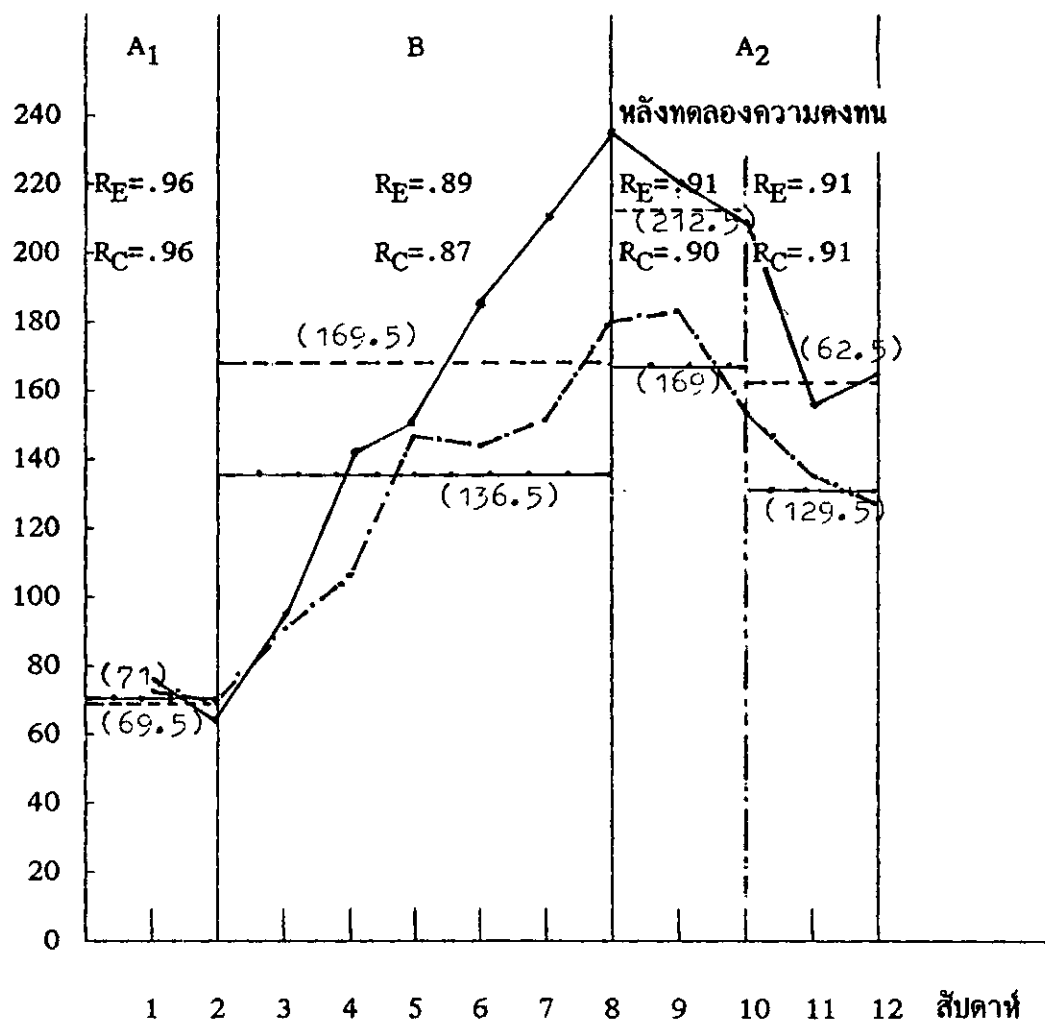
กลุ่มตัวอย่าง	N	Mdn _{diff}	Q.D. _{diff}	U
กลุ่มทดลอง	7	40	3.5	2.0**
กลุ่มควบคุม	7	27	4.5	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง Critical Values ของ U (The Mann-Whitney U Test)
(Sanders. 1980 : 419) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่า U ที่คำนวณได้
จะต้องน้อยกว่าหรือเท่ากับ 6 (N = 7)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 3 ปรากฏว่า ค่า U ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 2.0
ซึ่งมีค่าน้อยกว่า U ในตาราง แสดงว่าคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยภายหลังการทดลองของ
กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการใช้สถานการณ์
จำลอง สามารถทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงขึ้นกว่าการใช้การสอนแบบปกติ (ดัง
รายละเอียดในตาราง 8 ในภาคผนวก ข)

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตย

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของกลุ่มทดลอง
- ความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมประชาธิปไตยของกลุ่มทดลอง
- .-.-. ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของกลุ่มควบคุม
- ความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมประชาธิปไตยของกลุ่มควบคุม
- R_E ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยในกลุ่มทดลอง
- R_C ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยในกลุ่มควบคุม

ภาพประกอบ 2 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตลอด 3 ระยะ

จากภาพประกอบ 2 ค่ามัธยฐานพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนในกลุ่มทดลอง ที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองในระยะเส้นฐานพฤติกรรมและระยะทดลองเพิ่มขึ้นจาก 69.5 เป็น 169.5 และเมื่อพิจารณาค่ามัธยฐานพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนในระยะหลังการทดลอง ซึ่งเป็นระยะติดตามผลและศึกษาความคงทน มีค่าเท่ากับ 212.5 และ 162.5 ตามลำดับ แสดงว่า การใช้สถานการณ์จำลอง ทำให้พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนในกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้น

สำหรับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติในระยะเส้นฐานพฤติกรรมและระยะทดลอง เพิ่มขึ้นจาก 71.0 เป็น 136.5 และเมื่อพิจารณาค่ามัธยฐานพฤติกรรมประชาธิปไตยในระยะหลังการทดลอง ซึ่งเป็นระยะติดตามผลและศึกษาความคงทน มีค่าเท่ากับ 169.0 และ 129.5 ตามลำดับ แสดงว่า การสอนแบบปกติทำให้พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนในกลุ่มควบคุมเพิ่มขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบค่ามัธยฐานพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ปรากฏว่าในระยะเส้นฐานค่ามัธยฐานพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนทั้งสองกลุ่มมีค่าใกล้เคียงกัน ส่วนในระยะทดลองค่ามัธยฐานพฤติกรรมประชาธิปไตยของทั้งสองกลุ่มเพิ่มขึ้นแตกต่างกัน ส่วนในระยะหลังการทดลองซึ่งเป็นระยะติดตามผล และศึกษาความคงทน ค่ามัธยฐานพฤติกรรมประชาธิปไตยของทั้งสองกลุ่มจะเพิ่มขึ้นในช่วง 2 สัปดาห์แรกของการติดตามผล หลังจากนั้น 2 สัปดาห์ พบว่า ค่ามัธยฐานพฤติกรรมประชาธิปไตยจะลดลงมาอยู่ในระดับใกล้เคียงกันกับระยะของการทดลอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนมีความคงทนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

บทย่อ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการใช้สถานการณ์จำลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการสอนแบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงขึ้นภายหลังได้รับการใช้สถานการณ์จำลอง
2. นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงขึ้นภายหลังได้รับการสอนแบบปกติ
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรที่เข้าในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายและหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนบ้านเจริญสามัคคี อำเภอนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2535 ที่มีคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยต่ำ จำนวน 14 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายและหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเจริญสามัคคี อำเภอนาแกเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2535 ที่มีคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยต่ำ จำนวน 14 คน ซึ่งผู้วิจัยสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. แบบประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตยเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. แบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตย
3. โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง
4. โปรแกรมการสอนแบบปกติ

การดำเนินการทดลอง

1. ระยะก่อนการทดลอง ดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกตฝึกสังเกตและบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยเพื่อหาดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกต ใช้เวลา 2 สัปดาห์

2. ขั้นตอนการทดลอง ใช้เวลา 12 สัปดาห์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองแบบสลับกลับ ABA แบ่งการทดลองออกเป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 (A_1) ระยะเส้นฐานพฤติกรรม หาเส้นฐานพฤติกรรมเป็นเวลา 2 สัปดาห์ (สัปดาห์ที่ 1-2) สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที จากวันที่ 4 มกราคม 2536 ถึงวันที่ 14 มกราคม 2536 เพื่อศึกษาพื้นฐานพฤติกรรมประชาธิปไตยก่อนการทดลอง

ระยะที่ 2 (B) ระยะทดลอง โดยใช้โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองกับกลุ่มทดลองและใช้โปรแกรมการสอนแบบปกติกับกลุ่มควบคุม เป็นเวลา 6 สัปดาห์ (สัปดาห์

ที่ 3-8) สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที จากวันที่ 18 มกราคม 2538 ถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2536 โดยผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกต สังเกตและบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยในช่วงเวลา 6 สัปดาห์นี้ด้วย เพื่อดูความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมประชาธิปไตยขณะทดลอง

ระยะที่ 3 (A_2) ระยะหลังการทดลอง เป็นเวลา 2 สัปดาห์ (สัปดาห์ที่ 9-10) สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที จากวันที่ 1 มีนาคม 2536 ถึงวันที่ 11 มีนาคม 2536 เพื่อศึกษาพฤติกรรมประชาธิปไตยหลังการทดลองและดูความคงทนอีก 2 สัปดาห์ (สัปดาห์ที่ 11-12) จากวันที่ 15 มีนาคม 2536 ถึงวันที่ 25 มีนาคม 2536

3. หลังสิ้นสุดการทดลอง ดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.1 นำผลการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมมาหาความเชื่อมั่น ระหว่างผู้สังเกต เพื่อหาดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกตในช่วงการทดลอง

3.2 นำผลการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมมาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ

3.3 เสนอข้อมูลด้วยกราฟเส้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนและหลังการraise สถานการณ์จำลอง โดยใช้การทดสอบของวิลคอกซัน (The Wilcoxon Matched Pairs Signed - Ranks Test)

2. เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนและหลังการสอนแบบปกติ โดยใช้การทดสอบของวิลคอกซัน (The Wilcoxon Matched Pairs Signed - Ranks Test)

3. เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนภายหลังการraise สถานการณ์จำลองและนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติภายหลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบของ แมน - วิทนี (The Mann - Whitney U Test)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้า สรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงขึ้นหลังจากได้รับการใช้สถานการณ์จำลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงขึ้นหลังจากได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเจริญสามัคคี อำเภอนาแกเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า

1. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลอง มีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พุทธาติ เพชรสดี (2535 : 57) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองและการอภิปรายกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมและการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดธรรมมงคล กรุงเทพมหานคร ผลปรากฏว่า นักเรียนที่รับการ ใช้สถานการณ์จำลองมีพฤติกรรมและการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสูงกว่านักเรียนที่ใช้การอภิปรายกลุ่ม และยังสอดคล้องกับการวิจัยของวรรณ เลิศขันธ์ (2528 : 165 - 166) ที่พบว่า การใช้สถานการณ์จำลองทำให้นักเรียนเล็งโอกาส แนวคิดแก้ปัญหาด้านการนำไปใช้และการวิเคราะห์ที่สูงกว่าการสอนปกติ จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการใช้สถานการณ์จำลองเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตย เพราะสถานการณ์จำลองจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสดูแลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งใน

สถานการณ์จริงผู้เรียนอาจไม่กล้าแสดง เพราะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับมากเกินไป (ทิศนา แคมมณี. 2522 : 202) อีกทั้งการจำลองสถานการณ์หรือสภาพการณ์นั้นมาจาก สภาพที่เป็นจริงหรือคล้ายคลึงกับสิ่งที่ เป็นจริงในสังคมมากที่สุด แล้วให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ (สำเร็จ เวชสุนทร. 2523 : 18 - 19) ทำให้การพัฒนาการด้านพฤติกรรม ประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น

2. นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 และสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ สาสี จบศรี (2531 : 48) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อ พัฒนาความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองสิบสาม "พิศวีราษฎร์บำรุง" จังหวัดปทุมธานี โดยกลุ่มทดลองสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ส่วนกลุ่ม ควบคุมสอนแบบปกติ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย สูงขึ้นหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับการวิจัยของ ปิยะรัตน์ ศรีสมบัติ (2533 : 64) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อพฤติกรรม ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งไกรสพพวงสงเคราะห์ จังหวัดอุดรธานี กลุ่มทดลองใช้ชุดการแนะแนว ส่วนกลุ่มควบคุมสอนแบบปกติ พบว่า พฤติกรรม ประชาธิปไตยของกลุ่มควบคุมที่สอนแบบปกติสูงขึ้นภายหลังการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การสอนแบบปกติเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถพัฒนา พฤติกรรมประชาธิปไตยได้ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สอนนักเรียนกลุ่มควบคุมด้วยตนเอง โดยย่ำวิธีการสอนแบบปกติ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตย เช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง และผู้วิจัยได้สังเกตโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนในสภาพการเรียน การสอนปกติตลอดระยะเวลาการทดลองทั้ง 3 ระยะ คือ ระยะเสัฐานพฤติกรรม ระยะทดลอง และระยะหลังการทดลอง แล้วนำมาเขียนกราฟแสดงความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยเป็น รายบุคคล พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยเพิ่มขึ้นภายหลังการสอนแบบปกติทั้งระยะ ทดลองและหลังการทดลอง ตลอดจนมีความคงทนในการแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตย

3. เปรียบเทียบการพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแล้ว พบว่า การใช้สถานการณ์จำลอง ทำให้นักเรียนพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงกว่าการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 ที่ปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการใช้สถานการณ์จำลองเป็นการสร้างสถานการณ์หรือสภาพการให้คล้ายสภาพที่เป็นจริง โดยให้ผู้เรียนหรือผู้อยู่ในสถานการณ์นั้นได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ต่าง ๆ ดีกว่าการสอนแบบปกติ ซึ่งตรงกับคำกล่าวของ อัญชลี แจ่มเจริญ (2522 : 5) ที่ว่า การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติหรือสวมบทบาทในสถานการณ์ที่จำลองจากความเป็นจริง และช่วยส่งเสริมบรรยากาศของการเรียนการสอนให้เกิดความเข้าใจงานเรื่องที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากผู้เรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีวินัยในตนเองและรู้จักคิดหาเหตุผลมาอธิบาย ส่วนการสอนแบบปกติ แม้ว่าจะช่วยพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตย แต่ผู้เรียนไม่มีโอกาสฝึกปฏิบัติในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงความเป็นจริง จึงทำให้การพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยเป็นไปไม่ได้มากเท่าที่ควร ซึ่งต่างจากกลุ่มที่ใช้สถานการณ์จำลองที่ได้อยู่ในสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมาในสภาพที่ใกล้เคียงความเป็นจริงในสังคม แล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติในสถานการณ์นั้น ๆ การปฏิบัติเหล่านี้ผู้เรียนจะได้กระทำเหมือนว่าเขายู่ในสถานการณ์นั้นจริง ๆ ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในสภาพที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด นอกจากนั้น ทิศนา ขวมนิ (2522 : 202) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของสถานการณ์จำลองไว้ว่า ช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนทำให้เด็กเรียนมีความสนใจ และสนุกสนานเพลิดเพลินกับการเรียน เมื่อเปรียบเทียบบรรยากาศในการวิจัยของกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม จึงพบว่า กลุ่มที่ใช้สถานการณ์จำลองมีบรรยากาศที่สนุกสนาน นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมมากกว่ากลุ่มที่ใช้การสอนแบบปกติ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มที่ใช้สถานการณ์จำลองได้ดูการแสดงบทบาทซึ่งจะ เปลี่ยนแปลงไปในการทดลองแต่ละครั้ง ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและไม่เบื่อหน่ายต่อการทำกิจกรรม นอกจากนั้นผู้เรียนยังมีความคาดหวังว่าเพื่อนในกลุ่มจะ เลือกตนเป็นผู้แสดงบทบาท จึงก่อให้เกิดความตื่นเต้นและแรงจูงใจที่จะประกอบกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับที่ สมบูรณ์ เสนียวงศ์

ณ อยุธยา (2525 : 17 - 18) ได้กล่าวไว้ว่า สถานการณ์จำลองสามารถสร้างอารมณ์ และสร้างทัศนคติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้ นอกจากนั้นยังช่วยปรับความแตกต่างระหว่าง บุคคลของผู้เรียนให้เข้ากันได้เป็นอย่างดี สามารถที่จะชักจูงผู้เรียนให้เข้าสู่พฤติกรรมที่ต้องการได้ เป็นกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพราะการที่ผู้เรียนได้มีบทบาทต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อม ความกระตือรือร้นที่จะเรียนและเรียนอย่างมีชีวิตชีวา และโดยธรรมชาติของเด็กในวัยนี้ชอบเคลื่อนไหวเนื่องจากร่างกายกำลังเจริญเติบโต ดังนั้นจึงทำให้ นักเรียนที่ใช้สถานการณ์จำลองมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนที่ใช้การสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากการติดตามผลนักเรียนจนกระทั่งจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมประชาธิปไตยอย่างคงทน เช่น พฤติกรรมยกมือขออนุญาตก่อนพูด ตั้งใจฟัง และทำงานร่วมกับเพื่อน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 เนื่องจากการใช้สถานการณ์จำลองและการสอนแบบปกติสามารถพัฒนา พฤติกรรมประชาธิปไตยได้ทั้งสองวิธี จึงควรเลือกใช้ตามความเหมาะสม นั่นคือ ถ้าผู้ใช้อย่าง ใดไม่มีความชำนาญในการใช้สถานการณ์จำลอง ควรเลือกการสอนแบบปกติ

1.2 เนื่องจากการใช้สถานการณ์จำลองสามารถพัฒนาตัวแปรตามได้ดีกว่า การสอนแบบปกติ ดังนั้นควรมีการอบรมครูหรือผู้สนใจในการใช้สถานการณ์จำลอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.1 ควรมีการทดลองใช้สถานการณ์จำลองพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยใน ระดับชั้นอื่น เช่น ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นต้น

2.2 ควรหาวิธีการอื่นในการพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตย เช่น เทคนิคแม่แบบ กิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. การศึกษามุคคัลเป็นรายกรณี. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

กล้า ทองขาว (นามแฝง). "การศึกษาที่ส่งเสริมประชาธิปไตย," เดลินิวส์.

17 กรกฎาคม 2535. หน้า 6.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์, 2527.

..... คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน ประถมศึกษา เล่ม 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์, 2531.

..... คู่มือประเมินผลพฤติกรรมประชาธิปไตยโครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย ในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : เอกสารโรเนียว, ม.ป.ป.

จันทวิศ พันธุ์สุข. ผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่ออาชีพอิสระของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโป่งแดง จังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บรรณกิจ, 2523.

"ซึ่งประชาธิปไตยในโรงเรียนมียาก ปัญหาเพียบ," ข่าวสด. 8 สิงหาคม 2535. หน้า 6.

เขาวรัตน์ คันสยะวิชัย. "ประชาธิปไตย (Democracy)," วิทยากร. 81(1) : 28 - 33 ; มกราคม - มีนาคม 2526.

ดาเนิน เสมาสัตย์. "รายงาน : เลือกตั้งใหม่ สกิดमारครองเมือง กระทรวงศึกษาธิการ ควรมีส่วนปลูกจิตสำนึกประชาชน," สยามรัฐสัปดาหวิจารณ์. 39(7) : 12 - 13 ; 19 - 25 กรกฎาคม 2535.

ทินพันธ์ นาคะตะ. "ประชาธิปไตย : ความหมาย ปัจจัยเอื้ออำนวยและการสร้างจิตใจ,"
วารสารธรรมศาสตร์. 3(2) : 8 - 21 ; 12 - 15 กุมภาพันธ์ 2517.

ทีศนา แขมมณี และคนอื่น ๆ. กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1. กรุงเทพฯ :
บุรพาการพิมพ์, 2522.

ธารรงค์ น่วมศิริ. การทดลองใช้หนังสือพิมพ์เพื่อสร้างเป็นสถานการณ์จำลองในการสอน
จริยศึกษาเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

ปิยะรัตน์ ศรีสมบัติ. ผลการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งไกรสรพงษ์สงเคราะห์ จังหวัด
อุดรธานี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย,
2530.

พจน์ สะเพียรชัย. "ลักษณะของการศึกษาในระบบสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลง,"
พัฒนาวิคิดผล. กรุงเทพฯ : สำนักงานทดสอบวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร,
2514.

พุทธชาติ เพชรสถิต. ผลของการใช้สถานการณ์จำลองและการอภิปรายกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรม
การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดธรรมมงคล
กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

วรรณ เลิศขยันดี. ผลการสอนโดยใช้เกมสถานการณ์จำลองที่มีต่อแนวคิดแก้ปัญหาและ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.

ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2528. อัดสำเนา.

- วัชรินทร์ จัปเกตุ. ผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความเสถียรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอินทร์มหาราชยอนสรณ์ จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- วิชาการ, กรม. คู่มือครูเรื่องการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาหลักสูตร, 2521.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. คู่มือส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2535.
- สมบูรณ์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา. การเปรียบเทียบผลการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนหน่วยการเรียนรู้ ทักษะหากิน ด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้สถานการณ์จำลอง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- สมพงษ์ จิตระดับ. "การสอนจริยศึกษาด้วยสถานการณ์จำลอง," ประชาศึกษา. 24(6) : 15 - 21 ; มีนาคม 2522.
- _____. "ความล้มเหลวของการสอนประชาธิปไตยในโรงเรียน," มติชน. 14 กรกฎาคม 2535. หน้า 17.
- สมพงษ์ พวงคำ. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีปกติและกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. การปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พีรพัฒน์, 2524.
- สาราช บัวศรี. "ความหมายของคำว่า ประชาธิปไตยในแง่ของการศึกษา," มิตรครู. 16(13) : 5 - 6 ; 15 กรกฎาคม 2517.
- _____. "ความหมายของประชาธิปไตยในแง่ของการศึกษา," ใน พื้นฐานการเมืองและการปกครองไทย. หน้า 66 - 68. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2520.

- สาลี จบศรี. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองสิบสาม "ผิวน้ำราษฎร์บำรุง" จังหวัดปทุมธานี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- สำเร็จ เวชสุนทร. "การใช้สถานการณ์จำลองในวิทยาลัยครู," คุรุปริทัศน์. 5(2) : 18 - 19 ; 22 ธันวาคม 2523.
- สุชุม นวลสกุล และคนอื่น ๆ. การเมืองและการปกครองไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523.
- สุจิตรา จันทภาส. การศึกษาทัศนคติของผู้เชี่ยวชาญทางการเมืองการปกครองที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อประสบการณ์การเรียนรู้ด้านประชาธิปไตยในการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2542. ปรินิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.
- สุทิน บุญวงศ์. หลักการสอนตรงตามหลักสูตร สภากาชาดศึกษา พุทธศักราช 2530. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต, 2530.
- สุภา กิจจาท. "การใช้สถานการณ์จำลอง," ใน เอกสารประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการสอนแบบจุลภาค. หน้า 196 - 197. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ, 2519.
- สุนทร จันทตรี. การประถมศึกษากับประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- "60 ปี ประชาธิปไตย ผ่า ! วังวนอำนาจนิยม," เดลินิวส์. 24 มิถุนายน 2535. หน้า 3.
- อัญชลี แจ่มเจริญ. "สถานการณ์จำลองกับการเรียนการสอน," มิตรครู. 21(9) : 5 - 9 ; พฤษภาคม 2522.

- Anderson, Roberta T. "CHARGE...A Simulation Game Designed to Teach Group Member Role Prospective Teacher...FOUND TO BE EFFECTIVE," Resources in Education (ERIC). 12 : 181 ; July, 1977.
- Beck, Isabel H. and Bruce Monroe. "Some Dimension of Simulation, Student Cognitive Retention and Pupil Teach Effective Perception," Dissertation Abstracts International. 4713 - A ; February, 1974.
- Corbin, Warren Spencer. "The Effects of a Simulation Game About Southeast Asia on Political Economic an Social Attitude of Ninth Grade Students," Dissertation Abstracts International. 32 : 1258A ; September, 1971.
- Cruichshank, D. "Nature of Simulation and Games : A Preliminary Inquiry," Education Technology. July, 1972.
- Dewey, John. Democracy and Education. New York : The Macmillan Company, 1967.
- Friedman, Robert S. "Participation in Democracy : A Theory of Democracy and Democratic Socialization," Dissertation Abstracts International. 34(1) : 2717 - A ; November, 1973.
- Gabriel A. Almond and Sidney Verba. The Civic Culture : Political Attitudes and Democracy in Five Nations. Boston : Little, Brown and Company, 1966.
- Kessel, John H. Micropolitics : Individual and Group Levels. New York : Holt, Rinchart and Winston, 1970.
- Laski, Havold J. "Democracy," in Encyclopedia of the Social Sciences. V.5-6. p. 84. New York : The Macmillan Company, 1967.

Pennock, J. Roland. Democratic Political Theory. New Jersey :
Drinceton University Press, 1979.

Platner, Marguerite Joyce Brady. "The Effects of Democratic
Classroom on the Behavior of 9-10-11 year-old Children,"
Dissertation Abstracts International. 38(8A) : 4751 - A ;
June, 1978.

Sanders, Donald H., Murph A. Franklin and Robert J. Eng.
Statistics : A Fresh Approach. 2nd ed. Singapore :
McGraw-Hill International Book, 1980.

Schultz, Landall L. Simulation in Social and Administrative
Science. New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1972.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- โปรแกรมและการใช้สถานการณ์จำลอง**
- โปรแกรมการสอนแบบปกติ**
- แบบประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตย**
- แบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตย**

โปรแกรมการใช้อุปกรณ์จำลอง

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยและบรรยากาศที่ดีในการทำกิจกรรมร่วมกัน 2. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายและขั้นตอนการใช้อุปกรณ์จำลอง	1. ผู้วิจัยแนะนำตนเอง 2. ใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการสร้างความคุ้นเคยภายในกลุ่ม ซึ่งกิจกรรมนี้ไม่มีชื่อว่า "มิตรสัมพันธ์" โดยมีวิธีการดังนี้ 2.1 สมาชิกจับสลากชื่อผลไม้ชนิดต่าง ๆ แล้วให้สมาชิกที่จับรายชื่อผลไม้ชนิดเดียวกันอยู่กลุ่มเดียวกัน ผู้วิจัยแจกกระดาษเบร่าและปากกาให้สมาชิกคนละ 1 ชุด 2.2 ผู้วิจัยอธิบายวิธีการทำกิจกรรมว่าภายในเวลา 5 นาทีให้สมาชิกพูดคุยซักถามข้อมูลส่วนตัวของเพื่อนในกลุ่ม โดยจดข้อมูลที่ได้ลงบนกระดาษ 2.3 เปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามวิธีเล่นจนเข้าใจ จากนั้นเริ่มทำกิจกรรม 2.4 ให้สมาชิกแต่ละคนผลัดกันแนะนำเพื่อนในกลุ่มของตน โดยให้แนะนำจากข้อมูลที่ได้จากการสนทนาเท่านั้น

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
2	พฤติกรรม ประชาธิปไตย	1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึง ความสำคัญของการปกครอง แบบประชาธิปไตย 2. เพื่อให้นักเรียนบอกความ หมายและองค์ประกอบของ ประชาธิปไตย	3. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย และวิธี ดำเนินการของการใช้สถานการณ์ จำลอง บทบาทและหน้าที่ของนักเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรม 4. ผู้วิจัยอธิบายเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของ โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองเพื่อ พัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตย 5. สนทนาซักถามและนัดหมายสถานที่ วัน เวลา ในการเข้าร่วมกิจกรรมใน ครั้งต่อไป ในการใช้สถานการณ์จำลองครั้งที่ 2-11 มีวิธีการดำเนินการเป็นขั้นตอนทุกครั้ง ดังนี้ 1. <u>ขั้นเตรียม</u> ผู้วิจัยบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ นักเรียนได้เรียนรู้ เล่าเรื่อง สถาน การณ์จำลองที่จะนำมาใช้ หลังจากนั้น นักเรียนและผู้วิจัยช่วยกันเลือกผู้แสดง บทบาท 2. <u>ขั้นดำเนินการกิจกรรม</u> นักเรียนแสดงบทบาทไปตามลำดับ เหตุการณ์ที่เตรียมไว้ในเวลา 10-15 นาที

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีการดำเนินการ
			3. <u>ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะที่ยกปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม 4. <u>ขั้นสรุป</u> ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลอง
3	การละคร	เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม การยกมือขออนุญาตก่อนพูด	
4-5	การละคร	เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด	
6-7	การละคร	เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม พูดด้วยถ้อยคำสุภาพ	
8-9	สამัคคีธรรม	เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม การทำงานร่วมกับเพื่อนได้	
10-11	ปัญญาธรรม	เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม พูดแสดงความคิดเห็นโดยไม่ใช้ เหตุผล	
12	ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนได้สรุป เนื้อหาพฤติกรรมประชาธิปไตยความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สถาน	1. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดง

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
		2. เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียน แสดงความคิดเห็น	การจำลองเพื่อพัฒนาพฤติกรรม ประชาธิปไตยทั้งหมดที่ผ่านมา 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปความหมาย และองค์ประกอบของพฤติกรรม ประชาธิปไตยที่นักเรียนสามารถนำ ไปใช้ในชีวิตประจำวันและผู้วิจัยสรุป เพิ่มเติม 3. ผู้วิจัยกล่าวปิดการทดลอง

หมายเหตุ

1. การทดลองแต่ละครั้งใช้เวลา 50 นาที
2. การประเมินผลครั้งที่ 1 บรรณนิเทศ
  - 2.1 สังเกตจากความสนใจ ความตั้งใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรม
  - 2.2 สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการสนทนา ชักถาม เกี่ยวกับเรื่อง

การใช้สถานการณ์จำลองและโปรแกรมการพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตย

3. การประเมินผลครั้งที่ 2-11
  - 3.1 สังเกตจากการแสดงออกทางพฤติกรรมของนักเรียน
  - 3.2 สังเกตจากการชักถามและการตอบคำถามของนักเรียน

4. การประเมินผลครั้งที่ 12 ปัจฉิมนิเทศ

สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น ชักถาม และร่วมสรุปเนื้อหาพฤติกรรม

ประชาธิปไตยของนักเรียน

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลอง

กิจกรรมที่ 1

หัวข้อเรื่อง   ปฐมนิเทศ

ชื่อกิจกรรม   มิตรสัมพันธ์

เวลา   50 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยและบรรยากาศที่ดีในการทำกิจกรรมร่วมกัน
2. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายและขั้นตอนการใช้สถานการณ์จำลอง

สื่อที่ใช้   กระดาษเปล่า ปากกา ตารางกำหนดการเข้าร่วมกิจกรรม

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแนะนำตนเอง
2. ผู้วิจัยให้สมาชิกจับสลากชื่อผลไม้ แล้วให้สมาชิกที่จับชื่อผลไม้ชนิดเดียวกันอยู่กลุ่มเดียวกัน ผู้วิจัยแจกกระดาษเปล่าและปากกาให้สมาชิกคนละ 1 ชุด
3. ผู้วิจัยอธิบายวิธีการทำกิจกรรมว่าภายในเวลา 10 นาที ให้สมาชิกพูดคุยซักถามข้อมูลส่วนตัวของเพื่อนในกลุ่ม โดยจดข้อมูลที่ได้ไว้ในกระดาษ เปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามวิธีเล่นจนเข้าใจ จากนั้นเริ่มทำกิจกรรม โดยให้สมาชิกแต่ละคนพลัดกันแนะนำเพื่อนในกลุ่มของตน และมีกติกาว่าจะแนะนำจากข้อมูลที่ได้จากการสนทนาเท่านั้น
4. เมื่อบรรยากาศภายในกลุ่มมีความอบอุ่นเป็นกันเอง และทุกคนรู้จักกันดีแล้ว ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายและวิธีดำเนินการของการใช้สถานการณ์จำลอง บทบาทและหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
5. สนทนา ซักถาม และแจกตารางวัน เวลา สถานที่ ในการเข้าร่วมกิจกรรมให้นักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจและความตั้งใจที่นักเรียนมีต่อกิจกรรม
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการอธิบาย สนทนา ซักถาม เกี่ยวกับเรื่อง

โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลอง

กิจกรรมที่ 2

หัวข้อเรื่อง   พฤติกรรมประชาธิปไตย

ชื่อกิจกรรม   นักประชาธิปไตย

เวลา   50 นาที

ความคิดรวบยอด

พฤติกรรมประชาธิปไตย ประกอบด้วย คุณลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ คารวะธรรม
สามัคคีธรรม และปัญญารธรรม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตย
2. เพื่อให้นักเรียนบอกความหมายของพฤติกรรมประชาธิปไตยได้

สื่อที่ใช้

1. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลองเรื่อง "นักประชาธิปไตย"
2. วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ โทรทัศน์จำลอง

กิจกรรมการuseสถานการณ์จำลอง

1. ขั้นเตรียม

- 1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ อ่านเรื่อง

สถานการณ์จำลองเรื่อง "นักประชาธิปไตย"

- 1.2 นักเรียนและผู้วิจัยช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท

2. ขั้นดำเนินกิจกรรม

- 2.1 แจกเอกสารสถานการณ์จำลองเรื่อง "นักประชาธิปไตย"

- 2.2 แจกบทบาทให้กับผู้แสดงแต่ละคน

- 2.3 นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองเรื่อง "นักประชาธิปไตย"

ไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรมโดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม

4. ขั้นสรุป

4.1 นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลองเรื่อง "นักประชาธิปไตย"

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุป

เอกสารเรื่อง นักประชาธิปไตย

ฉากที่ 1 ที่บ้าน

พ่อ เอก และอ๋ม นั่งดูโทรทัศน์อยู่ที่บ้าน "รักประชาธิปไตย จะต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง"

เสียงการโฆษณาเชิญชวนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังจากโทรทัศน์

เอก "พ่อครับ ทำไมจะต้องไปใช้สิทธิด้วยละครับ"

พ่อ "เพราะว่าประเทศเรามีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการปกครองโดยการเลือกตัวแทนของตนเข้าไปบริหารประเทศ"

อ๋ม "ตัวแทนที่ว่า หมายถึง ส.ส.หรือเปล่าคะ"

พ่อ "เก่งมากลูก ส.ส.หรือคำเต็มว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเขาจะไปทำหน้าที่เป็นตัวแทนของเราในการออกกฎหมายและจัดตั้งรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศ"

เอก "แล้วที่ครูใหญ่พูดว่าพ่อเป็นนักประชาธิปไตย เป็นยังไงครับ"

อ๋ม "คุณครูประจำชั้นของอ๋มก็บอกว่า พ่อเป็นผู้ใหญ่บ้านนักประชาธิปไตย อ๋มก็ไม่เข้าใจเหมือนกัน"

พ่อ หัวเราะด้วยความพอใจ "เห็นที่เอกจะต้องไปถามครูแล้วมาอธิบายให้น้องฟังแล้วละ ถึงเวลาพ่อจะประชุมชาวบ้านแล้ว"

ฉากที่ 2 ที่โรงเรียน

ในชั่วโมงการเรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งครูได้สอนเรื่องการเมือง การปกครองของไทยและได้แบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานแล้ว ได้เปิดโอกาสให้นักเรียน ได้ซักถาม

ครู "เอกช่วยก่อนแล้วกัน เพราะเป็นคนยกมือก่อนคนอื่น"

เอกช่วย "ผมไม่เข้าใจคำว่า นักประชาธิปไตยครับ"

ครู "เป็นคำถามที่ดีมาก ส่วนใหญ่ถ้าเราพูดเรื่องประชาธิปไตย เรามักจะคิดว่าคือการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวซึ่งไม่ถูกต้อง เพราะประชาธิปไตยเรายังสามารถสร้างให้เกิดขึ้นกับตัวเราเองได้ โทนาครจะตอบได้ว่าลักษณะของคนที่เป็นประชาธิปไตยนั้น เป็นอย่างไร"

สมศักดิ์ "จะต้องเป็นคนที่มีเหตุผล รู้จักรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นครับ"

ครู "อยากฟังความคิดเห็นของผู้หญิงบ้าง ใครจะเป็นผู้หญิงเก่งวันนี้"

อรนุช "หนูค่ะ" เสียงอรนุชดังมาจากหลังห้อง พร้อมกับยกมือขึ้น

ครู "ตอบได้เลยค่ะ"

อรนุช "เคารพในกฎกติกาที่ตั้งขึ้น และไม่เอาเปรียบผู้อื่นค่ะ"

ครู "เก่งมาก ตอบถูกทั้งสองคน อันที่จริงลูกศิษย์ครูทุกคนก็กำลังจะเป็นนักประชาธิปไตย เช่น การที่ยกมือขออนุญาตก่อนพูด การตั้งใจฟังผู้อื่นหรือการพูดด้วยถ้อยคำสุภาพเหล่านี้ เขาเรียกว่า การมีคารวะธรรม การทำงานร่วมกับเพื่อนได้ เรียกว่า มีสามัคคีธรรม และการที่เธอพูดแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ก็เรียกว่า มีปัญญาธรรม ซึ่งทั้ง คารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม เป็นลักษณะของนักประชาธิปไตย หรือ การมีพฤติกรรมประชาธิปไตยนั่นเอง"

กิจกรรมการนำเสนอการผจญภัย

กิจกรรมที่ 3

หัวข้อเรื่อง   การระดม "การยกมือขออนุญาตก่อนพูด"

ชื่อกิจกรรม   กีฬาสีของเรา

เวลา   50 นาที

ความคิดรวบยอด

การยกมือขออนุญาตก่อนพูด เป็นลักษณะหนึ่งของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้าน
การระดมที่รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการยกมือขออนุญาตก่อนพูด
2. เพื่อให้นักเรียนทราบลักษณะการเป็นผู้พูดที่ดี และการทำให้เกียรติผู้อื่น

สื่อที่ใช้

1. เอกสารประกอบการนำเสนอการผจญภัยเรื่อง "กีฬาสีของเรา"
2. วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น แก้วน้ำ กระดาษ ปากกา

กิจกรรมการนำเสนอการผจญภัย

1. ขั้นเตรียม

1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ อ่านเรื่อง
สถานการณ์จำลอง เรื่อง "กีฬาสีของเรา"

1.2 นักเรียนและผู้วิจัยช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท

2. ขั้นดำเนินกิจกรรม

2.1 แจกเอกสารสถานการณ์จำลองเรื่อง "กีฬาสีของเรา"

2.2 แจกบทบาทให้กับผู้แสดงแต่ละคน

2.3 นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองเรื่อง "กีฬาสีของเรา" ไป
ตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม

4. ขั้นสรุป

4.1 นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลองเรื่อง "กีฬาของเรา"

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุป

เอกสารเรื่อง "กีฬาของเรา"

ฉากที่ 1 หน้าเสาธง โรงเรียนบ้านดอกย้อย

บรรยาย เข้าวันนี้ หลังจากที่นักเรียนเคารพธงชาติและสวดมนต์ไหว้พระแล้ว ครูเยี่ยมมาได้พูดกับนักเรียนเกี่ยวกับการจัดแข่งขันกีฬาสีขึ้นในโรงเรียนก่อนจะปิดภาคเรียน เพื่อให้การจัดการแข่งขันกีฬาเป็นการสนองความต้องการของนักเรียนจริง ๆ จึงมอบให้คณะกรรมการสถานักเรียนประชุมกัน เพื่อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับประเภทกีฬาที่จะจัดขึ้น ซึ่งจะเสนอต่อที่ประชุมครูต่อไป

เสรี ซึ่งเป็นประธานนักเรียนได้ยกมือขึ้นและพูดว่า "จะให้พวกเราประชุมกันเวลาไหนครับ"

ครูเยี่ยม "ให้พวกเธอประชุมช่วงพักเที่ยง ถ้ายังไม่เสร็จให้ประชุมต่อในชั่วโมงสุดท้าย"

ฉากที่ 2 ห้องประชุมสถานักเรียน

บรรยาย เสรีเป็นประธานดำเนินการประชุม มีศรีเป็นเลขานุการ และมีสมาชิกซึ่งเป็นกรรมการสถานักเรียนอีก 4 คน คือ วสันต์ รติ มีนา และเมษา เมื่อเสรีเริ่มดำเนินการประชุมต่างก็เสนอความคิดของตัวเอง

วสันต์ "ฉันว่า น่าจะแข่งวิ่ง แข่งบิงปอง แข่งฟุตบอล..." แล้ววสันต์ต้องหยุดเมื่อได้ยินเสียงรติและมีนาพูดแทรกขึ้นพร้อม ๆ กัน

รติ "ไม่เอา...เราไม่เอา เราอยากแข่งวอลเลย์บอล"

มีนา "แข่งจักรยานขี่ไทม...มันดีนะ จะบอกให้" มีนาพูดพร้อมกับแสดงท่าทางทำท่ายกขาประกอบ

เมษา "พูดทีละคนได้ไหม ฉันทนวกหูจะตายอยู่แล้ว"

รติ "มีอะไรรีเบล่า...มีอะไรรีเบล่า" รติแกล้งร้องเพลงยืดวนต่อ

เสรี กวาดสายตาไปรอบ ๆ "ฉันขอให้พวกเธอพูดทีละคนได้ไหม" แต่ไม่สามารถทำให้เสียงเหล่านั้นสงบลงได้ เสรีจึงปิดการประชุมเพื่อไปประชุมหาหมั่นในชั่วโมงสุดท้าย

ฉากที่ 3

บรรยาย หลังจากเลิกประชุมแล้ว ศจีได้ไปรายงานครูเยี่ยมว่าการประชุมไม่สามารถหาข้อยุติได้ และได้เล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้ครูเยี่ยมฟัง ครูเยี่ยมจึงบอกกับศจีว่าก่อนที่จะมาชกกันที่ประชุมจะพูดนั้น จะต้องให้ยกมือขออนุญาตก่อน พร้อมกับรับปากกับศจีว่าจะไปอธิบายให้สมาชิกคนอื่นฟัง ในการประชุมช่วงโมงสุดท้ายวันนี้

ครูเยี่ยม เมื่อคณะกรรมการนักเรียนอยู่ในที่ประชุมแล้ว ครูเยี่ยมพูดว่า "นักเรียนที่รัก ครูรู้ว่าพวกเธอยังหาข้อสรุปไม่ได้ว่าจะให้จัดกีฬาอะไรบ้างในการแข่งขันกีฬาครั้งนี้ เพราะว่าพวกเธอไม่เข้าใจถึงวิธีการประชุมที่ดี..." และต้องหยุดขงกลาง เมื่อมีเสียงหนึ่งดังขึ้น

รติ "การประชุมที่ดี เป็นยังไงครับ" เสียงรติพูดขงขึ้นมา

ครูเยี่ยม "การประชุมที่ดีนอกจากสมาชิกทุกคนจะช่วยกันแสดงความคิดเห็นแล้ว ยังจะต้องเคารพประธานในที่ประชุมด้วยการยกมือขออนุญาตก่อนพูดทุกครั้ง และให้ประธานในที่ประชุมอนุญาตจึงพูดได้" ครูเยี่ยมมองไปเห็นมีนายยกมืออยู่ "เฮ้ มีนาจะพูดอะไรรี"

มีนา "คือต่อไปนี้ ผมจะยกมือขออนุญาตก่อนพูดทุกครั้งครับ และผมอยากให้ประธานเสรีดำเนินการประชุมได้แล้วครับ"

บรรยาย ทุกคนยิ้มอย่างพอใจคำพูดของมีนา และเสรีดำเนินการประชุม โดยที่ทุกคนยกมือขออนุญาตก่อนพูด และที่ประชุมก็ได้มีมติให้มีการจัดแข่งขันวิ่ง ปิงปอง ฟุตบอล และวอลเลย์บอล ในการแข่งขันกีฬาของโรงเรียนต่อไป

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลอง

กิจกรรมที่ 4

หัวข้อเรื่อง   การละเมิด "ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด"

ชื่อกิจกรรม   วันเด็ก

เวลา   50 นาที

ความคิดรวบยอด

การตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด เป็นลักษณะหนึ่งของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้าน

การละเมิด

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นตัวอย่างผลดีของการตั้งใจฟัง และผลเสียของการไม่ตั้งใจฟัง

สื่อที่ใช้

1. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลองเรื่อง "วันเด็ก"
2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาท เช่น ไมโครโฟน ภาพวาด ระเบิด แก้ว

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลอง

1. ขั้นเตรียม

1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ อ่านเรื่องสถานการณ์จำลองเรื่อง "วันเด็ก"

1.2 นักเรียนและผู้วิจัยช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท

2. ขั้นตอนกิจกรรม

2.1 แจกเอกสารสถานการณ์จำลองเรื่อง "วันเด็ก"

2.2 แจกบทบาทให้กับผู้แสดงแต่ละคน

2.3 นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองเรื่อง "วันเด็ก" ไปตามลำดับ

เหตุการณ์ที่เตรียมไว้ สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม

4. ขั้นสรุป

4.1 นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลองเรื่อง "วันเด็ก"

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุป

เอกสารเรื่อง วันเด็ก

ฉากที่ 1

วันนี้โรงเรียนจัดงานวันเด็กให้กับเด็กเช่นทุกปีที่ผ่านมา ซึ่งในงานมีกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่ให้ความบันเทิง ความรู้ และมีรางวัลเป็นขนมและสิ่งของมากมาย แสงดาวและสายทิพย์ นักเรียนชั้น ป.5 ไปร่วมงานวันเด็กของโรงเรียนเช่นเดียวกับเด็กอื่น ๆ

แสงดาว "ทิพย์จ๊ะ เธอจะไปทำอะไรก่อน"

สายทิพย์ "ฉันจะไปดูผลการประกวดภาพวาดก่อน แล้วเราค่อยไปเล่นเกมส่ด้านนั้น"

แสงดาว "คิดเหมือนฉันเลย เอ๊ะ เธอได้ยินเสียงประกาศอะไรไหม"

สายทิพย์ "ใครตอบ คำขวัญวันเด็กของนายกรัฐมนตรีได้ จะได้รับรางวัลเป็นเงิน 100 บาท"

สายทิพย์ทวนคำพูดที่ได้ยิน

แสงดาว "เร็ว ๆ เข้า ฉันตอบได้" พร้อมกับคว้ามือของสายทิพย์รีบวิ่งไปที่ต้นเสียง ซึ่งเป็นสถานที่ที่จัดไว้สำหรับการตอบปัญหาชิงรางวัล แสงดาวชี้เวทีด้วยความมั่นใจ ปลอบให้สายทิพย์ยืนรออยู่ข้างล่าง

ครู "คำถามมีอยู่ว่า คำขวัญวันเด็ก ประจำปี พ.ศ.2536 ของนายกรัฐมนตรีมีว่าอย่างไร"

แสงดาว "ยึดมั่นประชาธิปไตย ร่วมใจพัฒนา รักษาสิ่งแวดล้อมค่ะ"

ครู "เก่งมากจ๊ะ" ทุกคนที่ยืนดูต่างปรบมือให้แสงดาว และเมื่อแสงดาวรับรางวัลแล้ว จึงรีบลงมามาหาสายทิพย์

สายทิพย์ "ขอแสดงความยินดีด้วยจ๊ะ อ้อ...ฉันยังสงสัยอยู่ว่าเธอไปรู้มาจากไหนล่ะ"

แสงดาว "ฉันฟังมาจากวิทยุเมื่อเช้านี้เอง ไปดูผลการประกวดภาพวาดของเธอดีกว่า ฉันว่า จะต้องติดอันดับแน่นอน"

ฉากที่ 2 ที่สนามหน้าโรงเรียน

บริเวณเต็นท์โชว์แสดงภาพวาดที่ได้รับรางวัลในระดับชั้นต่าง ๆ สายทิพย์กวาดสายตาไปรอบ ๆ

สายทิพย์ "ว้า ภาพที่เราวาดไม่ติดอันดับเลย อุตส่าห์ตั้งใจวาดตั้งหลายวัน"

แสงดาว "นั่งงง ทิพย์ ภาพที่เธอวาดรีเบล่า ที่คุณครูถืออยู่"

สายทิพย์ มองตามมือที่แสงดาวชี้ "ใช่แล้ว เตียวเราไปถามคุณครูดีกว่า" ทั้งสองเดินเข้าไป
ยกมือไหว้ครู

ครู "ภาพนี้ สายทิพย์วาดได้สวยงามมาก คณะกรรมการทุกคนต่างก็ชมทั้งนั้น แต่น่าเสียดายที่
ขนาดของภาพไม่ได้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด จึงไม่สามารถตัดสินให้ได้รับ
รางวัลอะไรเลย"

บรรยาย แสงดาวและสายทิพย์ ยกมือไหว้พร้อมกับกล่าวขอบคุณครู แล้วเดินออกมา

แสงดาว "นั่นซิ ฉันก็ไม่เคยขาดเรียนเลยนะ วันนั้นฉันคงจะคิดเรื่องอื่นเพลินจนไม่ได้ใส่ใจฟัง
เวลาครูพูด ต่อไปฉันจะต้องไม่ทำเรื่องอย่างนี้เกิดขึ้นอีก"

แสงดาว "رون เพื่อนเรากำลังเข้าแถวรับของแจกจากคุณครู ไปกันเถอะ" ทั้งสองรีบวิ่งไป
หากกลุ่มเพื่อนที่เข้าแถวรอรับของอยู่

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลอง

กิจกรรมที่ 5

หัวข้อเรื่อง คารวะธรรม "ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด"

ชื่อกิจกรรม ยิ้มของวิภา

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

การตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูดเป็นลักษณะหนึ่งของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้าน

คารวะธรรม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด
2. เพื่อให้นักเรียนยกตัวอย่างผลดีของการตั้งใจฟัง และผลเสียของการไม่ตั้งใจฟัง

สื่อที่ใช้

1. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลองเรื่อง "ยิ้มของวิภา"
2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาท เช่น สมุดรายงานผลการเรียน

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลอง

1. ขั้นเตรียม
  - 1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ อ่านเรื่องสถานการณ์จำลองเรื่อง "ยิ้มของวิภา"

จำลองเรื่อง "ยิ้มของวิภา"

- 1.2 นักเรียนและผู้วิจัยช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท

2. ขั้นดำเนินกิจกรรม

- 2.1 แจกเอกสารสถานการณ์จำลองเรื่อง "ยิ้มของวิภา"

- 2.2 แจกบทบาทให้กับผู้แสดงแต่ละคน

- 2.3 นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองเรื่อง "ยิ้มของวิภา" ไปตาม

ลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมโดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม

4. ขั้นสรุป

4.1 นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลองเรื่อง "ยืมของวิภา"

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุป

เอกสารเรื่อง ยืมของวิภา

ฉากที่ 1 ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

บรรยาย เข้าวันจันทร์ในสัปดาห์ที่ 2 ของการเปิดภาคเรียนที่ 3 อรณุชและวิภามาถึงห้องเรียนพร้อม ๆ กัน

วิภา "อรณุช เธอเอาสมุดรายงานผลการเรียนมาส่งคุณครูรีเบล่า"

อรณุช "เอามาสิ ก็คุณครูมันให้มาส่งวันนี้ทุกคน เธอลืมใช่ไหมล่ะ"

วิภา "ไม่ได้ลืมหรอก แต่ฉันอยากดูเกรดของเธอหน่อย"

อรณุช "ได้สิ ด้วยความยินดียิ่ง" พร้อมกับยื่นสมุดรายงานผลการเรียนให้วิภา

วิภา "รอสิ... ได้เกรด 4 ทุกวิชาเลย เธอเรียนยังงั้นนะอรณุช ถึงได้เก่งอย่างนี้"

อรณุช "อย่างน้อยที่สุดเวลาเรียนฉันก็ไม่เคยแอบอ่านหนังสือการ์ตูน ไม่คุย และที่สำคัญจะต้องตั้งใจฟังเวลาครูสอนหรือเวลาเพื่อนรายงาน แล้วก็..." อรณุชหยุดคิด

วิภา "แล้วก็อะไรอีกล่ะ" วิภาถามด้วยท่าทางสนใจ

อรณุช "คือเมื่อฟังแล้วจะต้องคิดตามไปด้วย และถ้าไม่เข้าใจก็ต้องถาม"

วิภา "เท่านั้นเองหรือ"

อรณุช "เพียงเท่านั้น ถ้าเธอทำได้ เธออาจจะเรียนเก่งกว่าฉันก็ได้นะวิภา"

วิภา "จริงซันนะ ฉันจะต้องเลิกอ่านหนังสือการ์ตูนในเวลาเรียน และจะต้องตั้งใจฟังตามที่เธอแนะนำแล้วล่ะ"

บรรยาย ในสัปดาห์ต่อ ๆ มา ไม่ว่าจะเป็นการเรียนวิชาอะไร วิภาก็จะตั้งใจฟังเวลาครูสอนหรือเพื่อนพูดรายงานก็จะให้ความสนใจเสมอ

ฉากที่ 2 ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

บรรยาย เป็นวันศุกร์ของสัปดาห์สุดท้ายก่อนเปิดภาคเรียน ครูได้แจกสมุดรายงานผลการเรียนให้กับนักเรียน เพื่อนำไปให้กับผู้ปกครอง

ครู "นักเรียนคงทราบแล้วว่าผลการเรียนของตัวเองเป็นอย่างไรบ้าง มีหลายคนที่มีผลการเรียนดีขึ้นมาเยอะ โดยเฉพาะวิชาซึ่งในภาคเรียนที่แล้วได้เกรดค่อนข้างต่ำมาก แต่ในภาคเรียนนี้ได้เกรดสี่เกือบทุกวิชา ขอให้พวกเราปรบมือให้กับคนเก่งคนใหม่ของห้องเรา"

บรรยาย ทุกคนปรบมือให้วิชา และครูได้บอกลาให้นักเรียนแยกย้ายกลับบ้าน

อรนุช "ขอแสดงความยินดีด้วยจ้า วิชา"

วิชา "ฉันขอบใจเธอมากนะที่ช่วยแนะนำจนทำให้ผลการเรียนฉันดีขึ้นอย่างนี้"

อรนุช "ไม่เป็นไรหรอก เป็นเพราะเธอรู้จักรับฟัง และเลือกทำในสิ่งที่ถูกต้องต่างหาก"

บรรยาย วิชาเดินกลับบ้านด้วยท่าทางดีใจ ใบหน้าอึมเฝ้าไปด้วยรอยยิ้มแห่งความสุข

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลอง

กิจกรรมที่ 6

หัวข้อเรื่อง คารวะธรรม "พูดด้วยถ้อยคำสุภาพ"

ชื่อกิจกรรม เพื่อนใหม่

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

การพูดด้วยถ้อยคำสุภาพเป็นลักษณะหนึ่งของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคารวะธรรม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นแบบอย่างที่ดีของการพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ

สื่อที่ใช้

1. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลองเรื่อง "เพื่อนใหม่"
2. วัสดุอุปกรณ์ประกอบการแสดงบทบาท เช่น โต๊ะ เก้าอี้ สมุด ดินสอ

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลอง

1. ขั้นเตรียม

- 1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ อ่านเรื่อง

สถานการณ์จำลองเรื่อง "เพื่อนใหม่"

- 1.2 นักเรียนและผู้วิจัยช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท

2. ขั้นดำเนินกิจกรรม

- 2.1 แจกเอกสารสถานการณ์จำลองเรื่อง "เพื่อนใหม่"

- 2.2 แจกบทบาทให้กับผู้แสดงแต่ละคน

- 2.3 นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองเรื่อง "เพื่อนใหม่ ไปตามลำดับ

เหตุการณ์ที่เตรียมไว้ สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนได้ทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม

4. ขั้นสรุป

4.1 นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลองเรื่อง "เพื่อนใหม่"

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและการสรุป

เอกสารเรื่อง เพื่อนาหม

- บรรยาย วารีกำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร แต่ต้องย้ายติดตามผู้ปกครองไปอยู่โรงเรียนบ้านไร่ อำเภอมือง จังหวัดอำนาจเจริญ
- ในห้องเรียนครูประจำชั้นแนะนำวาริซึ่งเป็นนักเรียนนาหมให้นักเรียนในชั้นรู้จัก
- ครู "วันนี้พวกเรา มีเพื่อนใหม่เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนคือ วาริ ขอให้ทุกคนปรบมือต้อนรับเพื่อนใหม่ด้วย" ทุกคนปรบมือให้ พร้อมกับมองไปที่วาริ "พวกเราอยากฟังเสียงของวาริไหมคะ"
- นักเรียน "อยากฟัง อยากฟัง"
- ครู "โหน ลองพูดใหม่ซิ"
- นักเรียน "อยากฟัง อยากฟัง" ขณะเดียวกันครูก็ได้ยินเสียงอรสาดังมาจากหลังห้อง
- "อยากฟังค่ะ"
- ครู "อรสา โหนลองตอบครูซิ"
- อรสา "อยากฟังค่ะ"
- ครู "ดีมากจ้ะ ครูเคยบอกพวกเธอแล้วใช่ไหม เวลาพูดให้สุภาพนั้นจะต้องพูดให้มีหางเสียง เช่น ครับ หรือ ค่ะ ยิ่งเป็นเด็กแล้วจำเป็นต้องฝึก เพราะการพูดสุภาพนั้นฟังแล้วไพเราะ ใครได้ยินได้ฟังแล้วก็รักและนิยมชมชอบ เข้าใจหรือยัง"
- นักเรียน "เข้าใจแล้วครับ" "เข้าใจแล้วค่ะ"
- ครู "นักเรียนเก่งมาก เข้า เชิญวาริออกมาแนะนำตัวให้เพื่อนฟังหน่อย"
- บรรยาย "นักเรียนทุกคนปรบมือให้วาริอีกครั้งหนึ่ง"
- วาริ "สวัสดีค่ะ ฉันชื่อ เด็กหญิงวาริ ศรีนคร ย้ายมาจากโรงเรียนวัดน้ำทิพย์ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานครค่ะ"
- สมศักดิ์ "ว่าลาวเป็นม่" สมศักดิ์พูดแซวเป็นภาษาถิ่น
- ครู "สมศักดิ์ อยากถามว่าโหน โหนลองถามนาหมให้ดีกว่านี้ซิ"
- สมศักดิ์ "คือผมอยากถามคุณวาริว่าคุณภาษาอีสานได้รีเป่าครับ"
- ครู "ต้องยังงั้นซิคะ"

วาริ "ตอนนี้ยังพูดไม่ได้ล่ะ แต่หวังว่าในอนาคตเพื่อน ๆ ในห้องนี้คงจะช่วยสอนให้ล่ะ"

บรรยาย เพื่อน ๆ ต่างปรบมือให้ด้วยความพอใจในคำพูดที่ไพเราะ ฉะฉานและในท่าทาง
สุภาพอ่อนน้อมของวาริ และเมื่อวาริอยู่กับเพื่อนใหม่ไม่นานวาริก็ได้รับการกล่าว
ขานว่าเป็นขวัญใจของเพื่อน เพื่อนทุกคนรักวาริ เพราะมีคุณสมบัติประจำตัวคือ
การพูดกับเพื่อนด้วยถ้อยคำสุภาพไพเราะอ่อนหวาน

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลอง

กิจกรรมที่ 7

หัวข้อเรื่อง คารวะธรรม "พูดด้วยถ้อยคำสุภาพ"

ชื่อกิจกรรม เห็นด้วยค่ะ

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

การพูดด้วยถ้อยคำสุภาพเป็นลักษณะหนึ่งของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้าน คารวะธรรม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นแบบอย่างที่ดีของการพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ

สื่อที่ใช้

1. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลองเรื่อง "เห็นด้วยค่ะ"
2. วัสดุอุปกรณ์ประกอบการแสดงบทบาท เช่น โต๊ะ เก้าอี้ สมุด ดินสอ หนังสือพิมพ์

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลอง

1. ขั้นเตรียม

- 1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ อ่านเรื่อง

สถานการณ์จำลอง เรื่อง "เห็นด้วยค่ะ"

- 1.2 นักเรียนและผู้วิจัยช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท

2. ขั้นดำเนินการกิจกรรม

- 2.1 แจกเอกสารสถานการณ์จำลองเรื่อง "เห็นด้วยค่ะ"

- 2.2 แจกบทบาทให้กับผู้แสดงแต่ละคน

- 2.3 นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองเรื่อง "เห็นด้วยค่ะ" ไปตาม

ลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม

4. ขั้นสรุป

4.1 นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลองเรื่อง "เห็นด้วยค่ะ"

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุป

เอกสารเรื่อง "เห็นด้วยค่ะ"

บรรยาย ในชั่วโมงเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หลังจากที่ถูกแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงาน อาพล แสง สโมสรี และราตรี อยู่กลุ่มเดียวกัน

อาพล "บั๊กแสง อีราตรี กับอีลี มาจัดโต๊ะ เตียวกุสิปหาหนังสือพิมพ์"
อาพลพูดเป็นภาษาถิ่นตามที่ตนถนัด พร้อมกับแบ่งหน้าที่ให้เพื่อนเสร็จสรรพ

ครู "อาพล ในห้องเรียนตกลงกันว่ายังไงจะ จำได้ไหมว่าให้พูดภาษากลาง และใช้ถ้อยคำสุภาพ"

บรรยาย อาพลแสดงอาการตกใจเมื่อรู้ว่าตัวเองได้กระทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

อาพล "ครับ คุณครู คือ..."

ครู "มันเคยชินไปไหมล่ะ"

อาพล "ครับ"

ครู "เธอจะต้องพยายามฝึกบ่อย ๆ เดี๋ยวก็ติดเป็นนิสัยเองแหละ"

อาพล "ขอบคุณครับ ผมจะพยายามครับ"

ครู "ดีมาก ไปทำงานเธอได้แล้ว"

บรรยาย หลังจากให้อาพลไปยืมหนังสือพิมพ์มาจากห้องสมุดแล้ว ก็กลับมานั่งในที่นั่งที่เพื่อนจัดไว้แล้ว

ราตรี "ครูว่าอีหยังให้มึง" ราตรีกระซิบถามอาพล

อาพล "นี่ เอาอีกแล้ว ฉันถูกครูว่าก็เพราะเรื่องนี้แหละ ก็พวกเราตกลงกันว่าอย่างไร จำกันได้ไหม"

สโมสรี "จะไม่พูด ู มึง อี และอื่น ๆ ที่ไม่สุภาพ และจะไม่พูดภาษาถิ่นเวลาเรียน"

แสง "เอาเถอะ พวกเราฝึกบ่อย ๆ เดี๋ยวก็ชินเองแหละ มาทำงานที่ครูให้ดีกว่า ฉันว่าเราน่าจะเลือกประธาน เลือกเลขาตอนนะ"

ราตรี "จริงด้วย ฉันขอเสนอเธอแสง"

สโมสรี "เห็นด้วยค่ะ"

อาพล "เราก็เห็นด้วย"

แสง "ผมขอขอบใจพวกเธอทุกคนที่ทำให้เกียรติผมเป็นประธานในวันนี้ แล้วเลขาจะ
เสนอาคร" แสงถามเพื่อนในกลุ่ม พร้อมกับกวาดสายตาไปรอบ ๆ

อาพล "ผมขอเสนอราตรี"

สมศรี "เห็นด้วยค่ะ เพราะจะได้ผลัดเปลี่ยนกันเป็นบ้าง"

บรรยาย ทุกคนในกลุ่มช่วยกันแสดงความคิดเห็น จนงานที่ได้รับมอบหมายแล้วเสร็จ ซึ่ง
ครูประจำวิชาได้สังเกตการทำงานของทุกคนอย่างใกล้ชิด

ครู "ครูรู้สึกดีใจที่พวกเธอพยายามฝึกพูดแสดงความคิดเห็นด้วยภาษากลาง และใช้คำ
แทนตัวเองและผู้อื่นอย่างสุภาพ ถึงแม้บางคนอาจจะยังไม่คล่องไม่คุ้นเคยกับภาษา
กลาง แต่ก็ยังถือว่าทุกคนได้พัฒนาขึ้นมากทีเดียว ขอให้พวกเราปรบมือให้กับความ
สำเร็จของตัวเองอีกครั้งหนึ่ง"

บรรยาย นักเรียนปรบมือและต่างก็ยิ้มด้วยความสุขใจที่ได้รับคำชมจากครู

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลอง

กิจกรรมที่ 8

หัวข้อเรื่อง สามัคคีธรรม "ทำงานร่วมกับเพื่อนได้"

ชื่อกิจกรรม ตีจับ

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

การทำงานร่วมกับเพื่อนได้ เป็นคุณลักษณะหนึ่งของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้าน

สามัคคีธรรม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกัน
2. เพื่อให้นักเรียนมองเห็นผลเสียของการไม่ช่วยเหลือเพื่อนทำงาน

สื่อที่ใช้

1. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลองเรื่อง "ตีจับ"
2. วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาท เช่น โต๊ะ เก้าอี้ แจกัน

ดอกไม้ ไม้กวาด ถึงขยะ

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลอง

1. ขั้นเตรียม

1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ อ่านเรื่องสถานการณ์จำลองเรื่อง "ตีจับ"

1.2 นักเรียนและผู้วิจัยช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท

2. ขั้นดำเนินกิจกรรม

2.1 แจกเอกสารสถานการณ์จำลองเรื่อง "ตีจับ"

2.2 แจกบทบาทให้กับผู้แสดงแต่ละคน

2.3 นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองเรื่อง "ตีจับ" ไปตามลำดับ

เหตุการณ์ที่เตรียมไว้ สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม

4. ขั้นสรุป

4.1 นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลองเรื่อง "ดีจัง"

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุป

เอกสารเรื่อง ตีจับ

ฉากที่ 1 ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

บรรยาย วันพุธ กล้ามาถึงโรงเรียนแต่เช้า เพราะเป็นเวรทำความสะอาดห้องเรียน เมื่อกล้านำกระบะไปเก็บและนำการบ้านไปส่งที่โต๊ะครูเสร็จแล้ว กล้ารีบเดินไปหยิบไม้กวาดเพื่อจะกวาดพื้นห้อง ในขณะที่ทวิและธิดาเดินมาพอดี

ธิดา "โธ่โธ มาถึงก่อนเราก่อนแล้ว"

ทวิ "นั่นสิ วันนี้เราตั้งใจว่าจะมาให้ได้ก่อนกล้าให้ได้"

ธิดา "แต่สายไปแล้ว ไข่ไหม"

กล้า "เราก็เพิ่งมาถึง ยังไม่ได้ทำอะไรเลย พวกเธอมาก็ดีแล้ว จะได้ช่วย ๆ กันทำให้เสร็จก่อนครูจะมา และจะได้มีเวลาไปเล่นตีจับที่ชอบไง"

ทวิ "ฉันจะเอาถังขยะไปเท และทำความสะอาดฝุ่นซอกลิ้นชักห้อง ธิดาทำความสะอาดโต๊ะครู จัดแจกัน แล้ว..."

ธิดา "แล้วกล้ากวาดพื้น ส่วนสุนัขมาสายตามปกติ" ธิดาพูดถึงประชดประชัน

กล้า "แปลกนะ ทำไมสุนัขมาสายในวันพุธทุกทีเลย"

ธิดา "จะไปแปลกอะไร ก็แค่ไม่อยากทำเวรช่วยเพื่อน พวกเธอรู้ไหมเพื่อน ๆ ในห้องเรา เขาแทบจะไม่อยากถูด้วยแล้ว" ธิดาสาธยายต่อ

กล้า "ทำไมล่ะ"

ธิดา "เธอไม่เคยสังเกตหรือไง เวลาครูให้ทำงานกลุ่มเขาไม่เคยช่วยเพื่อนทำงานเลย ถ้าไม่เล่นเกมกด อ่านการ์ตูน ก็จะเอางานส่วนตัวขึ้นมาทำ"

ทวิ "จริงของเธอ ถ้าโลกนี้เรามีความสุขด้วยการอยู่คนเดียวก็ปล่อยเขาไป ถึงยังไงพวกเราก็ทำได้ และก็ยังจะช่วยกันอีกต่อไปไม่ช้า"

บรรยาย ทั้งกล้า ธิดา และทวิ ช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียน ใช้เวลาไม่นานก็เสร็จ แล้วได้ชวนกันไปเล่นกับเพื่อน ๆ อย่างสนุกสนาน

ฉากที่ 2 สนามหน้าอาคารเรียน

บรรยาย เข้าวันพฤหัสบดี หนึ่งที่กล้า ธิดา ทวี และเพื่อนชั้น ป.5 อีกหลายคน กำลังเล่นเกม
ที่จับด้วยความสนุกสนาน

ธิดา "กล้า วันนี้เธอเห็นสุนัขสายรุ้ง มาถึงโรงเรียนแต่เช้าเลยละ"

กล้า "ยังไม่เห็นเลย"

ธิดา "รณรงค์ ชิมไปเลย เพื่อน ๆ ไม่ยอมมาให้เขาเล่นด้วยสักคน"

กล้า "ดีแล้ว จะได้สานโกะมั่ง"

ธิดา "เป็นอย่างที่คุณครูเคยพูดเลยนะกล้า"

กล้า "พูดว่ายังไงล่ะ"

ธิดา "คนเห็นแก่ตัวอยู่ข้างสนามไหน ก็มีแต่คนรังเกียจ"

ทวี "สองคนนั้นคุยอะไรกันอยู่ถึงคิดเธอแล้ว" ทวีตะโกนเรียก กล้าและธิดา แล้วทั้งสอง
ก็กลับมาเล่นเกมที่จับต่อจนกระทั่งได้ยินเสียงระฆังดังขึ้น ทุกคนจึงแยกย้ายกันไปทำ
ความสะอาดร่างกาย และเข้าแถวเคารพธงชาติเตรียมตัวเข้าเรียนต่อไป

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลอง

กิจกรรมที่ 9

หัวข้อเรื่อง สามัคคีธรรม "ทำงานร่วมกับเพื่อนได้"

ชื่อกิจกรรม ช่วยกันหน่อย

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

การทำงานร่วมกับเพื่อนได้เป็นคุณลักษณะหนึ่งของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้าน

สามัคคีธรรม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกัน
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นแบบอย่างของการทำงานร่วมกับเพื่อน
3. เพื่อฝึกพฤติกรรมการทำงานร่วมกับเพื่อน

สื่อที่ใช้

1. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลองเรื่อง "ช่วยกันหน่อย"
2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาท เช่น จอบ

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลอง

1. ขั้นเตรียม

1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ อ่านเรื่องสถานการณ์จำลองเรื่อง "ช่วยกันหน่อย"

1.2 นักเรียนและผู้วิจัยช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท

2. ขั้นดำเนินการกิจกรรม

2.1 แจกเอกสารสถานการณ์จำลองเรื่อง "ช่วยกันหน่อย"

2.2 แจกบทบาทให้กับผู้แสดงแต่ละคน

2.3 นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองเรื่อง "ช่วยกันหน่อย" ไปตาม

ลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรมโดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม

4. ขั้นสรุป

4.1 นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลองเรื่อง

"ช่วยกันหน่อย"

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุป

เอกสารเรื่อง ช่วยกันทอย

บรรยาย แปลงเกษตรของโรงเรียน ในวิชากลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ ครูให้นักเรียนทำแปลง
ปลูกพืชผักสวนครัว บัทยา รัตนา ปรีชา และสัมพันธ์ อยู่กลุ่มเดียวกัน

บัทยา "ว่า...เหนื่อยจังเลย เจ็บมือด้วย"

ปรีชา "ที่บ้านเธอไม่เคยทำไร่ไถมละ"

บัทยา "ใช่ บ้านเราคุณแม่ซื้อมาจากตลาดทั้งนั้นเลย"

สัมพันธ์ "ถ้าเหนื่อยก็พักก่อน เดี่ยวพวกเราทำเอง" สัมพันธ์ออกความเห็นก่อนที่จะหันหน้า
หันตามจุดดินทำแปลงต่อ

รัตนา "แล้วเราละ พักได้รึยังจ๊ะ" รัตนาแกล้งล้อให้สนุก

ปรีชา "งานนี้เธอจะต้องเป็นตัวยืน จริงไหมสัมพันธ์"

บัทยาทำท่าหงาย ๗ สงสัยในคำพูดของปรีชาว่าทำไมจะต้องให้รัตนาเป็นตัวยืน

บัทยา "ทำไมละ ให้รัตนานั่งไม่ได้หรือ"

บรรยาย ทุกคนหัวเราะในความเชื่อของบัทยา

สัมพันธ์ "ไม่ได้หมายความว่าอย่างนั้น คือที่บ้านของรัตนา ปลูกผักเป็นอาชีพเลยละ ผักอะไร
ต่าง ๆ ที่แม่เธอซื้อไป เป็นผักจากสวนของรัตนาทั้งนั้น"

บัทยา "ถึงว่า ทำไมรัตนาทาค่องจังเลย"

ปรีชา "ค่องเหมือนที่เธอคิดเลข และอ่านหนังสือเลยใช่ไหม"

บัทยา "ใช่ แต่ตอนนี้ฉันอยากทำเป็นเหมือนรัตนานั่ง"

บรรยาย บัทยาช่วยเพื่อนทำแปลงปลูกผักจนเสร็จ เป็นที่ชื่นชอบของเพื่อน ๆ เป็นอย่างมาก
เพราะบัทยานอกจากจะเรียนเก่งแล้ว ยังเป็นคนชอบช่วยเหลือเพื่อน ไม่ว่าเป็น
งานอะไรบัทยาจะทำร่วมกับเพื่อน ๆ ได้เป็นอย่างดี เวลาครูให้แบ่งกลุ่มกันทำงาน
เพื่อน ๆ มักจะอยากจะทำอยู่กลุ่มเดียวกับบัทยา จนเพื่อน ๆ เรียกว่า บัทยาคนเก่ง
ของพวกเขา

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลอง
กิจกรรมที่ 10

หัวข้อเรื่อง   ปรัชญาธรรม "พูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุผล"
ชื่อกิจกรรม   ชาววันนี้
เวลา   50 นาที

ความคิดรวบยอด
การพูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุผล เป็นลักษณะหนึ่งของพฤติกรรมประชาธิปไตย
ด้าน ปรัชญาธรรม

- จุดมุ่งหมาย
- 1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการพูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุผล
  - 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมพูดแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

- สื่อที่ใช้
- 1. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลองเรื่อง "ชาววันนี้"
  - 2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาท เช่น โต๊ะ เก้าอี้ หนังสือพิมพ์

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลอง

- 1. ขั้นเตรียม
  - 1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ อ่านเรื่องสถานการณ์จำลอง เรื่อง "ชาววันนี้"
  - 1.2 นักเรียนและผู้วิจัยช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท
- 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม
  - 2.1 แจกเอกสารสถานการณ์จำลองเรื่อง "ชาววันนี้"
  - 2.2 แจกบทบาทให้กับผู้แสดงแต่ละคน
  - 2.3 นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองเรื่อง "ชาววันนี้" ไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม

4. ขั้นสรุป

4.1 นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลองเรื่อง "ข่าววันนี้"

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุป

เอกสารเรื่อง ข้าววันนี้

ฉากที่ 1 ที่บ้าน

บรรยาย เข้าวันอาทิตย์ เอกตื่นแต่เช้า นึกถึงการบ้านที่ครูให้เตรียมข้าวไปเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง จึงหยิบหนังสือพิมพ์ที่พ่อรับประจำมาอ่าน

พ่อ "เอก วันนี้วันอาทิตย์นะลูก ตื่นแต่เช้าเชียว" พ่อทักขึ้นก่อน

เอกชัย "ครับพ่อ พรุ่งนี้ถึงคราวจะต้องไปเล่าข่าวให้เพื่อนฟัง ผมเอาหนังสือพิมพ์พ่อมาอ่านก่อนนะครับ"

แม่ "สองพ่อลูกคุยอะไรกัน แต่งตัวเสร็จรึยัง" เสียงแม่ร้องถามก่อนจะโผล่หน้าเข้ามาในห้อง

พ่อ "วันนี้พ่อกับแม่จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไปเช้า ๆ คนจะได้ไม่เยอะ"

เอกชัย "อย่าเลือก ส.ส.แจกเงินนะครับ"

แม่ "ทำไม ลูกมีเหตุผลอะไร"

เอกชัย "ก็พวกนี้ละครับแม่ที่ทำกั้หมู่บ้านเราไม่พัฒนาสักที เลือกตั้งที่ไร เขาก็หอบเงินมาซื้อคะแนนเสียง พ่อได้เป็น ส.ส. ก็ลืมชาวบ้านไม่เห็นความเดือดร้อนของชาวบ้าน แม่เห็นไหม ราคาข้าวปีนี้ตกต่ำขนาดไหน ถามพ่อดูก็ได้"

บรรยาย พ่อกับแม่ต่างก็ยิ้มน้อยๆด้วยความภาคภูมิใจในความคิดเห็นของเอกชัย

ฉากที่ 2 เข้าวันจันทร์ ในห้องเรียน

บรรยาย ครูประจำชั้นเข้ามาในห้องเรียน นักเรียนทุกคนทำความสะอาด

ครู "วันนี้ เป็นหน้าที่ของเอกชัยที่จะมาเล่าข่าวให้เราฟัง" นักเรียนทุกคนปรบมือ เอกชัยเดินออกมาหน้าห้องและได้แนะนำตัวเรียบร้อยแล้ว

เอกชัย "ข่าวที่น่ายินดีเรื่องหนึ่งของวันนี้คือ หนังสือพิมพ์ได้ลงประกาศเกียรติคุณของชาวบ้านตำบลของเราว่าได้ขับไล่ห้วคะแนนของผู้สมัคร ส.ส. คนหนึ่งที่กำลังจะแจกเงินเพื่อซื้อคะแนนเสียง หัวละ 30 บาท และได้แจ้งตำรวจให้ดำเนินคดี เพราะถือว่าได้กระทำความผิดกฎหมายการเลือกตั้ง"

บรรยาย เมื่อเล่าข่าวจบ เสียงปรบมือของเพื่อน ๆ ดังกึกก้อง

ครู ครูยิ้มด้วยความพอใจ และกล่าวว่า "นักเรียนคิดว่า เหตุผลที่ชาวบ้านไม่รับเงิน เป็นเพราะอะไร"

แสงดาว "เพราะว่าผิดกฎหมายค่ะ"

วงเดือน "เพราะเขาอาจจะคิดว่า เงินน้อยไปค่ะ"

ครู ครูหันไปถามชาติที่นั่งเงียบมานานแล้ว "ชาติรู้ล่ะ คิดว่าเพราะอะไร"

ชาติ "เพราะ ส.ส. ที่แจกเงินไม่มีความจริงใจต่อประชาชน พอเลือกเข้าไปแล้วก็จะไป คดโกงเมือง ไม่สนใจความเดือดร้อนทุกข์ยากของประชาชน ไม่ได้เป็นตัวแทนของ เขาจริง ๆ ครับ" ชาติรีตบอย่างฉะฉาน

บรรยาย ทุกคนปรบมือให้ชาติด้วยความพอใจ เพราะโดยปกติแล้วชาติรีไม่เคยแสดงความ คิดเห็น

ครู "พวกเราแต่ละคนต่างก็มีเหตุผลดี ๆ ทั้งนั้น ในการพูดแสดงความคิดเห็นอะไรก็ตาม ถ้าเรามีเหตุผลประกอบก็จะทำให้คนที่ฟังเราพูดเชื่อถือเรามากขึ้น" ครูกล่าวทิ้งท้าย ก่อนที่จะให้นักเรียนเตรียมวิชาอื่นขึ้นมาเรียนต่อไป

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลอง

กิจกรรมที่ 11

หัวข้อเรื่อง ปณฺญาธรรม "พูดแสดงความคิดเห็นโดยไม่ใช้เหตุผล"

ชื่อกิจกรรม สำคัญที่เหตุผล

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

การพูดแสดงความคิดเห็นโดยไม่ใช้เหตุผล เป็นคุณลักษณะหนึ่งของพฤติกรรมประชาธิปไตย

ด้าน ปณฺญาธรรม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการพูดแสดงความคิดเห็นโดยไม่ใช้เหตุผล
2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมพูดแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

สื่อที่ใช้

1. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลองเรื่อง "สำคัญที่เหตุผล"
2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาท เช่น รูปภาพ กระดาษ สี และบอร์ด

จัดปฎิบัติการสอน

กิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลอง

1. ขั้นเตรียม
  - 1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ อ่านเรื่องสถานการณ์จำลองเรื่อง "สำคัญที่เหตุผล"
  - 1.2 นักเรียนและผู้วิจัยช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท
2. ขั้นดำเนินกิจกรรม
  - 2.1 แจกเอกสารสถานการณ์จำลองเรื่อง "สำคัญที่เหตุผล"
  - 2.2 แจกบทบาทให้กับผู้แสดงแต่ละคน
  - 2.3 นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองเรื่อง "สำคัญที่เหตุผล" ไปตาม

ลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม
โดยเน้นที่เนื้อหาและผลดีผลเสียของการแสดงพฤติกรรม

4. ขั้นสรุป

4.1 นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลองเรื่อง
"สำคัญที่เหตุผล"

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุป

เอกสารเรื่อง สาคัญที่เหตุผล

บรรยาย วันจันทร์ สุรัชย์มาถึงโรงเรียนแต่เช้า เมื่อเดินผ่านหน้าห้องสมุด สุรัชย์เห็นมีการ
 แต่งป้ายนิทรรศการสะดุดตา มีเด็กหลายคนยืนดูด้วยความสนใจ รวมทั้งขบ่าเพื่อน
 นักเรียนชั้น ป.5 ก็ยืนรวมอยู่ด้วย

สุรัชย์ "ขบ่า เขามุงดูอะไรกันเหรอ"

ขบ่า "อ้อ รูปพี่ชั้น ป.6 เขาไปแข่งได้วาทะที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ ได้ด้วยเกียรติยศด้วยละ"

บรรยาย สุรัชย์เดินเข้าไปใกล้ ๆ ป้ายนิทรรศการ และมองดูภาพเหล่านั้นด้วยท่าทางตั้งใจ

สุรัชย์ "อ้ออ พี่เอก พี่เพชร พี่ตาล สร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนเราอีกแล้ว"

ขบ่า "พวกเขาเก่งจังเลยนะชัย"

สุรัชย์ "ฉลาด รอบรู้ ไหวพริบดี และที่สำคัญจะต้องเป็นคนที่มีเหตุผล เพราะการได้วาทะที่จะ
 ต้องหักล้างกันด้วยเหตุผล ผู้ที่มีเหตุผลดีก็คือผู้ชนะ" สุรัชย์สาธยายต่อ

ขบ่า "อยู่บ้านเราดีกว่าเข้ากรุงเทพฯ" ขบ่า อ่านข้อความที่เป็นฉันทิที่ใช้ได้ในรอบ
 ชิงชนะเลิศ จากป้ายนิทรรศการ

สุรัชย์ "โรงเรียนเราเป็นฝ่ายเสนอ"

ขบ่า "แสดงว่าอยู่บ้านเราดีกว่าสิ"

สุรัชย์ "งั้น"

ขบ่า "ทำไม เหตุผล"

สุรัชย์ "อากาศบริสุทธิ์ น้ำไม่เน่า รถไม่ติด ผู้คนก็มีน้ำใจ ได้อยู่ใกล้พ่อแม่ด้วย"

ขบ่า "เหตุผลเธอก็น่าฟัง แต่ทำไมหนุ่มสาวบ้านเราชอบไปกรุงเทพฯ ละ"

สุรัชย์ "นั่นมันสมัยก่อน สมัยนี้ยุคอีสานเขียว เธอไม่สังเกตหรอ ตั้งแต่มีคลองส่งน้ำผ่าน
 หมู่บ้านเรา คนในหมู่บ้านหันมาปลูกผัก ปลูกพริก ส่งตลาดในอำเภอทั้งนั้น มีรายได้
 ดีกว่าเข้าไปทำงานในกรุงเทพฯ ซะอีก"

ขบ่า "ถึงอย่างไรฉันก็ว่าเข้ากรุงเทพฯ ดีกว่า สะดวกสบายกว่า มีของกินเยอะแยะ
 มีของใช้สวย ๆ งาม ๆ มีรถมากมาย ไม่ต้องเดินให้เมื่อยขาเหมือนบ้านเรา"

บรรยาย ขณะที่สุรชัยและชบากำลังยืนคุยกันอยู่ ครูเยี่ยมเดินผ่านมาพอดี

ครู "อ้าว สองคนนั้นถกปัญหาอะไรกันอยู่หรือ"

สุรชัย "ผมกำลังอธิบายเหตุผลที่ชบาฟังว่า อยู่บ้านเราดีกว่าเข้ากรุงเทพฯ ครับ"

ชบา "หนูคิดว่าเข้ากรุงเทพฯ ดีกว่าค่ะ เพราะมีงานให้เลือกมากมาย มีเงินใช้และได้แต่งตัวสวย ๆ วันก่อนฉันยังเห็นพี่นกกกลับมาจากกรุงเทพฯ เอาเงินมาให้แม่ตั้งหลายร้อย"

ครู "เอาหละ เธอทั้งสองคนต่างก็มีเหตุผล ครูรู้สึกภูมิใจที่เห็นพวกเธอรู้จักรับฟังและกล้าแสดงความคิดเห็นพร้อมกับชี้แจงเหตุผลประกอบ พี่น้าสุรชัยกับชบาจะต้องเป็นคนที่น่าเชื่อถือเสียมาให้โรงเรียน เหมือนกับพี่ ๆ อย่างแน่นอน"

บรรยาย สุรชัยและชบาต่างก็ยิ้มด้วยความพอใจในคำชมของครู

กิจกรรมการใช้อาสาสมัคร

กิจกรรมที่ 12

หัวข้อเรื่อง   ปัจฉิมนิเทศ

ชื่อกิจกรรม   ประชาธิปไตยในตัวฉัน

เวลา   50 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสรุปลักษณะสำคัญของพฤติกรรมประชาธิปไตย
2. เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น

วิธีดำเนินการ

1. ให้นักเรียนเล่าถึงการแสดงออกของการมีประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นจริง ๆ กับ

นักเรียนแต่ละคน

2. แบ่งกลุ่มนักเรียนให้สรุปความหมายและองค์ประกอบของพฤติกรรมประชาธิปไตย
3. ให้นักตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มมารายงาน
4. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
5. ผู้วิจัยกล่าวปิดการทดลอง

การประเมินผล

สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น ชักถาม และการร่วมสรุปเนื้อหาพฤติกรรม

ประชาธิปไตยของนักเรียน

โปรแกรมการสอนแบบปกติ

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยและบรรยากาศที่ดีในการทำกิจกรรมร่วมกัน 2. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายและลักษณะของการสอนปกติเรื่องพฤติกรรมประชาธิปไตย	1. ใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการสร้างความคุ้นเคยกันภายในกลุ่ม ซึ่งกิจกรรมนี้ชื่อว่า "มิตรสัมพันธ์" โดยมีวิธีการเล่นดังนี้ 1.1 ผู้วิจัยแนะนำตนเอง 1.2 สมาชิกจับสลากชื่อผลไม้ แล้วให้สมาชิกที่จับชื่อผลไม้ชนิดเดียวกันอยู่กลุ่มเดียวกัน ผู้วิจัยแจกกระดาษเปล่า และปากกาให้สมาชิกคนละ 1 ชุด 1.3 ผู้วิจัยอธิบายวิธีการทำกิจกรรมว่าภายในเวลา 5 นาทีให้สมาชิกพูดคุยซักถามข้อมูลส่วนตัวของเพื่อนในกลุ่ม โดยจดข้อมูลที่ได้ลงบนกระดาษ 1.4 เปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามวิธีเล่นจนเข้าใจ จากนั้นเริ่มทำกิจกรรม 1.5 ให้สมาชิกแต่ละคนผลัดกันแนะนำเพื่อนในกลุ่มของตน โดยให้แนะนำจากข้อมูลที่ได้จากการสนทนาเท่านั้น

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
2	พฤติกรรม ประชาธิปไตย	1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึง ความสำคัญของการปกครอง แบบประชาธิปไตย 2. เพื่อให้นักเรียนบอกความ หมายและองค์ประกอบของ ประชาธิปไตย	2. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย และลักษณะ ของการสอนปกติเรื่อง พฤติกรรม ประชาธิปไตย 3. สนทนาซักถามและนัดหมายสถานที่ วัน เวลา ในการเข้าร่วมกิจกรรม ในครั้งต่อไป ในการสอนปกติครั้งที่ 2-11 มีขั้นตอน ดังนี้ 1. <u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยและนักเรียนสนทนา เพื่อนำเข้าสู่เรื่องที่จะเรียนตาม จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ 2. <u>ขั้นสอน</u> ผู้วิจัยบรรยายเกี่ยวกับ เรื่องที่จะเรียนตามจุดมุ่งหมายที่ กำหนดไว้พร้อมสื่อต่าง ๆ และเปิด โอกาสให้นักเรียนอภิปราย ซักถาม และแสดงความคิดเห็น 3. <u>ขั้นสรุป</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกัน สรุป และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
3	การละคร	เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม การยกมือขออนุญาตก่อนพูด	
4-5	การละคร	เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด	

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
6-7	การวาระธรรม	เพื่อให้ให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม พูดด้วยถ้อยคำสุภาพ	
8-9	สามัคคีธรรม	เพื่อให้ให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม ทำงานร่วมกับเพื่อนได้	
10-11	ปัญญาธรรม	เพื่อให้ให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม พูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้ เหตุผล	
12	ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อให้ให้นักเรียนได้สรุป เนื้อหาพฤติกรรมประชาธิปไตยโดยความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียน 2. เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ พฤติกรรมประชาธิปไตย	1. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดง พฤติกรรมประชาธิปไตยทั้งหมดที่ ผ่านมา 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปความหมาย และองค์ประกอบของพฤติกรรม ประชาธิปไตยที่นักเรียนสามารถนำ ไปใช้ในชีวิตประจำวันและผู้วิจัยสรุป เพิ่มเติม 3. ผู้วิจัยกล่าวปิดการทดลอง

หมายเหตุ

1. การสอนแต่ละครั้งใช้เวลา 50 นาที
2. การประเมินผลครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ
  - 2.1 สังเกตจากความสนใจ ความตั้งใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรม
  - 2.2 สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการสนทนาซักถาม เกี่ยวกับเรื่อง

โปรแกรมการสอนปกติ

3. การประเมินผลครั้งที่ 2-11
  - 3.1 สังเกตจากการแสดงออกทางพฤติกรรมของนักเรียน
  - 3.2 สังเกตจากการซักถามและการตอบคำถามของนักเรียน
4. การประเมินผลครั้งที่ 12 ปัจฉิมนิเทศ

สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น ซักถาม และร่วมสรุปเนื้อหาพฤติกรรม
ประชาธิปไตยของนักเรียน

กิจกรรมการใช้การสอนแบบปกติ

กิจกรรมที่ 1

หัวข้อเรื่อง ปฐมนิเทศ

ชื่อกิจกรรม มิตรสัมพันธ์

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยและบรรยากาศที่ดีในการทำกิจกรรมร่วมกัน
2. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายและลักษณะของการสอนแบบปกติ

สื่อที่ใช้ กระดาษเปล่า ปากกา ตารางกำหนดการเข้าร่วมกิจกรรม

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแนะนำตนเอง
2. ผู้วิจัยให้สมาชิกจับสลากชื่อผลไม้ แล้วให้สมาชิกที่จับชื่อผลไม้ชนิดเดียวกันอยู่กลุ่มเดียวกัน ผู้วิจัยแจกกระดาษเปล่าและปากกาให้สมาชิกคนละ 1 ชุด
3. ผู้วิจัยอธิบายวิธีการทำกิจกรรมว่าภายในเวลา 10 นาที ให้สมาชิกพูดคุยซักถามข้อมูลส่วนตัวของเพื่อนในกลุ่ม โดยจดข้อมูลที่ได้ไว้ในกระดาษ เปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามวิธีเล่นจนเข้าใจ จากนั้นเริ่มทำกิจกรรม โดยให้สมาชิกแต่ละคนผลัดกันแนะนำเพื่อนในกลุ่มของตนและมีมติว่าจะแนะนำจากข้อมูลที่ได้จากการสนทนาเท่านั้น
4. เมื่อบรรยากาศภายในกลุ่มมีความอบอุ่นเป็นกันเองและทุกคนรู้จักกันดีแล้ว ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายและลักษณะการสอนแบบปกติ บทบาทและหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
5. สนทนา ซักถาม และแจกตารางวัน เวลา สถานที่ ในการเข้าร่วมกิจกรรมให้นักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจและความตั้งใจที่นักเรียนมีต่อกิจกรรม
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการอภิปราย สนทนา ซักถาม เกี่ยวกับเรื่องโปรแกรมการสอนแบบปกติ

กิจกรรมการสอนแบบปกติ

กิจกรรมที่ 2

หัวข้อเรื่อง   พฤติกรรมประชาธิปไตย

ชื่อกิจกรรม   นักประชาธิปไตย

เวลา   50 นาที

ความคิดรวบยอด

พฤติกรรมประชาธิปไตย ประกอบด้วย คุณลักษณะที่สำคัญ 3 ประการคือ คารวะธรรม
สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตย
2. เพื่อให้นักเรียนบอกความหมายของพฤติกรรมประชาธิปไตยได้

สื่อที่ใช้   เอกสารเรื่อง "นักประชาธิปไตย"

กิจกรรมการสอนแบบปกติ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
และผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นสอน

2.1 แจกเอกสารเรื่อง "นักประชาธิปไตย"

2.2 ผู้วิจัยอ่านเรื่อง "นักประชาธิปไตย" พร้อมกับให้นักเรียนดูเอกสารตาม

ไปด้วย

2.3 เมื่อผู้วิจัยอ่านจบ ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็น

เกี่ยวกับพฤติกรรมและการแสดงออกที่เป็นประชาธิปไตย

3. ขั้นสรุป

3.1 นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล   สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุป

กิจกรรมการสอนแบบปกติ

กิจกรรมที่ 3

หัวข้อเรื่อง คารวะธรรม "การยกมือขออนุญาตก่อนพูด"

ชื่อกิจกรรม กีฬาสีของเรา

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

การยกมือขออนุญาตก่อนพูดเป็นลักษณะหนึ่งของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้าน
คารวะธรรมที่รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการยกมือขออนุญาตก่อนพูด
2. เพื่อให้นักเรียนทราบลักษณะการเป็นผู้พูดที่ดี และการทำให้เกียรติผู้อื่น

สื่อที่ใช้

1. เอกสารเรื่อง "กีฬาสีของเรา"

กิจกรรมการสอนแบบปกติ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับมรรยาทของการพูดโดยทั่วไปและผู้วิจัย
ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นสอน

- 2.1 แจกเอกสารเรื่อง "กีฬาสีของเรา"
- 2.2 ผู้วิจัยอ่านเรื่อง "กีฬาสีของเรา" พร้อมกับให้นักเรียนดูเอกสารตามไปด้วย
- 2.3 เมื่อผู้วิจัยอ่านจบ ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับ

ประโยชน์ของการยกมือขออนุญาตก่อนพูด

3. ขั้นสรุป

- 3.1 นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้
- 3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุป

กิจกรรมการสอนแบบปกติ

กิจกรรมที่ 4

หัวข้อเรื่อง คารวะธรรม "ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด"

ชื่อกิจกรรม วันเด็ก

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

การตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด เป็นลักษณะหนึ่งของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้าน

คารวะธรรม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นตัวอย่างผลดีของการตั้งใจฟัง และผลเสียของการไม่ตั้งใจฟัง

สื่อที่ใช้ เอกสารเรื่อง "วันเด็ก"

กิจกรรมการสอนแบบปกติ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศของการฟัง การเป็นผู้ฟังที่ดีโดย

ท้าวบและผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นสอน

2.1 แจกเอกสารเรื่อง "วันเด็ก"

2.2 ผู้วิจัยอ่านเรื่อง "วันเด็ก" พร้อมกับให้นักเรียนดูเอกสารตามไปด้วย

2.3 เมื่อผู้วิจัยอ่านจบ ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็น

เกี่ยวกับความสำคัญ ตลอดจนประโยชน์ของการเป็นผู้ฟังที่ดี

3. ขั้นสรุป

3.1 นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุป

กิจกรรมการสอนแบบปกติ

กิจกรรมที่ 5

หัวข้อเรื่อง คารวะธรรม "ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด"

ชื่อกิจกรรม ยิ้มของวิภา

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

การตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูดเป็นลักษณะหนึ่งของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้วย

คารวะธรรม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นตัวอย่างผลดีของการตั้งใจฟัง และผลเสียของการไม่ตั้งใจฟัง

สื่อที่ใช้ เอกสารเรื่อง "ยิ้มของวิภา"

กิจกรรมการสอนแบบปกติ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับมารยาทของการฟัง การเป็นผู้ฟังที่ดีรอบรู้ และผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นสอน

- 2.1 แจกเอกสารเรื่อง "ยิ้มของวิภา"
- 2.2 ผู้วิจัยอ่านเรื่อง "ยิ้มของวิภา" พร้อมกับให้นักเรียนดูเอกสารตามไปด้วย
- 2.3 เมื่อผู้วิจัยอ่านจบ ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็น

เกี่ยวกับความสำคัญ ตลอดจนประโยชน์ของการเป็นผู้ฟังที่ดี

3. ขั้นสรุป

- 3.1 นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้
- 3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุป

กิจกรรมการสอนแบบปกติ

กิจกรรมที่ 6

หัวข้อเรื่อง คารวะธรรม "พูดด้วยถ้อยคำสุภาพ"

ชื่อกิจกรรม เพื่อนใหม่

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

การพูดด้วยถ้อยคำสุภาพเป็นลักษณะหนึ่งของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้าน คารวะธรรม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ
2. เพื่อให้ให้นักเรียนเห็นแบบอย่างที่ดีของการพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ

สื่อที่ใช้ เอกสารเรื่อง "เพื่อนใหม่"

กิจกรรมการสอนแบบปกติ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภาษาในการพูดโดยทั่วไปและ

ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นสอน

- 2.1 แจกเอกสารเรื่อง "เพื่อนใหม่"
- 2.2 ผู้วิจัยอ่านเรื่อง "เพื่อนใหม่" พร้อมกับให้นักเรียนดูเอกสารตามไปด้วย
- 2.3 เมื่อผู้วิจัยอ่านจบ ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็น

เกี่ยวกับประโยชน์และความสำคัญของการพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ

3. ขั้นสรุป

- 3.1 นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้
- 3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุป

กิจกรรมการสอนแบบปกติ

กิจกรรมที่ 7

หัวข้อเรื่อง คารวะธรรม "พูดด้วยถ้อยคำสุภาพ"

ชื่อกิจกรรม เห็นด้วยค่ะ

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

การพูดด้วยถ้อยคำสุภาพเป็นลักษณะหนึ่งของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้าน คารวะธรรม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นแบบอย่างที่ดีของการพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ

สื่อที่ใช้

1. เอกสารเรื่อง "เห็นด้วยค่ะ"

กิจกรรมการสอนแบบปกติ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภาษาในการพูดโดยทั่วไปและ

ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นสอน

2.1 แจกเอกสารเรื่อง "เห็นด้วยค่ะ"

2.2 ผู้วิจัยอ่านเรื่อง "เห็นด้วยค่ะ" พร้อมกับให้นักเรียนดูเอกสารตามไปด้วย

2.3 เมื่อผู้วิจัยอ่านจบ ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ

ประโยชน์และความสำคัญของการพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ

3. ขั้นสรุป

3.1 นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุป

กิจกรรมการสอนแบบปกติ

กิจกรรมที่ 8

หัวข้อเรื่อง   สำนัคดีธรรม "ทำงานร่วมกับเพื่อนได้"

ชื่อกิจกรรม   ตีจับ

เวลา   50 นาที

ความคิดรวบยอด

การทำงานร่วมกับเพื่อนได้เป็นคุณลักษณะหนึ่งของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้าน

สำนัคดีธรรม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกัน
2. เพื่อให้นักเรียนมองเห็นผลเสียของการไม่ช่วยเหลือเพื่อนทำงาน

สื่อที่ใช้   เอกสารเรื่อง "ตีจับ"

กิจกรรมการสอนแบบปกติ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของการทำงานเป็นกลุ่มโดยทั่วไปและผู้วิจัยชี้แจง

วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นสอน

- 2.1 แจกเอกสารเรื่อง "ตีจับ"
- 2.2 ผู้วิจัยอ่านเรื่อง "ตีจับ" พร้อมกับให้นักเรียนดูเอกสารตามไปด้วย
- 2.3 เมื่อผู้วิจัยอ่านจบ ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็น

เกี่ยวกับความสำคัญ ตลอดจนประโยชน์ของการทำงานร่วมกัน

3. ขั้นสรุป

- 3.1 นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้
- 3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล   สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุป

กิจกรรมการสอนแบบปกติ

กิจกรรมที่ 9

หัวข้อเรื่อง   สามัคคีธรรม "ทำงานร่วมกับเพื่อนได้"

ชื่อกิจกรรม   ช่วยกันหน่อย

เวลา   50 นาที

ความคิดรวบยอด

การทำงานร่วมกับเพื่อนได้ เป็นคุณลักษณะหนึ่งของพฤติกรรมประชาธิปไตยด้วย

สามัคคีธรรม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกัน
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นแบบอย่างของการทำงานร่วมกับเพื่อน

สื่อที่ใช้   เอกสารเรื่อง "ช่วยกันหน่อย"

กิจกรรมการสอนแบบปกติ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของการทำงานเป็นกลุ่มโดยทั่วไป และผู้วิจัยชี้แจง

วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นสอน

- 2.1 แจกเอกสารเรื่อง "ช่วยกันหน่อย"
- 2.2 ผู้วิจัยอ่านเรื่อง "ช่วยกันหน่อย" พร้อมกับให้นักเรียนดูเอกสารตามไปด้วย
- 2.3 เมื่อผู้วิจัยอ่านจบ ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็น

เกี่ยวกับความสำคัญ ตลอดจนประโยชน์ของการทำงานร่วมกัน

3. ขั้นสรุป

- 3.1 นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้
- 3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล   สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุป

กิจกรรมการสอนแบบปกติ

กิจกรรมที่ 10

หัวข้อเรื่อง   ปรัชญาธรรม "พูดแสดงความคิดเห็นโดยไม่โทษ"

ชื่อกิจกรรม   ข่าวนานี้

เวลา   50 นาที

ความคิดรวบยอด

การพูดแสดงความคิดเห็นโดยไม่โทษ เป็นลักษณะหนึ่งของพฤติกรรมประชาธิปไตย

ด้าน ปรัชญาธรรม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการพูดแสดงความคิดเห็นโดยไม่โทษ
2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมพูดแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

สื่อที่ใช้

1. เอกสารเรื่อง "ข่าวนานี้"

กิจกรรมการสอนแบบปกติ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เหตุผลในการพูดและการแก้ปัญหา

โดยทั่วไปและผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นสอน

2.1 แจกเอกสารเรื่อง "ข่าวนานี้"

2.2 ผู้วิจัยอ่านเรื่อง "ข่าวนานี้" พร้อมกับให้นักเรียนดูเอกสารตามไปด้วย

2.3 เมื่อผู้วิจัยอ่านจบ ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ

ความสำคัญของการพูดแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

3. ขั้นสรุป

3.1 นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล   สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุป

กิจกรรมการสอนแบบปกติ

กิจกรรมที่ 11

หัวข้อเรื่อง ปณิธานธรรม "พูดแสดงความคิดเห็นโดยไม่เหตุผล"

ชื่อกิจกรรม สำคัญที่เหตุผล

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

การพูดแสดงความคิดเห็นโดยไม่เหตุผล เป็นลักษณะหนึ่งของพฤติกรรมประชาธิปไตย

ด้าน ปณิธานธรรม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการพูดแสดงความคิดเห็นโดยไม่เหตุผล
2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมพูดแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

สื่อที่ใช้ เอกสารเรื่อง "สำคัญที่เหตุผล"

กิจกรรมการสอนแบบปกติ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เหตุผลในการพูดและการแก้ปัญหาโดยทั่วไป และผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นสอน

- 2.1 แจกเอกสารเรื่อง "สำคัญที่เหตุผล"
- 2.2 ผู้วิจัยอ่านเรื่อง "สำคัญที่เหตุผล" พร้อมกับให้นักเรียนดูเอกสารตามไปด้วย
- 2.3 เมื่อผู้วิจัยอ่านจบ ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็น

เกี่ยวกับความสำคัญของการพูดแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

3. ขั้นสรุป

- 3.1 นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้
- 3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุป

กิจกรรมการสอนแบบปกติ

กิจกรรมที่ 12

หัวข้อเรื่อง   ปัจฉิมนิเทศ

ชื่อกิจกรรม   ประชาธิปไตยในตัวตน

เวลา   50 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ให้นักเรียนสรุปลักษณะสำคัญของพฤติกรรมประชาธิปไตย
2. เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น

วิธีดำเนินการ

1. ให้นักเรียนเล่าถึงการแสดงออกของการมีประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นจริง ๆ กับ

นักเรียนแต่ละคน

2. แบ่งกลุ่มนักเรียนให้สรุปความหมายและองค์ประกอบของพฤติกรรมประชาธิปไตย
3. ให้นักตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มมารายงาน
4. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
5. ผู้วิจัยกล่าวปิดการทดลอง

การประเมินผล

สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น ชักถาม และการร่วมสรุปเนื้อหาพฤติกรรม
ประชาธิปไตยของนักเรียน

แบบประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตย ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง
มีลักษณะดังนี้

ผู้ประเมิน   [   ] ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต   [   ] ผู้วิจัย

คำชี้แจง   พฤติกรรมประชาธิปไตย หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนที่มีต่อผู้อื่นในห้องเรียน
กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ
การระงับอารมณ์ สำนึกศีลธรรม และปัญญาธรรม

โปรดระบุน้ำหนักพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนแต่ละคน ลงในท้ายช่องที่ระบุ
พฤติกรรมแต่ละด้านต่อไปนี้ สำหรับความหมายของการแสดงออกพฤติกรรมแต่ละด้านดังนี้

- 5 หมายถึง นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ระงับไว้มากที่สุด
- 4 หมายถึง นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ระงับไว้มาก
- 3 หมายถึง นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ระงับไว้มานกลาง
- 2 หมายถึง นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ระงับไว้น้อย
- 1 หมายถึง นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ระงับไว้น้อยที่สุด

พฤติกรรมประชาธิปไตยขณะครูบรรยาย	นักเรียนคนที่						
	1	2	3	4	-	-	14
<u>การระงับอารมณ์</u>							
ยกมือขออนุญาตก่อนพูด.....							
ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด.....							
<u>ปัญญาธรรม</u>							
พูดด้วยถ้อยคำสุภาพ.....							
พูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุผล.....							

พฤติกรรมประชาธิปไตยขณะครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงาน	นักเรียนคนที่							
	1	2	3	4	-	-	-	14
<u>การระดม</u>								
ยกมือขออนุญาตก่อนพูด.....								
ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด.....								
พูดด้วยถ้อยคำสุภาพ.....								
<u>สามัคคีธรรม</u>								
ทำงานร่วมกับเพื่อน.....								
<u>ปัญญาธรรม</u>								
พูดแสดงความคิดเห็นโดยไม่ใช้เหตุผล.....								

แบบบันทึกพฤติกรรมประชาธิปไตย

ครั้งที่.....สถานที่.....

สังเกตช่วงเวลาละ 3.30 นาที คนละ 30 วินาที ชั้น.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ช่วงที่.....

พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนในขณะครูสอนแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1
ขณะที่ครูบรรยาย และระยะที่ 2 ขณะที่ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงาน

ก. ระยะเวลา.....น.

พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนในขณะครูบรรยาย	นักเรียนคนที่						
	1	2	3	4	5	6	7
<u>การวิเคราะห์</u>							
ยกมือขออนุญาตก่อนพูด.....							
ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด.....							
พูดด้วยถ้อยคำสุภาพ.....							
<u>ข้อเสนอแนะ</u>							
พูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุผล.....							

.....

ผู้สังเกต

ข. ระยะเวลา.....น.

พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนในขณะที่ครูแบ่งกลุ่มมาทำงาน	นักเรียนคนที่						
	1	2	3	4	5	6	7
<u>การระดม</u>							
ยกมือขออนุญาตก่อนพูด.....							
ตั้งใจฟังขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด.....							
พูดด้วยถ้อยคำสุภาพ.....							
<u>สามัคคีธรรม</u>							
ทำงานร่วมกับเพื่อน.....							
<u>ปัญญาธรรม</u>							
พูดแสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุผล.....							

.....

ผู้สังเกต

ภาคผนวก ข

- ตารางแสดงความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนเป็นรายบุคคล
ในกลุ่มทดลองตลอด 3 ระยะ
- ตารางแสดงความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนเป็นรายบุคคล
ในกลุ่มควบคุมตลอด 3 ระยะ
- ตารางแสดงผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยก่อนและหลัง
การใช้สถานการณ์จำลอง
- ตารางแสดงผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยและหลังการสอน
แบบปกติ
- ตารางแสดงผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยของกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม

ตาราง 4 แสดงความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนเป็นรายบุคคลในกลุ่มทดลอง
ตลอด 3 ระยะ

ระยะที่	ลำดับที่	นักเรียนคนที่						
		1	2	3	4	5	6	7
A ₁	1	11	7	8	11	15	12	10
	2	9	12	7	10	8	12	13
	มัธยฐาน	10	9.5	7.5	10.5	11.5	12	11.5
B	3	12	12	12	13	16	14	15
	4	21	24	18	18	19	19	22
	5	23	20	23	24	19	19	22
	6	28	29	18	33	28	24	25
	7	29	29	30	30	31	33	29
	8	36	34	30	34	31	37	34
	มัธยฐาน	24.8	24.6	21.8	25.3	24	24.3	24.5
A ₂	9	30	33	23	32	32	34	33
	10	34	26	31	29	27	34	27
	มัธยฐาน	32	29.5	27	30.5	29.5	34	30
A ₂	11	24	26	19	23	21	23	23
	12	26	22	25	19	27	26	21
	มัธยฐาน	25	24	22	21	24	24.5	22

ตาราง 5 แสดงความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนเป็นรายบุคคลในกลุ่มควบคุม
ตลอด 3 ระยะ

ระยะที่	ลำดับที่	นักเรียนคนที่						
		1	2	3	4	5	6	7
A ₁	1	13	10	10	9	10	8	12
	2	9	14	10	8	10	8	11
	มัชยฐาน	11	12	10	8.5	10	8	11.5
B	3	13	16	11	11	12	13	14
	4	14	18	15	14	16	13	18
	5	16	24	30	17	19	18	19
	6	23	24	17	19	20	22	20
	7	20	23	23	20	17	14	33
	8	21	28	27	20	27	23	35
	มัชยฐาน	17.8	22.17	20.5	16.8	18.5	17.16	23.17
A ₂	9	22	27	22	25	28	28	31
	10	23	21	21	24	19	19	28
	มัชยฐาน	22.5	24	21.5	24.5	23.5	23.5	29.5
A ₂	11	19	20	19	17	21	16	21
	12	17	17	16	16	17	17	26
	มัชยฐาน	18	18.5	17.5	16.5	19	16.5	23.5

ตาราง 6 แสดงผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองก่อนและหลัง
การใช้สถานการณ์จำลอง

คนที่	คะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตย		ผลต่างของคะแนน พฤติกรรมประชาธิปไตย	อันดับ	R ⁺	R ⁻
	หลังการทดลอง	ก่อนการทดลอง				
1	64	20	44	6.5	+6.5	
2	59	19	40	4.5	+4.5	
3	54	15	39	3	+3	
4	61	21	40	4.5	+4.5	
5	59	23	36	1	+1	
6	68	24	44	6.5	+6.5	
7	60	23	37	2	+2	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

T = 0**

ตาราง 7 แสดงผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยของกลุ่มควบคุมก่อนและหลัง
การสอนแบบปกติ

คนที่	คะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตย		ผลต่างของคะแนน พฤติกรรมประชาธิปไตย	อันดับ	R ⁺	R ⁻
	หลังการทดลอง	ก่อนการทดลอง				
1	45	22	23	1.5	+1.5	
2	48	24	24	3	+3	
3	43	20	23	1.5	+1.5	
4	49	17	32	6	+6	
5	47	20	27	4	+4	
6	47	16	31	5	+5	
7	59	23	36	7	+7	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

T = 0**

ตาราง 8 แสดงผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง					กลุ่มควบคุม				
คนที่	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ผลต่าง	อันดับ	คนที่	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ผลต่าง	อันดับ
1	20	64	44	13.5	1	22	45	23	1.5
2	19	59	40	11.5	2	24	48	24	3
3	15	54	39	10	3	20	43	23	1.5
4	21	61	40	11.5	4	17	49	32	6
5	23	59	36	7.5	5	20	47	27	4
6	24	68	44	13.5	6	16	47	31	5
7	23	60	37	9	7	23	59	36	7.5

$U = 2.0^{**}$

$R_E = 76.5$

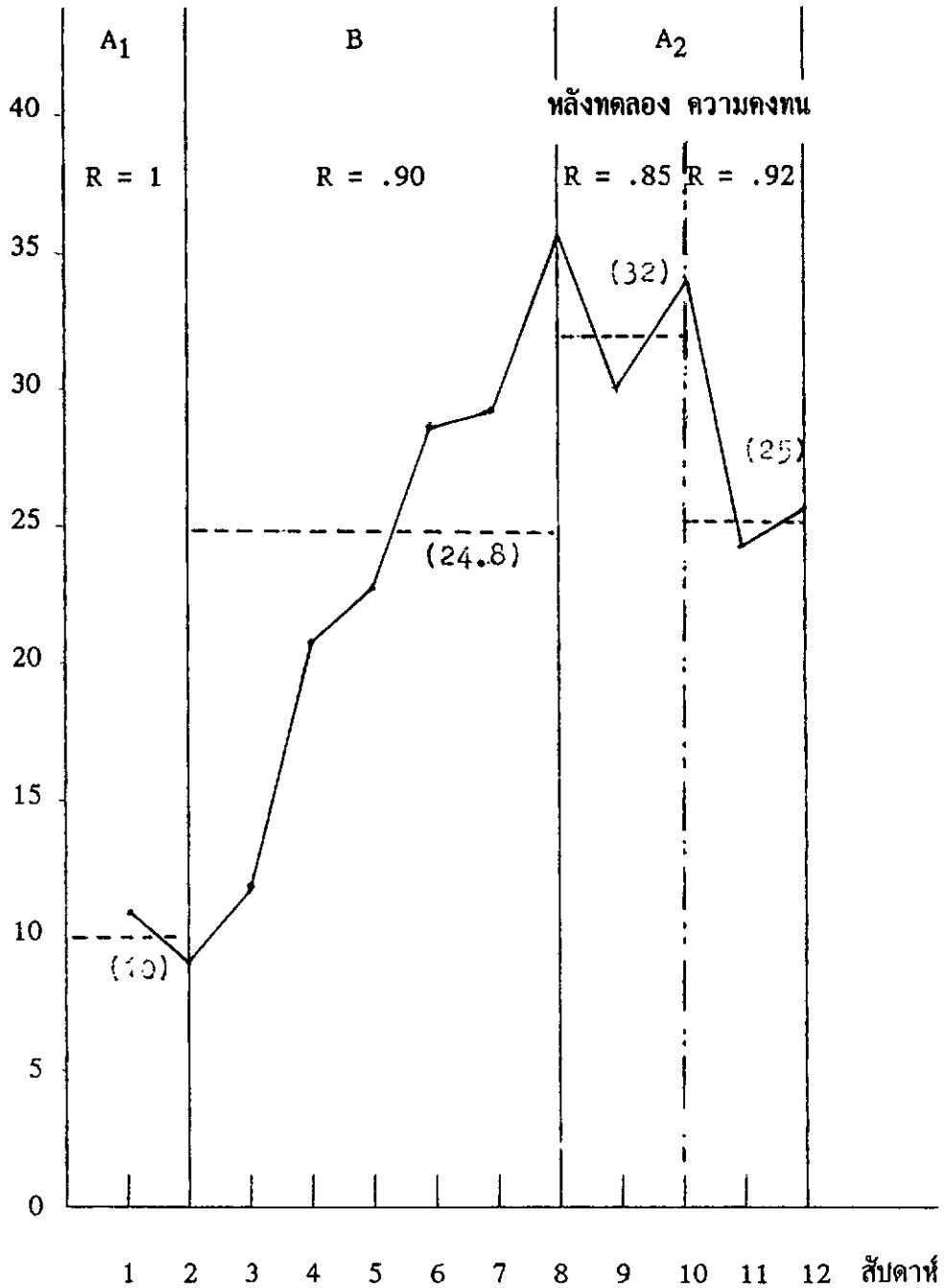
$R_C = 28.5$

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาคผนวก ค

- ภาพประกอบความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตลอด 3 ระยะ
- ภาพประกอบความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยเป็นรายบุคคลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตลอด 3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตย

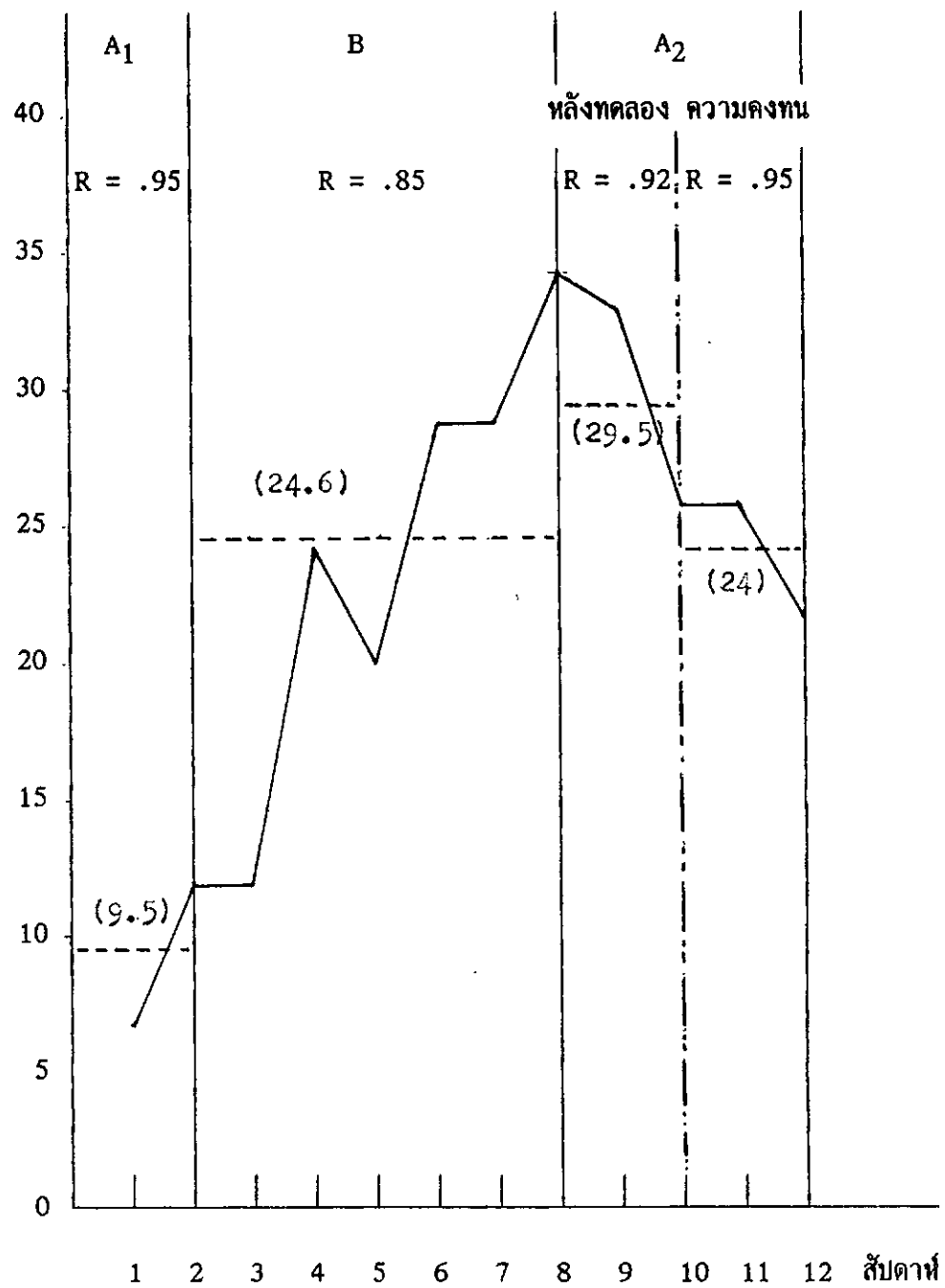

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยในแต่ละสัปดาห์
- ความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมประชาธิปไตย
- R ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกต

ภาพประกอบ 3 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 1 ในกลุ่มทดลองตลอด

3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตย

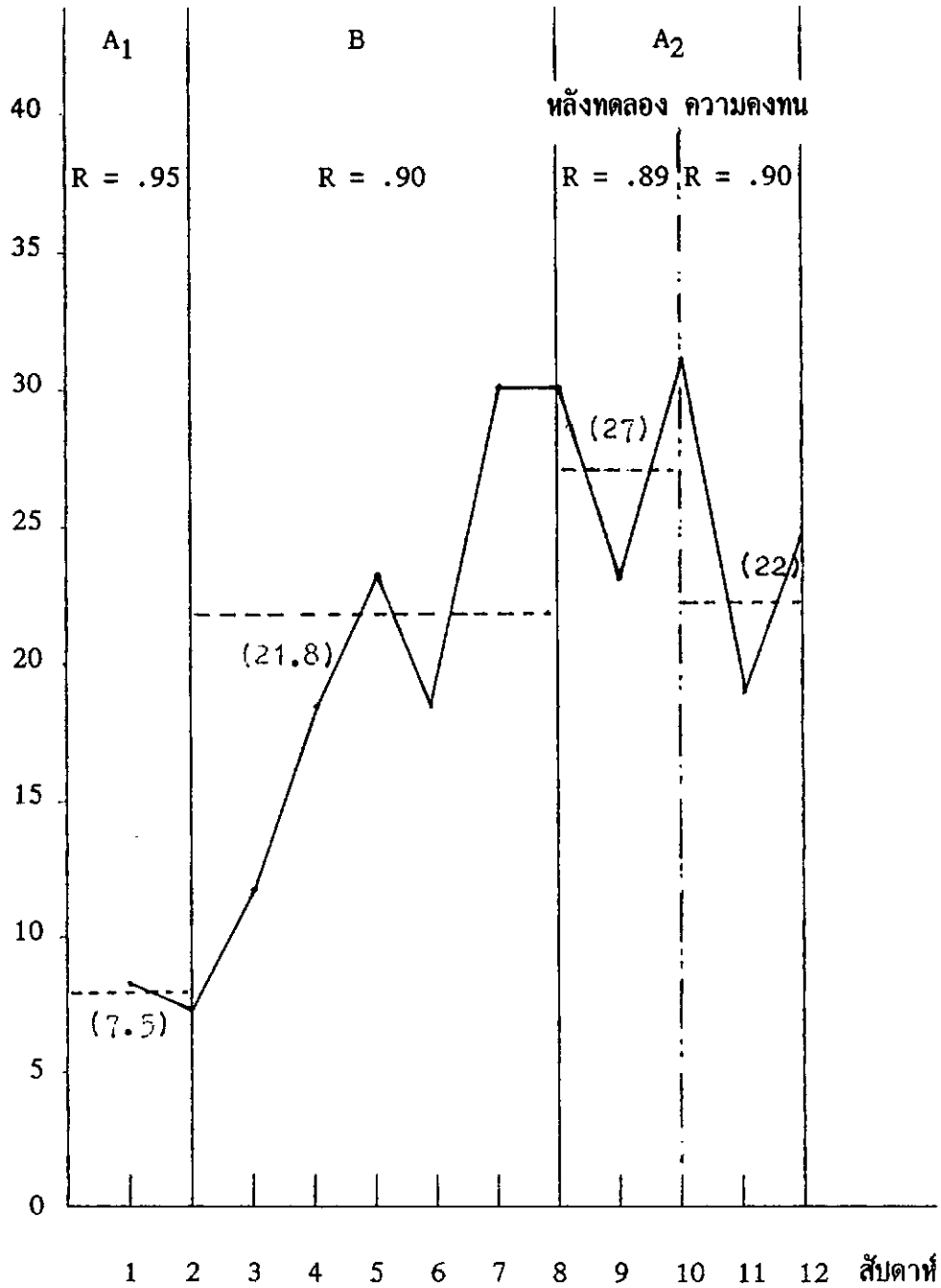

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยในแต่ละสัปดาห์
- ความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมประชาธิปไตย
- R ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกต

ภาพประกอบ 4 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 2 ในกลุ่มทดลองตลอด

3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตย

———— ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยในแต่ละสัปดาห์

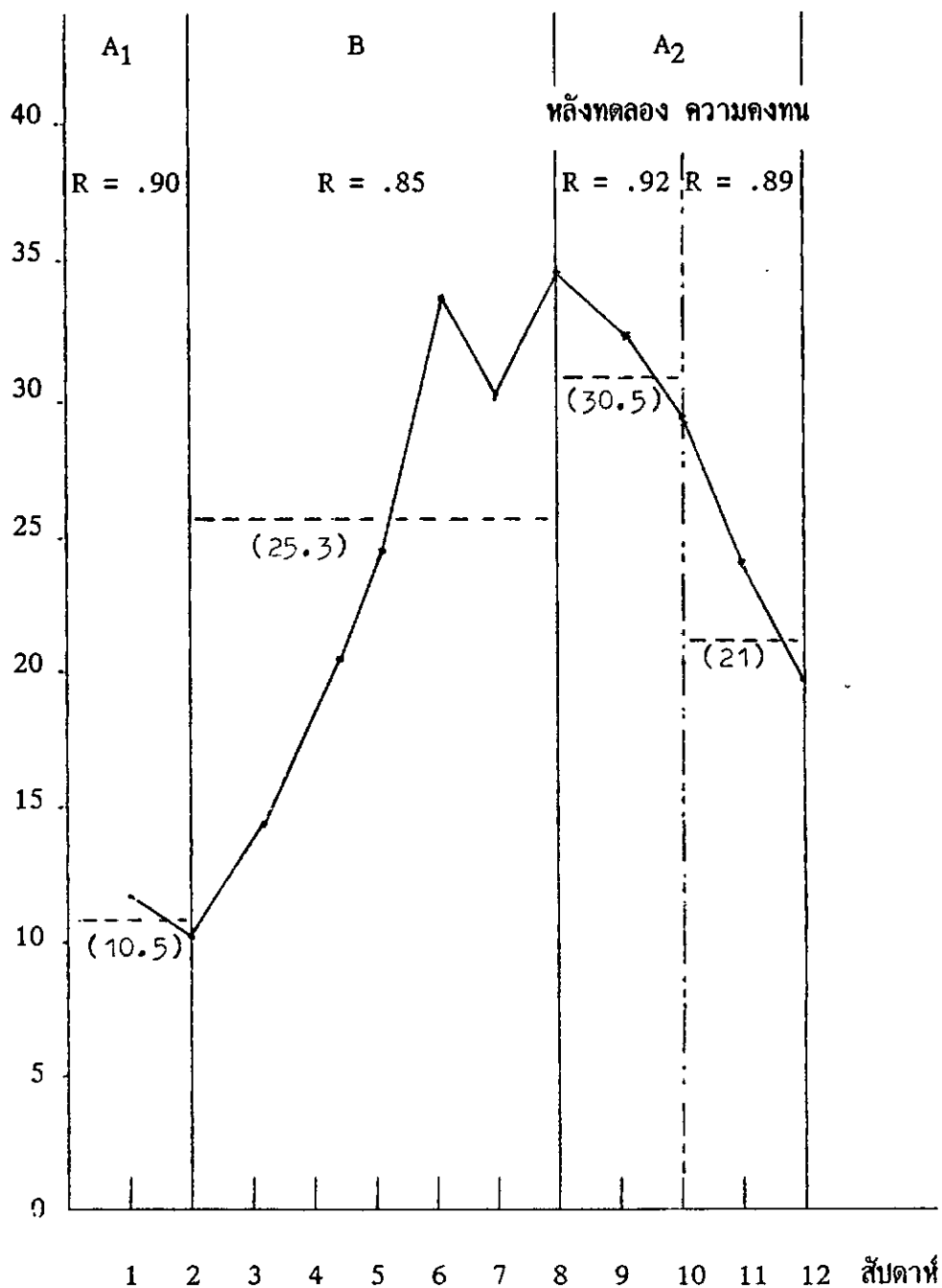
----- ความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมประชาธิปไตย

R ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ของความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกต

ภาพประกอบ 5 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 3 ในกลุ่มทดลองตลอด

3 ระยะ

ความดีของพฤติกรรมประชาธิปไตย

———— ความดีของพฤติกรรมประชาธิปไตยในแต่ละสัปดาห์

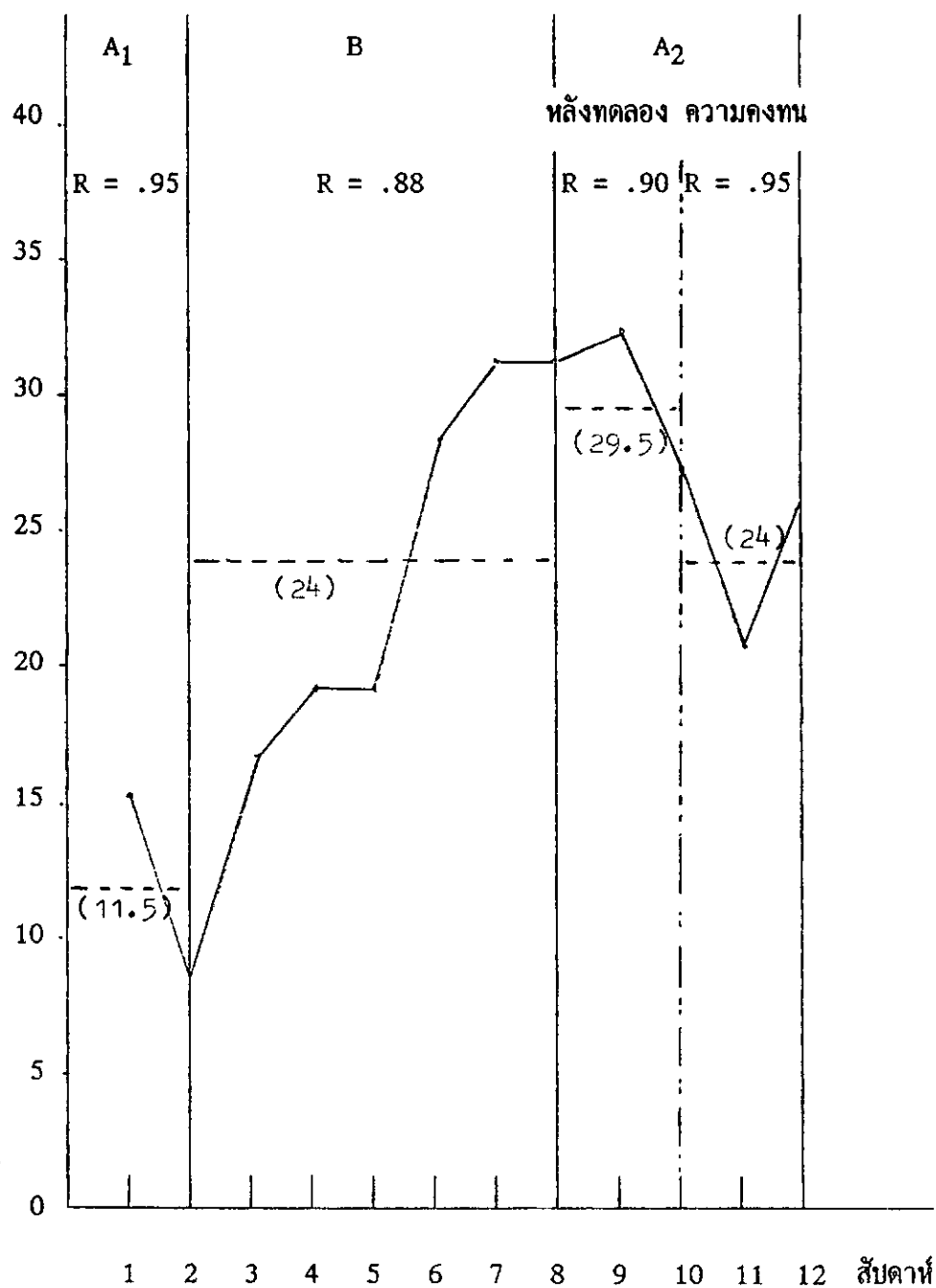
----- ความดีเฉลี่ยของพฤติกรรมประชาธิปไตย

R ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกต

ภาพประกอบ 6 ความดีของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 4 ในกลุ่มทดลองตลอด

3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตย

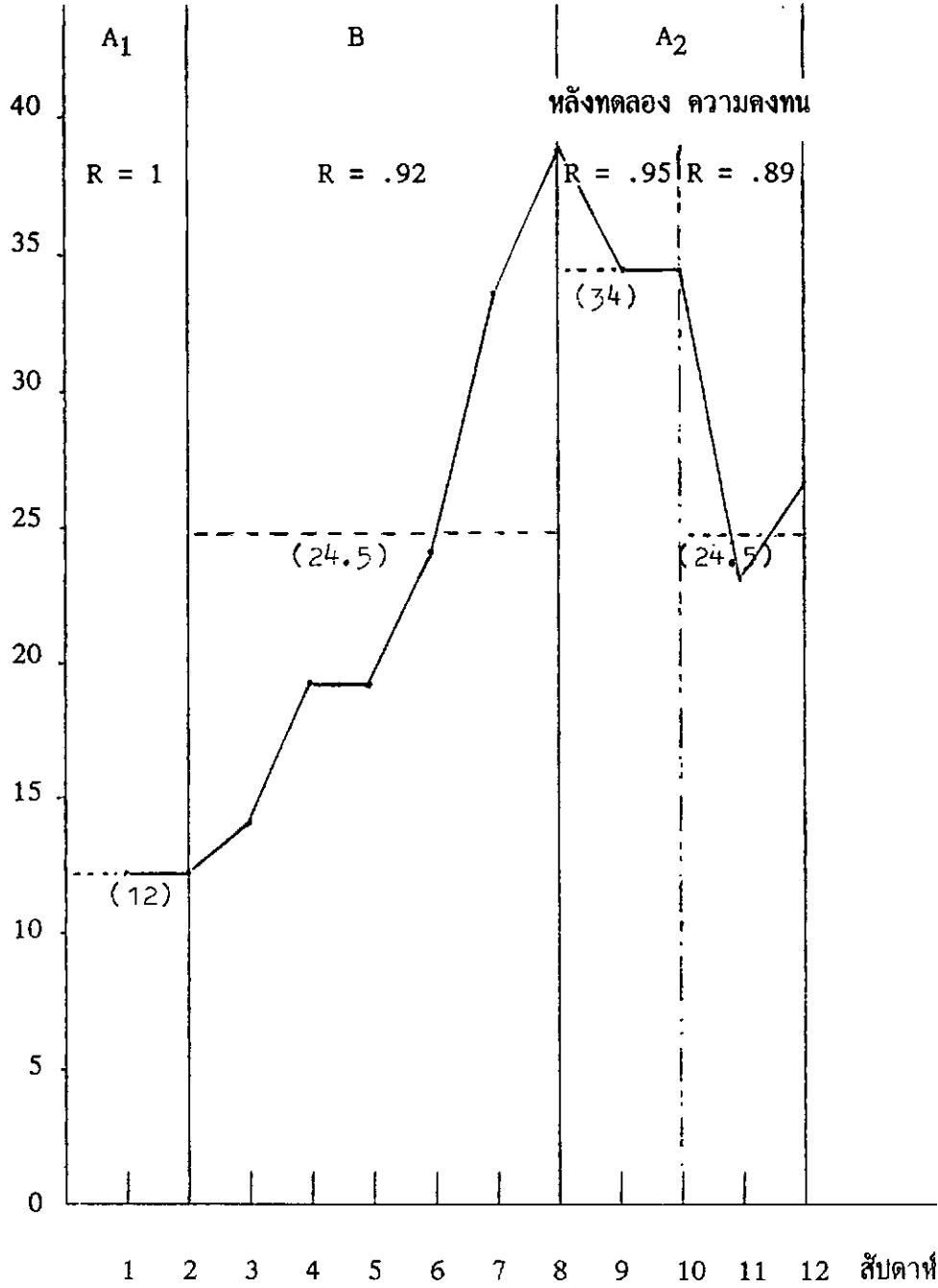

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยในแต่ละสัปดาห์
- ความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมประชาธิปไตย
- R   ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกต

ภาพประกอบ 7 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 5 ในกลุ่มทดลองตลอด

3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตย

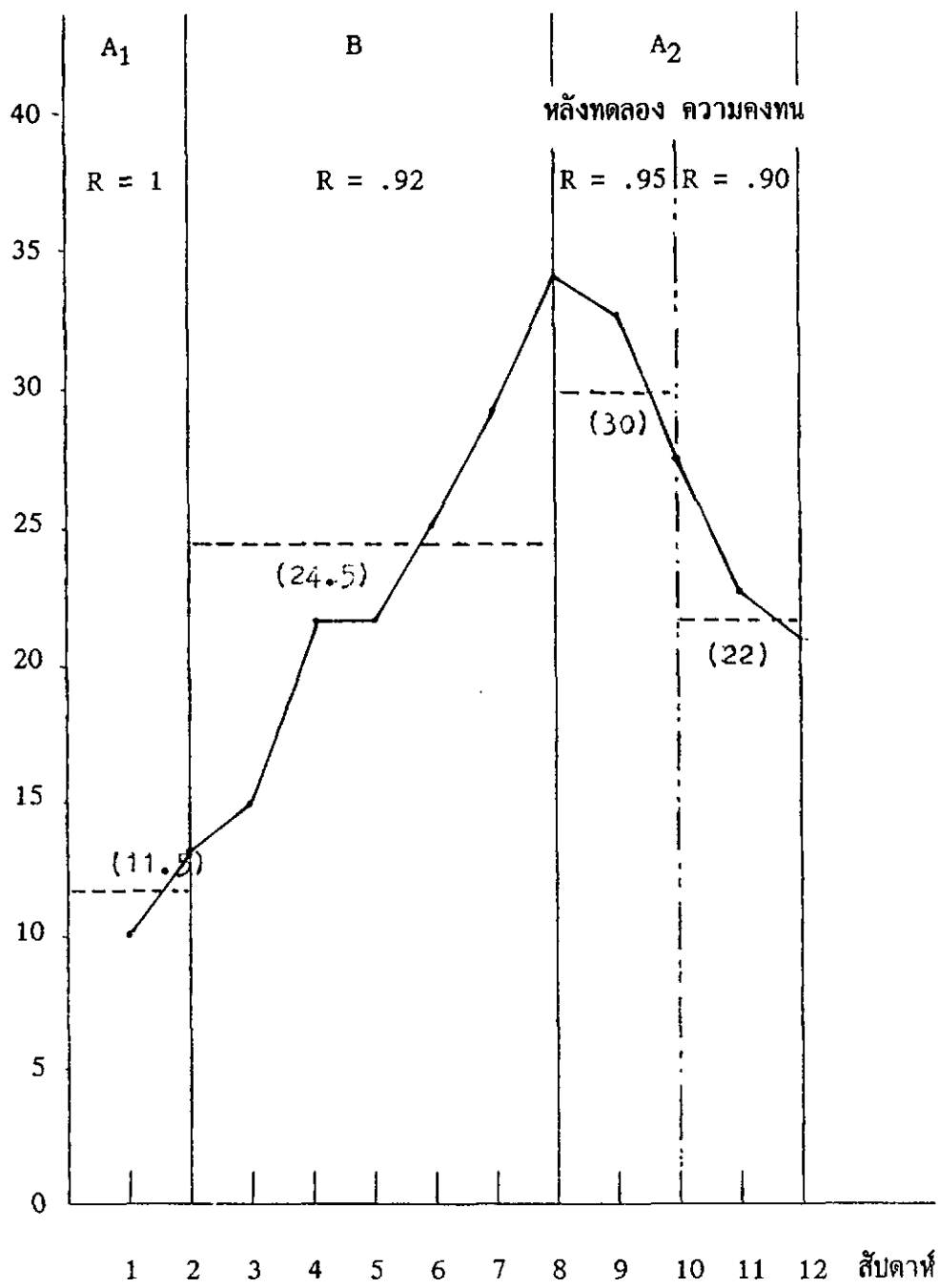

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยในแต่ละสัปดาห์
- ความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมประชาธิปไตย
- R   ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกต

ภาพประกอบ 8 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 6 ในกลุ่มทดลองตลอด

3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตย

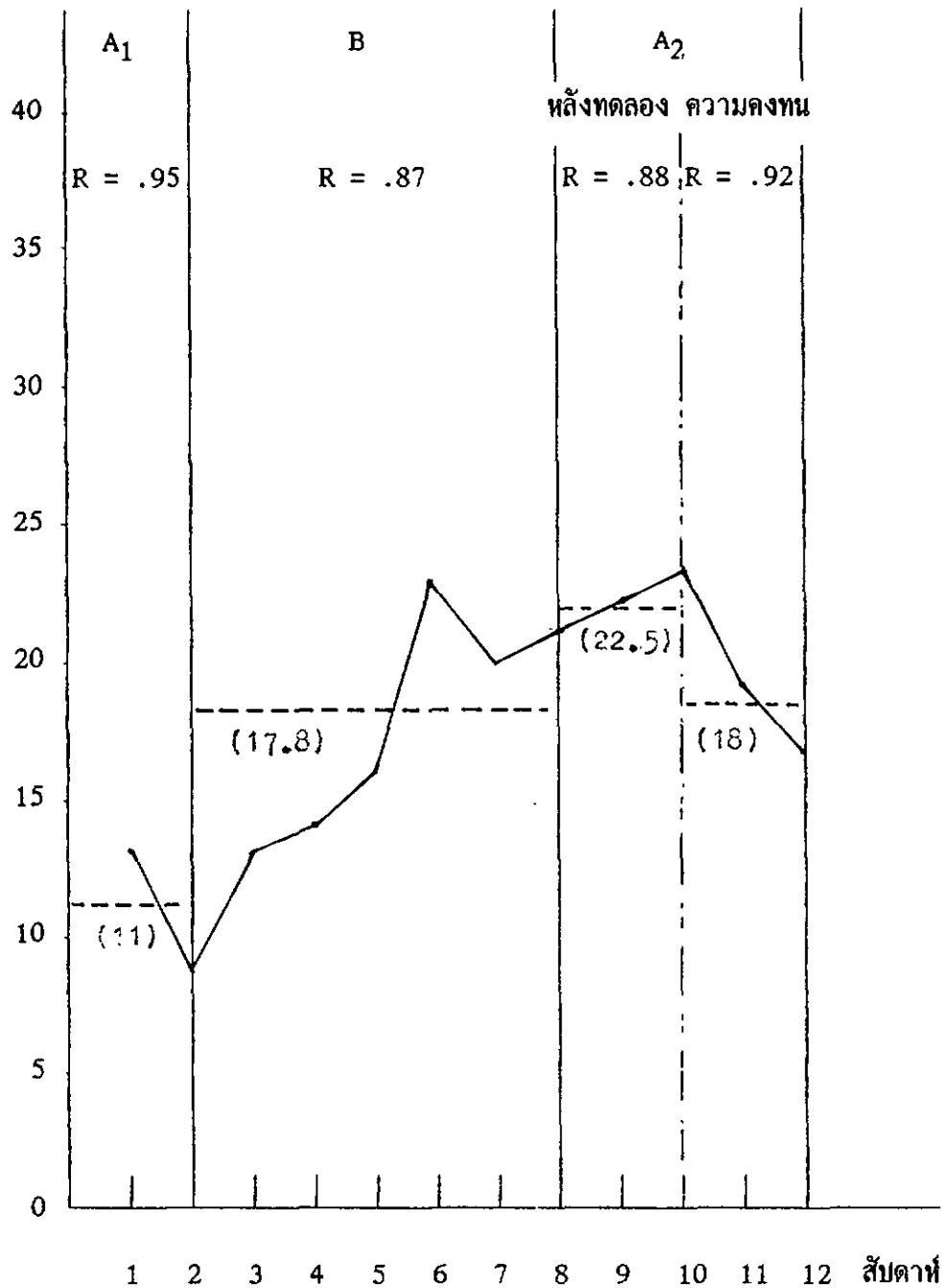

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยในแต่ละสัปดาห์
- ความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมประชาธิปไตย
- R ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกต

ภาพประกอบ 9 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 7 ในกลุ่มทดลองตลอด

3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตย

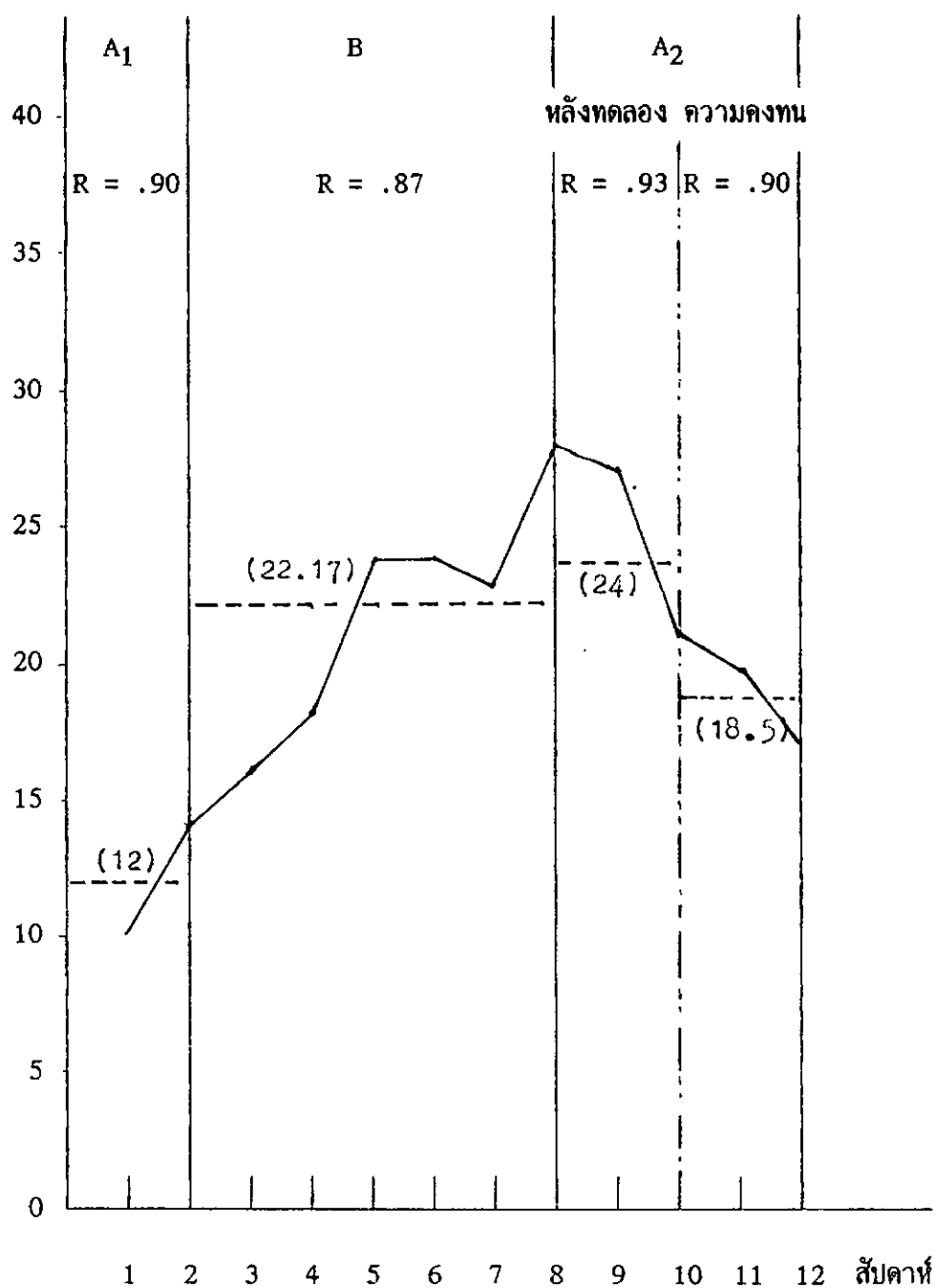

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยในแต่ละสัปดาห์
- ความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมประชาธิปไตย
- R ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกต

ภาพประกอบ 10 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 1 ในกลุ่มควบคุมตลอด

3 ระยะ

ความดีของพฤติกรรมประชาธิปไตย

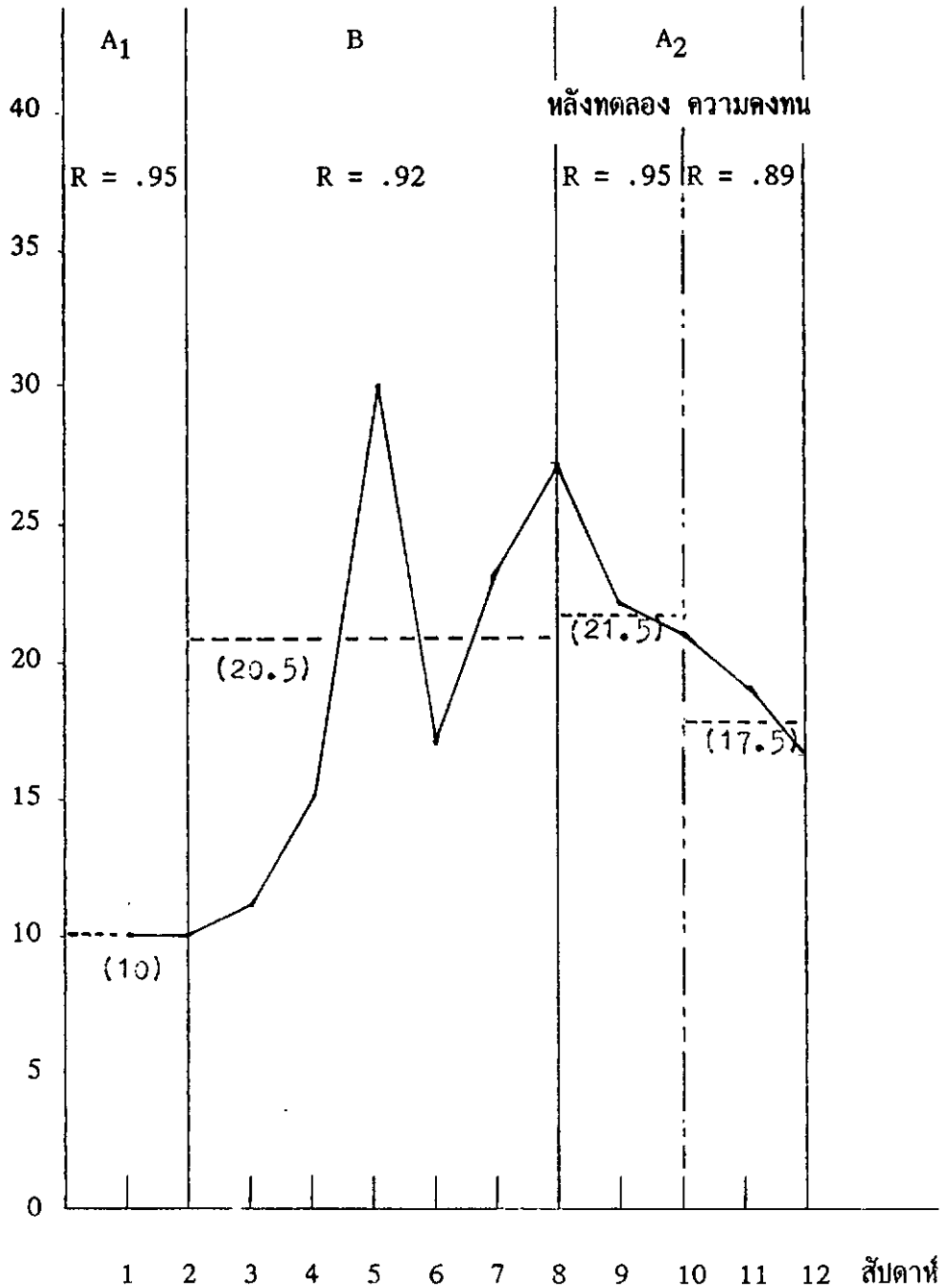

- ความดีของพฤติกรรมประชาธิปไตยในแต่ละสัปดาห์
- ความดีเฉลี่ยของพฤติกรรมประชาธิปไตย
- R ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกต

ภาพประกอบ 11 ความดีของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 2 ในกลุ่มควบคุมตลอด

3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตย

———— ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยในแต่ละสัปดาห์

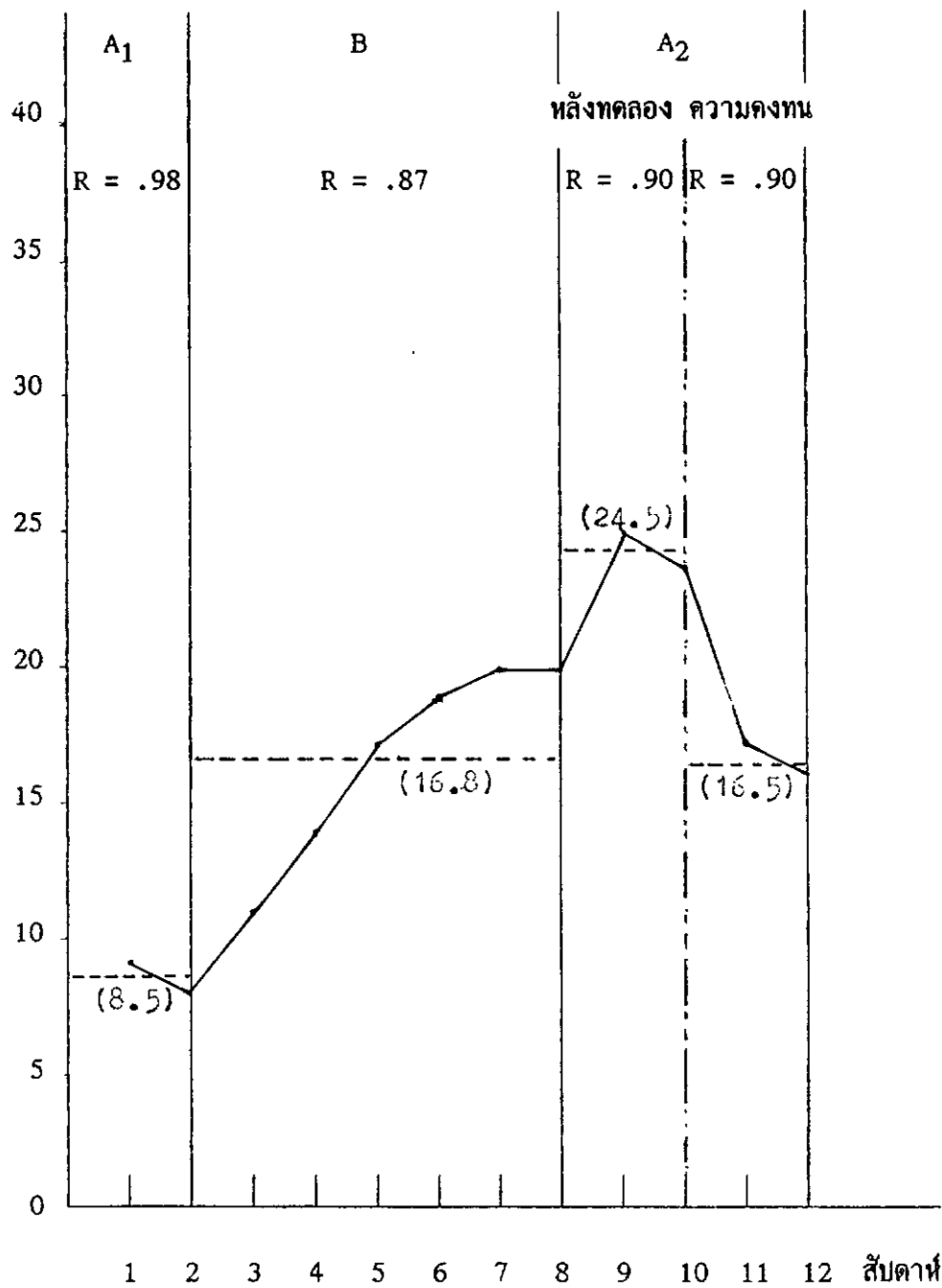
----- ความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมประชาธิปไตย

R ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกต

ภาพประกอบ 12 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 3 ในกลุ่มควบคุมตลอด

3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตย

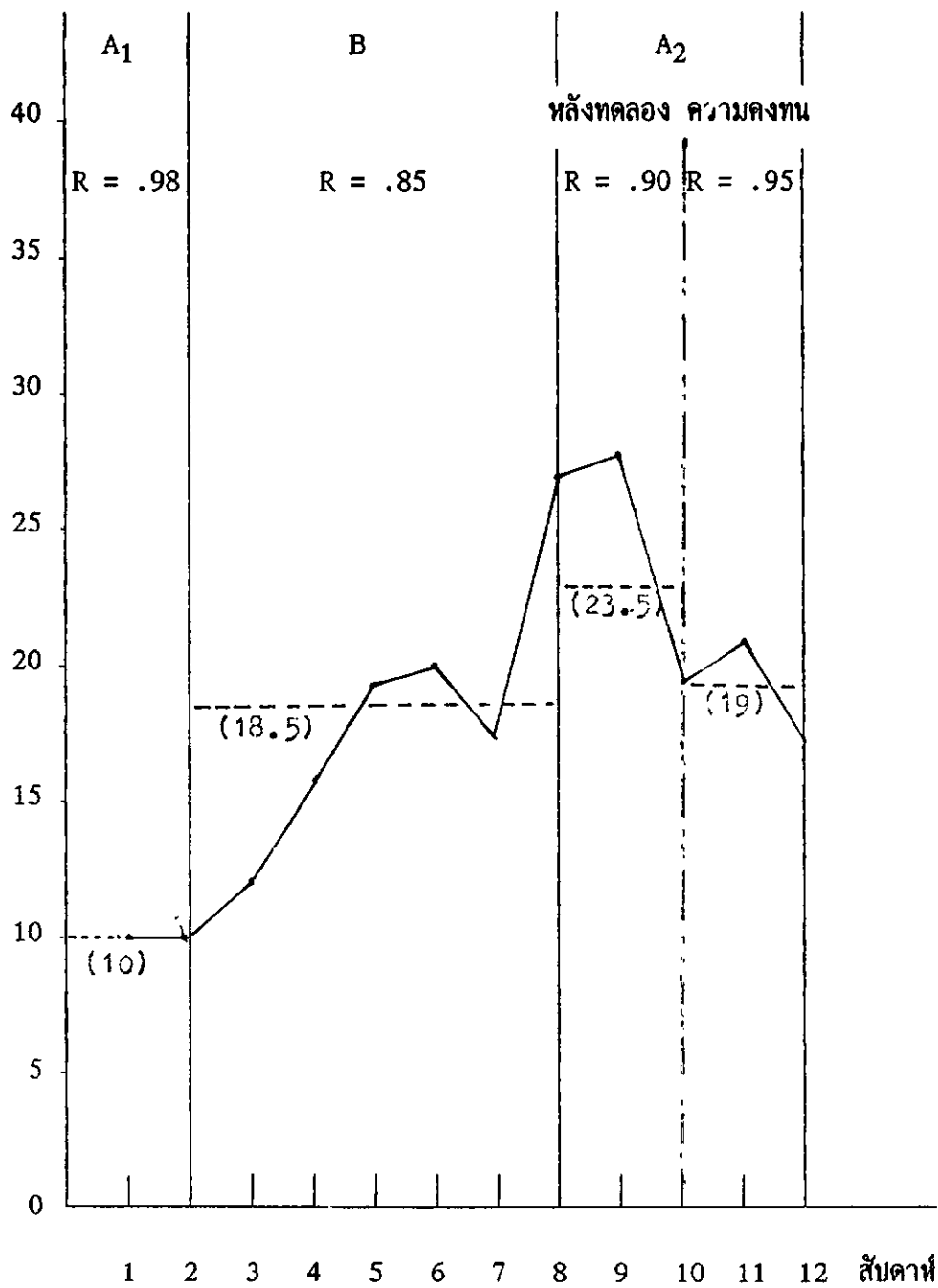

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยในแต่ละสัปดาห์
- ความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมประชาธิปไตย
- R ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกต

ภาพประกอบ 13 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 4 ในกลุ่มควบคุมตลอด

3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตย

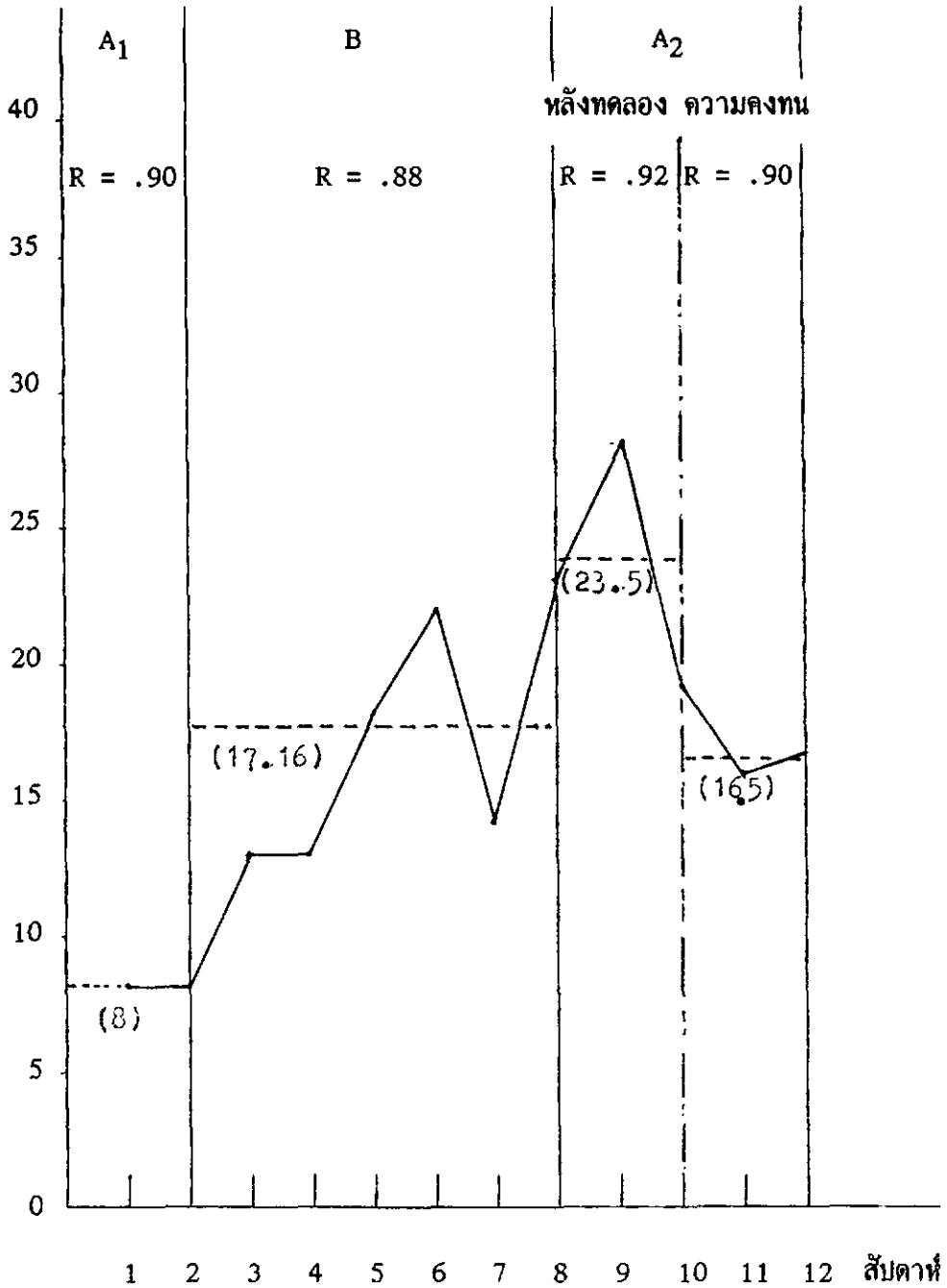

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยในแต่ละสัปดาห์
- ความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมประชาธิปไตย
- R ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกต

ภาพประกอบ 14 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 5 ในกลุ่มควบคุมตลอด

3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตย

———— ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยในแต่ละสัปดาห์

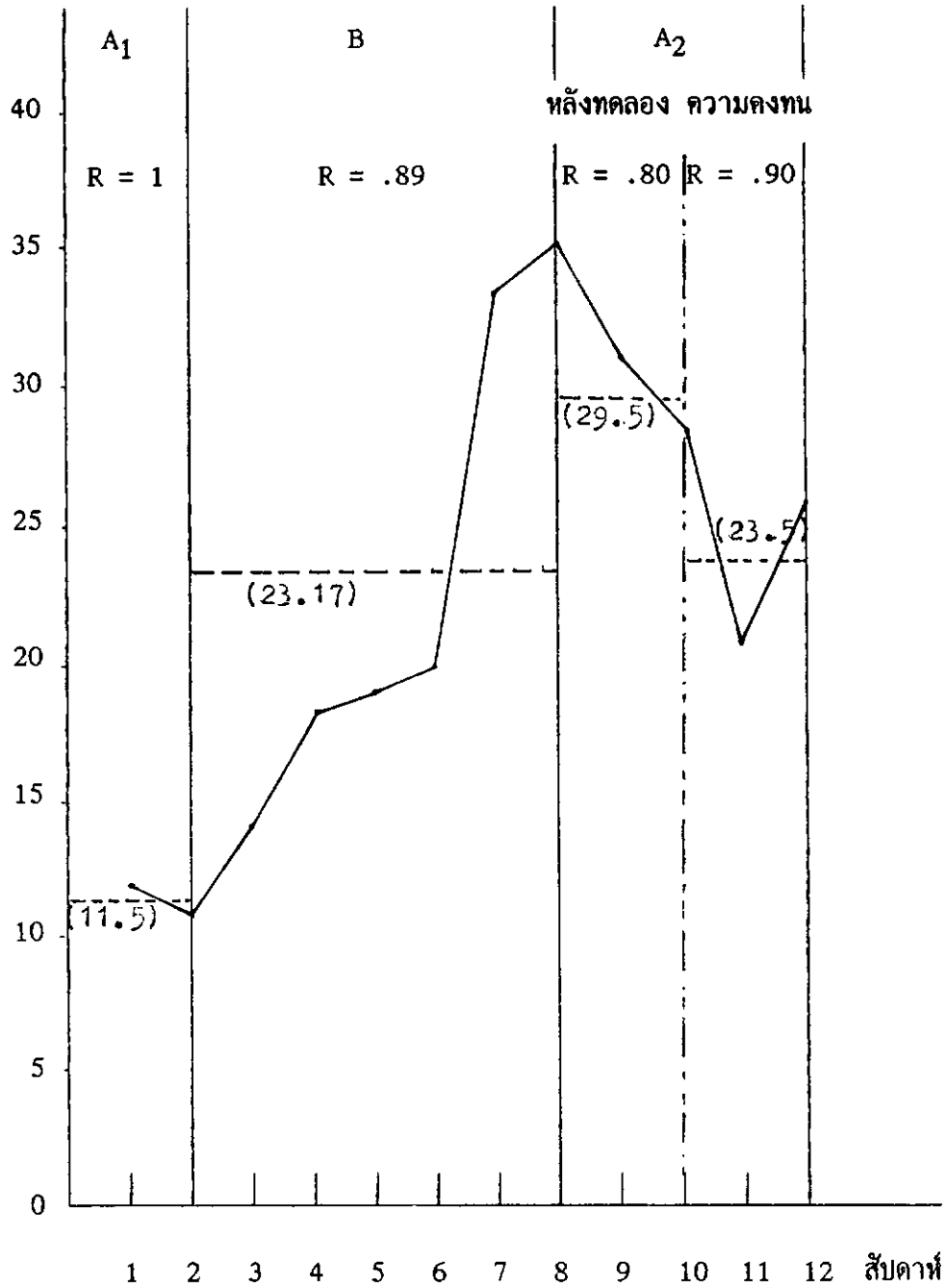
----- ความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมประชาธิปไตย

R ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกต

ภาพประกอบ 15 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 6 ในกลุ่มควบคุมตลอด

3 ระยะ

ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตย

- ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยในแต่ละสัปดาห์
- ความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมประชาธิปไตย
- R   ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกต

ภาพประกอบ 16 ความถี่ของพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนคนที่ 7 ในกลุ่มควบคุมตลอด

3 ระยะ

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายมงคล ชื่อสกุล สุภาธร
เกิดวันที่ 26 เดือน พฤศจิกายน พุทธศักราช 2501
สถานที่เกิด อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 240 หมู่ 18 ซอยวิทยาลัยเทคโนโลยีราชธานี (สุภาพพัฒนา 2)
ถนนขยายบูร อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ครูใหญ่ ระดับ 5
สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านเจริญสามัคคี อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ
ประวัติการศึกษา
 พ.ศ.2517 ม.ศ.3 โรงเรียนมิชชั่นอุบล อำเภอเมืองอุบล
 พ.ศ.2521 ปกศ.สูง (วิชาเอกวิทยาศาสตร์)
 จากวิทยาลัยครูอุบลราชธานี
 พ.ศ.2526 กศ.บ. (วิชาเอกการแนะแนว)
 จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 พ.ศ.2537 กศ.ม. (วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา)
 จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร